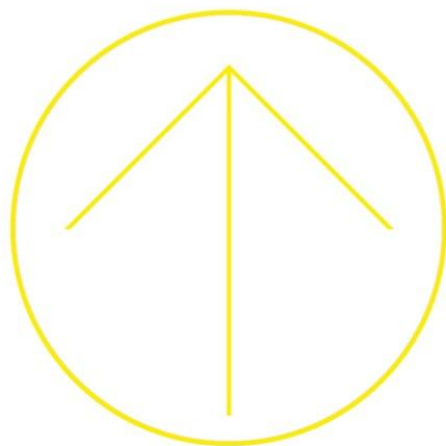

LILA

**Supporting GBV
survivors**

ΑΝΑΛΥΣΗ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΙ
ΣΕΝΑΡΙΑ ΧΩΡΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ
ΜΕ ΤΗΝ ΕΜΦΥΛΗ ΒΙΑ ΜΕΤΑ
ΤΟΝ COVID-19 ΣΕ ΙΣΠΑΝΙΑ,
ΒΕΛΓΙΟ, ΕΛΛΑΔΑ ΚΑΙ ΙΤΑΛΙΑ

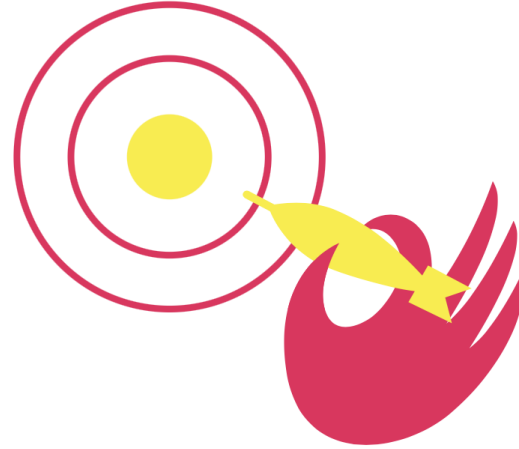

δεικτης

- Υπόβαθρο..... 3
- Μεθοδολογία..... 4
- ΙΣΠΑΝΙΑ..... 5
- Βέλγιο..... 43
- Ελλάδα..... 62
- Ιταλία.....78

Supporting GBV
survivors

Υπόβαθρο

Αυτή η μελέτη επιδιώκει να διερευνήσει την παροχή υπηρεσιών σε θύματα έμφυλης βίας (GBV) στο Βέλγιο, την Ελλάδα, την Ιταλία και την Ισπανία κατά τη διάρκεια και μετά τον Covid-19. Σκοπός είναι να περιγραφούν:

- οι υπηρεσίες αιχμής για τις επιζώσες έμφυλης βίας μετά και κατά τη διάρκεια της πανδημίας Covid-19, με ιδιαίτερη έμφαση στις υπηρεσίες για παιδιά
- η απόκριση της δημόσιας διοίκησης και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στις νέες προκλήσεις
- οι ανάγκες που εντόπισαν οι επιζώσες έμφυλης βίας

Η προσδοκία είναι πως η γνώση που θα προκύψει από αυτή την έρευνα θα οδηγήσει σε νέες διαπιστώσεις και μια ανάλυση αναγκών και κενών που θα εμπλουτίσει την ανάπτυξη κατευθυντήριων γραμμών για παροχή ολιστικής βοήθειας σε επιζώσες έμφυλης βίας και στα παιδιά τους. Το έγγραφο περιγράφει τις τρέχουσες ανάγκες και τα κενά στη φροντίδα των επιζωσών έμφυλης βίας και των παιδιών τους, που μπορούν να αντιμετωπιστούν μέσω ειδικών κατευθυντήριων γραμμών και κατάρτισης.

Η μελέτη και οι κατευθυντήριες γραμμές αποτελούν μέρος του χρηματοδοτούμενου από την ΕΕ έργου LILA «Ολοκληρωμένη υπηρεσία υποστήριξης μίας στάσης που απευθύνεται σε γυναίκες επιζώσες έμφυλης βίας και τα παιδιά τους για την αντιμετώπιση των αναγκών που προκύπτουν από την κρίση Covid-19». Το LILA, που ξεκίνησε τον Μάρτιο του 2022, στοχεύει στον σχεδιασμό και την πιλοτική εφαρμογή ενός ολοκληρωμένου προγράμματος ψυχοκοινωνικής υποστήριξης για γυναίκες και κορίτσια που επηρεάζονται από την έμφυλη βία, και τα παιδιά τους, εστιάζοντας και στις ανάγκες που προκύπτουν από την κρίση του Covid -19.

Μεθοδολογία

Η έρευνα διεξήχθη από οργανώσεις υποστήριξης θυμάτων στα τέσσερα συμμετέχοντα κράτη μέλη της ΕΕ, καλύπτοντας συγκεκριμένα τη Φλάνδρα για το Βέλγιο, την περιοχή της Θεσσαλονίκης για την Ελλάδα, τη μητροπολιτική περιοχή του Μιλάνου για την Ιταλία και τη Βαρκελώνη για την Ισπανία.

Η έρευνα χρησιμοποίησε ποιοτική μεθοδολογία για την ανάλυση του υπό εξέταση φαινομένου. Η έρευνα τεκμηρίωσης και οι εις βάθος συνεντεύξεις ήταν οι κύριες μέθοδοι συλλογής δεδομένων. Η έρευνα τεκμηρίωσης περιλάμβανε βιβλιογραφία, στατιστικά στοιχεία, αναφορές και βέλτιστες πρακτικές. Πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις με παρόχους υπηρεσιών και εξυπηρετούμενες.

Οι ερευνητές εξέτασαν τις υπηρεσίες για τις επιζώσες έμφυλης βίας και τα παιδιά τους που είναι διαθέσιμες σε περιφερειακό ή τοπικό επίπεδο, όπου δραστηριοποιούνται οι πάροχοι υπηρεσιών. Ανέλυσαν τα εμπόδια και τις προκλήσεις που παρατηρήθηκαν στην παροχή υπηρεσιών κατά τη διάρκεια της πανδημίας, τους νέους τρόπους παροχής υπηρεσιών, τους άγνωστους κινδύνους για τις εξυπηρετούμενες που προέκυψαν με την πανδημία, την αλλαγή στον επιπολασμό και τους τύπους έμφυλης βίας και τον αντίκτυπο στη συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών.

Οι συνεντεύξεις με επιζώσες έμφυλης βίας είχαν ως στόχο να διασφαλίσουν μια συμμετοχική προσέγγιση και να διερευνήσουν τον αντίκτυπο της πανδημίας στη ζωή τους, για παράδειγμα, στις ρυθμίσεις σχετικά με τη διαβίωσή τους, την οικογενειακή κατάσταση, την οικονομική κατάσταση, την ψυχική ευεξία, τη σωματική υγεία, τη μελλοντική προοπτική, την εκπαίδευση, την ευημερία, την κοινωνική ζωή κ.λπ. Έγινε προσπάθεια να κατανοηθεί εάν οι γυναίκες που επηρεάζονται από την έμφυλη βία γνωρίζουν τις διαθέσιμες υπηρεσίες και τον τρόπο πρόσβασης σε αυτές, για παράδειγμα, στέγαση, ασφαλές καταφύγιο, αναζήτηση εργασίας, βοήθεια σχετικά με το σχολείο και την επαγγελματική κατάρτιση, ψυχοθεραπεία, φροντίδα παιδιών και ιατρική βοήθεια κ.λπ. Διερευνήθηκε ο τρόπος με τον οποίο άλλαξε η παροχή υπηρεσιών, συχνά από δια ζώσης σε διαδικτυακή, προκειμένου να κατανοηθεί ο αντίκτυπος στην ποιότητα των υπηρεσιών.

ΙΣΠΑΝΙΑ

Εισαγωγή

Η Καταλονία είναι γνωστό ότι έχει από τους πλέον προοδευτικούς νόμους όσον αφορά στην προσέγγιση της έμφυλης βίας (GBV), που έχουν τις ρίζες τους σε ένα ισχυρό φεμινιστικό κίνημα και στη δέσμευση επαγγελματιών και πολιτικών. Από το 2008, η Καταλονία έχει αναπτύξει ένα ισχυρό δίκτυο με περισσότερες από 150 δημόσιες υπηρεσίες που κατανέμονται σε ολόκληρη την επικράτεια και επιτελούν διαφορετικές λειτουργίες, ώστε να διασφαλιστεί η πρόληψη, η φροντίδα, η συνδρομή, η προστασία, η ανάκαμψη και η πλήρης αποκατάσταση των γυναικών και παιδιών, θυμάτων του εν λόγω εγκλήματος. Επίσης, μετά τον πρώτο καταλανικό νόμο κατά της έμφυλης βίας του 2008, έγινε τροποποίηση του νόμου¹ για να περιληφθούν επιπρόσθετες μορφές έμφυλης βίας και να επικαιροποιηθούν κάποιες από τις έννοιες που θεσπίστηκαν το 2008.

Στην Καταλονία, η έμφυλη βία νοείται ως παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και ως «εκδήλωση διακρίσεων και μίας κατάστασης ανισότητας εντός του πλαισίου ενός συστήματος σχέσεων εξουσίας ανδρών επί γυναικών που, μέσω σωματικών, οικονομικών ή ψυχολογικών τρόπων, συμπεριλαμβανομένων απειλών, εκφοβισμού και εξαναγκασμού, έχουν ως αποτέλεσμα τη σωματική, σεξουαλική ή ψυχολογική ζημία ή βλάβη, είτε αυτό συμβαίνει στη δημόσια σφαίρα είτε στην ιδιωτική» (Ley 17/2020, de 22 de diciembre, de modificación de la Ley 5/2008, del derecho de las mujeres a erradicar la violencia machista, Art.3 a).

Η επικαιροποίηση του νόμου αυτού, που έγινε το 2020 και είναι πλέον εν ισχύ, ορίζει τις ακόλουθες μορφές έμφυλης βίας:

- 1) Ψυχολογική βία
- 2) Σωματική βία
- 3) Σεξουαλική βία
- 4) Οικονομική βία
- 5) Μαιευτική βία και ευαλωτότητα των σεξουαλικών και αναπαραγωγικών δικαιωμάτων
- 6) Διαδικτυακή βία
- 7) Βία δεύτερης τάξης
- 8) Δευτερογενής βία

Ο ακόλουθος πίνακας δείχνει το επιπολασμό των διαφορετικών ειδών έμφυλης βίας σε Ευρώπη και Ισπανία:

¹ Ley 17/2020, de 22 de diciembre, de modificación de la Ley 5/2008, del derecho de las mujeres a erradicar la violencia machista

Πίνακας 1: Επιπολασμός των διαφορετικών μορφών έμφυλης βίας (GBV) σε Ευρώπη και Ισπανία. Δεδομένα του 2014 όπως αντλήθηκαν από τα: Bermúdez, M.P. & Meléndez-Domínguez, M., 2020

	Σωματική GBV	Σεξουαλική GBV	Ψυχολογική GBV	Οικονομική GBV
Μ.Ο ΕΕ	20%	7%	43%	12%
Ισπανία	12%	4%	33%	9%

Η ψυχολογική βία είναι, αδιαμφισβήτητα, η πιο διαδεδομένη μορφή έμφυλης βίας σε όλες τις χώρες της ΕΕ. Συγκεκριμένα στην Ισπανία, μεγάλη έρευνα του 2015 σχετικά με τη Βία κατά των Γυναικών (Κυβερνητική Αντιπροσωπεία για την Έμφυλη Βία, 2015) έδειξε ότι η «ψυχολογική βία, ιδίως η βία άσκησης ελέγχου (επιτήρηση και περιορισμός ωραρίου, χώρων και επαφών της γυναίκας με φίλους και οικογένεια, μεταξύ άλλων) είναι η πιο διαδεδομένη μορφή κακοποίησης που υφίσταται μία στις τέσσερις γυναίκες (25,4%)». (Bermúdez, M.P. & Meléndez-Domínguez, M., 2020).

Η πανδημία του COVID-19, που στην Ισπανία ξεκίνησε τον Φεβρουάριο του 2020, οδήγησε σε πρωτοφανή μέτρα δημόσια υγείας, τα οποία επηρέασαν τον πληθυσμό όχι μόνο όσον αφορά στην σωματική υγεία, αλλά και στην ψυχική υγεία, την κοινοτική υγεία και την οικονομία (σε ατομική και κοινωνική κλίμακα) και, όπως σε πολλές συγκυρίες κοινωνικής κρίσης, όσον αφορά στο βίωμα της έμφυλης βίας.

Στην Ισπανία, τα μέτρα για την αναχαίτιση της πανδημίας περιελάμβαναν μήνες υποχρεωτικής απαγόρευσης κυκλοφορίας και επιπλέον μήνες μερικής απαγόρευσης κυκλοφορίας το 2020 και μέρος του 2021. Τα ακραία αυτά μέτρα περιελάμβαναν επίσης:

- πλήρη απαγόρευση εξόδου από το νοικοκυριό, με εξαίρεση τις αγορές για βασικές ανάγκες ή την πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας
- υποχρεωτική τηλεργασία για όσους μπορούσαν να το πράξουν
- περιορισμούς που σχετίζονται με τις δημόσιες συγκοινωνίες και άλλες μορφές κινητικότητας.

Οι συνολικές μακροπρόθεσμες επιπτώσεις της πανδημίας στον πληθυσμό δεν έχουν ακόμα μελετηθεί. Αυτό που μπορούμε να βεβαιώσουμε είναι ότι αυτά τα μέτρα είχαν υγειονομικές, οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες και μεγάλο αντίκτυπο τόσο στη συχνότητα της έμφυλης βίας κατά τη διάρκεια της απαγόρευσης κυκλοφορίας όσο και μετέπειτα, κάτι που θα διερευνηθεί στην παρούσα έκθεση.

ΜΕΡΟΣ 1:

ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΟΧΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ

1.1.1 Νομικό πλαίσιο

Η ανάπτυξη της πρώτης νομοθεσίας στο επίπεδο της Καταλονίας αναφορικά με την έμφυλη βία χρονολογείται από τη δεκαετία του 1980: στην Καταλονία, η Διυπηρεσιακή Επιτροπή για την Προαγωγή των Γυναικών συστήθηκε το 1987, με το Διάταγμα 25/1987, της 29^{ης} Ιανουαρίου. Οι στόχοι αυτής της Επιτροπής ήταν η προαγωγή των ίσων δικαιωμάτων, η προαγωγή της μη διάκρισης μεταξύ ανδρών και γυναικών και η προαγωγή της ισότιμης συμμετοχής των γυναικών στην κοινωνική, πολιτιστική, οικονομική και πολιτική ζωή. Αυτή η Επιτροπή προώθησε τη δημιουργία, το 1989, του Καταλανικού Ινστιτούτου Γυναικών, «για να διευκολύνει και ενισχύσει τον ρόλο του εγγυητή συμμόρφωσης με τον Νόμο για την Αποτελεσματική Ισότητα μεταξύ Γυναικών και Ανδρών και την εφαρμογή της διατομεακότητάς της» και «να επεξεργαστεί και να εκτελέσει όλα τα έργα και τις προτάσεις που αφορούν στην προαγωγή των γυναικών, έτσι ώστε να καταστεί αποτελεσματική η αρχή της ισότητας εντός του πεδίου αρμοδιότητας της Generalitat»² (της Καταλανικής Κυβέρνησης).

Έκτοτε, έχουν εγκριθεί τα ακόλουθα:

- › Επτά Σχέδια Δράσης για Ίσες Ευκαιρίες για τις Γυναίκες (1989-1992, 1994-1996, 1998-2000, 2001-2003, 2005-2007, 2008-2011, 2012-2015)
- › Ένα ολοκληρωμένο σχέδιο για την πρόληψη της έμφυλης βίας και τη φροντίδα γυναικών θυμάτων βίας (2002-2004)
- › το Στρατηγικό Σχέδιο Εκπαίδευσης στην Έμφυλη Ισότητα για την Καταλονία 2017-2020

Το 2008, εγκρίθηκε ο Νόμος 5/2008, της 24^{ης} Απριλίου, σχετικά με το δικαίωμα των γυναικών να εξαλείψουν την έμφυλη βία, ο οποίος σηματοδοτεί ένα θεμελιώδες βήμα για την καταπολέμηση

² Llei 11/1989, de 10 de juliol, de creació de l'Institut Català de la Dona

της βίας στην επικράτεια, και αντιστοιχεί σε μια ποιοτική βελτίωση, συγκριτικά με τον Οργανικό Νόμο για τα Ολοκληρωμένα Μέτρα Προστασίας έναντι της Έμφυλης Βίας που είχε εγκρίνει το ισπανικό Κοινοβούλιο τον Δεκέμβριο του 2004. Ενώ ο εν λόγω κρατικός νόμος αναγνωρίζει τα δικαιώματα των γυναικών που έχουν υποστεί έμφυλη βία εντός του αυστηρού πλαισίου της βίας από σύντροφο ή πρώην σύντροφο, ο καταλανικός νόμος διευρύνει το πλαίσιο εφαρμογής, ώστε να συμπεριλαμβάνει όλες τις μορφές βίας εναντίον των γυναικών λόγω του ότι είναι γυναίκες, ονομάζοντας αυτή τη βία σεξιστική βία και εστιάζοντας στο κίνητρο της βίας αυτής. Επιπροσθέτως, αυτός είναι ο νόμος που ορίζει και διαρθρώνει το Δίκτυο για την Καταπολέμηση της Έμφυλης Βίας στην Καταλονία. Το Δίκτυο αυτό είναι το «συντονισμένο σύνολο των δωρεάν δημόσιων πόρων και υπηρεσιών για τη φροντίδα, συνδρομή, προστασία, αποκατάσταση και επανόρθωση των γυναικών που έχουν υποστεί ή υπόκεινται σε έμφυλη βία και τα παιδιά τους εντός της εδαφικής επικράτειας της Καταλονίας».

Σύμφωνα με το Άρθρο 58 αυτού του νόμου, «Οι κάτωθι υπηρεσίες αποτελούν το δίκτυο:

- 1) Εξειδικευμένη υπηρεσία τηλεφωνικής βοήθειας
- 2) Υπηρεσίες πληροφόρησης και φροντίδας για τις γυναίκες
- 3) Υπηρεσίες επείγουσας φροντίδας και υποδοχής
- 4) Υπηρεσίες υποδοχής και αποκατάστασης
- 5) Υπηρεσίες αναδοχής, υποκατάστασης γονικής φροντίδας
- 6) Εξειδικευμένες υπηρεσίες παρέμβασης
- 7) Τεχνικές υπηρεσίες σημείου συνάντησης
- 8) Υπηρεσίες φροντίδας θυμάτων εγκληματικών πράξεων
- 9) Υπηρεσίες αστυνομικής φροντίδας
- 10) Άλλες υπηρεσίες που η Κυβέρνηση κρίνει απαραίτητες».

Το 2020, εγκρίθηκε ο Νόμος 17/2020, της 22^{ας} Δεκεμβρίου, που τροποποιεί τον Νόμο 5/2008, σχετικά με το δικαίωμα των γυναικών να εξαλείψουν την έμφυλη βία. Αυτός ο νόμος στόχο έχει να διευρύνει, να ενισχύσει και να επικαιροποιήσει τον Νόμο 5/2008, αλλά και να προστατεύσει τα δικαιώματα των διεμφυλικών και cisgender γυναικών και των μη δυαδικών ατόμων, ώστε να γίνει σεβαστή η έμφυλη διαφορετικότητα. Τα βασικά σημεία αυτού του νόμου είναι:

- › Ρύθμιση της θεσμικής βίας ως τομέα, με ορισμό της δέουσας επιμέλειας και τη διευκρίνιση ότι η βία αυτή μπορεί να προκληθεί τόσο από πράξεις όσο και από παραλείψεις
- › Ρύθμιση της ψηφιακής βίας
- › Συμπερίληψη ορισμού της σεξουαλικής συναίνεσης που ορίζει την ανάγκη για ρητή βούληση ως βασικό προαπαιτούμενο
- › Η διάταξη σύμφωνα με την οποία, όταν μια γυναίκα μεταβαίνει σε αστυνομικό τμήμα για να υποβάλει καταγγελία λόγω οποιασδήποτε από τις εκδηλώσεις σεξιστικής βίας, η αστυνομία

της Καταλονίας (Mossos d'Esquadra) πρέπει να αιτηθεί στον Δικηγορικό Σύλλογο την παρουσία δικηγόρου για την εξασφάλιση της νομικής συνδρομής

- › Η αναβάθμιση των κοινωνικών και κοινοτικών μορφών βίας και των μορφών έμφυλης βίας
- › Η ανάγκη για επαγγελματική κατάρτιση

Επιπλέον, η Κυβέρνηση της Καταλονίας συμπληρώνει τις υπηρεσίες του Δικτύου με δύο ειδικά οικονομικά βοηθήματα για γυναίκες επιζώσες έμφυλης βίας:

- › Στήριξη για γυναίκες επιζώσες ενδοοικογενειακής βίας με μηνιαίο εισόδημα μικρότερο από το 75% του τρέχοντος κατώτατου διεπαγγελματικού μισθού και με ιδιαίτερες δυσκολίες στην εξεύρεση εργασίας.³
- › Αποζημίωση για επιζώσες έμφυλης βίας (ενδοοικογενειακής βίας, σεξουαλικής επίθεσης, σεξουαλικής παρενόχλησης, εμπορίας κ.λπ.), οι οποίες αντιμετωπίζουν σοβαρές επιπτώσεις, τραυματισμούς ή βλάβες στη σωματική ή ψυχική τους υγεία, και για τα τέκνα νεκρών θυμάτων.⁴

Άλλες μορφές οικονομικής στήριξης περιλαμβάνουν:

- › Αποζημίωση για θύματα έμφυλης βίας: Αποζημίωση για θύματα που αντιμετωπίζουν σοβαρές επιπτώσεις, τραυματισμούς ή βλάβες και για τους υιούς και τις θυγατέρες νεκρών θυμάτων
- › Βοήθεια και συνδρομή σε θύματα βίαιων εγκλημάτων και εγκλημάτων κατά της σεξουαλικής ελευθερίας: οι γυναίκες θύματα έμφυλης βίας έχουν δικαίωμα νομικής εκπροσώπησης ανεξάρτητα από το εισόδημά τους, καθόλη της διάρκεια της δικαστικής διαδικασίας και της διαδικασίας καταγγελίας.

Τέλος, θα πρέπει να αναφέρουμε και ορισμένα διατάγματα τα οποία αφορούν στα δικαιώματα των γυναικών, όπως:

- › Διάταγμα 60/2010, της 11^{ης} Μαΐου, της Εθνικής Επιτροπής Συντονισμένης Παρέμβασης κατά της Έμφυλης Βίας
- › Διάταγμα 80/2015, της 26ης Μαΐου, για την αποζημίωση και αρωγή των γυναικών θυμάτων έμφυλης βίας που προβλέπεται στο άρθρο 47 του ν. 5/2008 και στο άρθρο 27 του Οργανικού Νόμου 1/2004.
- › Άρθρο 9 του Διατάγματος 305/2016, της 18^{ης} Οκτωβρίου, το οποίο ρυθμίζει την Ομάδα Ανάλυσης περιστατικών ανθρωποκτονίας λόγω σεξιστικής βίας

³

<https://treballiaferssocials.gencat.cat/ca/tramits/tramits-temes/20283-Ajuts-de-mesures-de-proteccio-integral-contra-la-violencia-de-genero>

⁴

<https://treballiaferssocials.gencat.cat/ca/tramits/tramits-temes/Indemnitzacions-per-a-victimes-de-violencia-masclista>

- › Τρίτη πρόσθετη διάταξη του Διατάγματος 144/2017, της 26^{ης} Σεπτεμβρίου, που ρυθμίζει το Κέντρο Μελέτης, Έρευνας και Κατάρτισης για την έμφυλη βία.

1.2 Δίκτυο για την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας στην Καταλονία

1.2.1 Ισπανικό πλαίσιο

Οι πρώτοι νόμοι για την καταπολέμηση της έμφυλης βίας στην Ισπανία χρονολογούνται από το 1989 όταν ο νόμος 3/1989, της 21^{ης} Ιουνίου, που τροποποιούσε τον Ποινικό Κώδικα⁵ εισήγαγε το άρθρο 425, το οποίο περιέγραφε το έγκλημα της ενδοοικογενειακής βίας. Το εν λόγω έγκλημα ορίστηκε βάσει τριών χαρακτηριστικών: (i) το παθητικό υποκείμενο πρέπει να είναι «σύζυγος ή άτομο με το οποίο συνδέεται με ανάλογο συναισθηματικό δεσμό, όπως και τέκνα επί των οποίων ασκείται γονική μέριμνα, ή κηδεμονία, ανηλίκους ή ανίκανους επί των οποίων ασκείται επιτροπεία ή de facto επιμέλεια, (ii) συστηματικότητα και (iii) σωματική βία. Αυτός ο τύπος εγκλήματος αποτελεί τη βάση πάνω στην οποία δομήθηκε το υπάρχον σύστημα αποτελεσματικής προστασίας για επιζώσες έμφυλης βίας.

Άλλος σημαντικός νόμος ήταν ο ν. 1/2004, της 28^{ης} Δεκεμβρίου, σχετικά με τα ολοκληρωμένα μέτρα προστασίας έναντι της έμφυλης βίας⁶, ο οποίος σήμανε μια στροφή στην ποινική πολιτική, εισάγοντας επιβαρυντικές περιστάσεις για έμφυλες αιτίες, κατανοώντας πως η έμφυλη βία «είναι το βαναυσότερο σύμβολο ανισότητας που υπάρχει στην κοινωνία μας». Το πεδίο εφαρμογής του Νόμου καλύπτει τόσο τις πτυχές της πρόληψης, της εκπαίδευσης, της κοινωνικής πρόνοιας και της μετέπειτα φροντίδας για τις επιζώσες, όσο και αστικές ρυθμίσεις που επηρεάζουν τον χώρο της οικογένειας και της συνύπαρξης όπου συμβαίνουν κυρίως οι επιθέσεις, καθώς και την αρχή της επικουρικότητας στη Δημόσια Διοίκηση.

1.2.2 Το Καταλανικό δίκτυο για την αντιμετώπιση της Έμφυλης Βίας

Στην Καταλονία, το 2018, εγκρίθηκε η σχετική νομοθεσία για την αντιμετώπιση της Έμφυλης Βίας και για την παροχή στην κυβέρνηση μέσω για την πρόληψη και την αποκατάσταση των επιζωσών, μέσω της δημιουργίας ενός δικτύου για αυτόν τον σκοπό. Το Πρωτόκολλο Πλαίσιο για την συντονισμένο παρέμβαση κατά της έμφυλης βίας, που εγκρίθηκε το 2008 με τον ν. 5/2008, της 24^{ης} Απριλίου, σχετικά με το δικαίωμα των γυναικών να εξαλείψουν την έμφυλη βία, θέτει τη βάση για την εφαρμογή ενός μοντέλου προσέγγισης και παρέμβασης για τις επιζώσες. Προάγει, επίσης, τη δημιουργία διαφόρων τοπικών κυκλωμάτων για την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας, ώστε να

⁵ LO 3/1989, de 21 de junio, de actualización del Código Penal

⁶ La LO 1/2004, de 28 de diciembre, de medidas de protección integral contra la violencia de género

δημιουργηθεί ένα συντονισμένο δίκτυο στην επικράτεια, το οποίο να διασφαλίζει την ανάπτυξη και τη βελτίωση ενός ολοκληρωμένου μοντέλου παρέμβασης. Οι στόχοι αυτού του δικτύου είναι:

- › «Να διασφαλίσει ότι οι πόροι που διατίθενται στις γυναίκες που πλήττονται από την έμφυλη βία προάγουν την αυτονομία τους και δεν δημιουργούν νέες εξαρτήσεις.
- › Να δημιουργήσει μια κοινή γλώσσα και να προάγει μια κοινή κατανόηση και προσέγγιση του φαινομένου της έμφυλης βίας για τους διάφορους διεπιστημονικούς φορείς.
- › Να εμπλέξει ενεργά όλους τους θεσμούς, οργανισμούς και κοινωνικούς φορείς της επικράτειας που σχετίζονται με την ενεργή προσέγγιση της έμφυλης βίας
- › Να εφαρμόσει ένα μοντέλο που διευκολύνει την ανάδυση ποικίλων διαδρομών παρέμβασης, προσαρμοσμένων στις ανάγκες κάθε γυναίκας και στις ιδιαιτερότητες κάθε επαγγελματία και κάθε περιφέρειας. Αυτό το μοντέλο πρέπει να περιλαμβάνει στρατηγικές πρόληψης, ανίχνευσης, φροντίδας και αποκατάστασης.
- › Να ορίσει τις λειτουργίες των υπηρεσιών, τα κυκλώματα συντονισμού και τα κριτήρια παραπομπής, και να τα δημοσιοποιήσει σε ολόκληρο το δίκτυο, δημιουργώντας τους μηχανισμούς συντονισμού και συνεργασίας που επιτρέπουν την ανάπτυξη κοινών και αποτελεσματικών δράσεων από τους διάφορους οργανισμούς και κοινωνικούς φορείς που εμπλέκονται.
- › Να παρέχει σε όλους τους επαγγελματίες συγκεκριμένη και ποικιλόμορφη κατάρτιση για το φαινόμενο της έμφυλης βίας»

Σύμφωνα με το αρ. 54 του ν. 5/2008, της 24^{ης} Απριλίου, σχετικά με το δικαίωμα των γυναικών να εξαλείψουν την έμφυλη βία, το Δίκτυο για την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας αποτελείται από ένα σύνολο οκτώ τύπων υπηρεσιών. Αυτές οι υπηρεσίες μπορούν να ομαδοποιηθούν σύμφωνα με τις βασικές τους λειτουργίες εντός του δικτύου, και αλληλοσυμπληρώνονται ώστε να επιτευχθεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση της έμφυλης βίας, όπως φαίνεται και παρακάτω.

	Πρόληψη	Ανίχνευση	Βοήθεια	Αποκατάσταση
1. Εξειδικευμένη υπηρεσία τηλεφωνικής βοήθειας	✓	✓		
2. SIAD: Υπηρεσίες πληροφόρησης και φροντίδας για τις γυναίκες	✓	✓	✓	
3. SIE: Εξειδικευμένες Υπηρεσίες Παρέμβασης για τη Σεξιστική Βία		✓	✓	✓
4. SAS: Υπηρεσίες Υποδοχής Στο Σπίτι			✓	
5. SAR: Υπηρεσίες υποδοχής και αποκατάστασης			✓	✓

6. STPT: Τεχνικές Υπηρεσίες Σημείου Συνάντησης			✓	✓
7. OAVD: Γραφεία Φροντίδας Θυμάτων Εγκληματικών Πράξεων			✓	
8. ΜΜΕΕ - Ομάδες Υποστήριξης Θυμάτων (Καταλανική Αστυνομία)			✓	

Παρακάτω επεξηγούμε και παρέχουμε λεπτομέρειες για κάθε μία από αυτές τις υπηρεσίες:

1. Εξειδικευμένη Υπηρεσία Τηλεφωνικής Βοήθειας (Servei d'Atenció Telefònica Especialitzada)

Αυτή η υπηρεσία αφορά μια δωρεάν και εμπιστευτική τηλεφωνική γραμμή (900 900 120) και e-mail, που λειτουργούν όλες τις ημέρες του χρόνου, 24 ώρες την ημέρα. Η υπηρεσία ανταποκρίνεται σε αιτήματα σχετικά με οποιαδήποτε μορφή έμφυλης βίας, όπως αιτήματα για πληροφορίες από γυναίκες που ζουν σε βίαιες καταστάσεις, ερωτήματα σχετικά με τις υπάρχουσες υπηρεσίες καταπολέμησης της έμφυλης βίας στην Καταλονία, ερωτήματα από ιδιώτες ή/και επαγγελματίες σχετικά με πιθανές ενέργειες που πρέπει να αναληφθούν σε περίπτωση έμφυλης βίας. Περιλαμβάνει δικηγόρους και ψυχολόγους που μπορούν να επικοινωνήσουν με τα τμήματα επειγόντων περιστατικών όταν είναι απαραίτητο. Αυτοί οι επαγγελματίες μιλούν συνολικά 124 γλώσσες.

2. SIAD: Υπηρεσίες πληροφόρησης και φροντίδες για γυναίκες (SIAD: Serveis d'informació i atenció a les dones)

Υπάρχουν 103 SIAD στην καταλανική επικράτεια. Οι SIAD δεν είναι πόροι που αφορούν αποκλειστικά στην έμφυλη βία, αφού εκπληρώνουν και άλλες λειτουργίες στην επικράτεια, όμως έχουν ειδικό αντίκτυπο σε αυτό το ζήτημα πρώτης προτεραιότητας. Η δουλειά των SIAD εστιάζει, λοιπόν, σε δυο βασικούς άξονες: (1) γενική φροντίδα, καθοδήγηση και συμβουλευτική για γυναίκες (με ειδική έμφαση στον εντοπισμό και την αρχική φροντίδα γυναικών σε περιπτώσεις έμφυλης βίας) και (2) ευαισθητοποίηση γύρω από την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών.

Οι SIAD υποβάλλουν εκθέσεις για οποιοδήποτε θέμα, όπως υγεία, εργασία, στέγαση, υπηρεσίες και πόροι για τις γυναίκες και, κατά περίπτωση, αναφέρονται στους οργανισμούς και τους φορείς που είναι αρμόδιοι για αυτές. Εργάζονται επίσης για την αύξηση της ευαισθητοποίησης της κοινότητας σχετικά με την αποτελεσματική ισότητα των φύλων.

3. SIE: Εξειδικευμένες Υπηρεσίες Παρέμβασης για τη σεξιστική βία (SIE: Serveis d'Intervenció Especialitzada en violència masclista)

Επί του παρόντος, το 2022, υπάρχουν 17 SIE στην καταλανική επικράτεια. Παρέχουν ολοκληρωμένη φροντίδα και πόρους για την διαδικασία ανάρρωσης και αποκατάστασης σε γυναίκες

που έχουν υποστεί ή υφίστανται έμφυλη βία και στα παιδιά τους. Αυτές οι υπηρεσίες έχουν επίσης αντίκτυπο και στην πρόληψη, την ευαισθητοποίηση και την εμπλοκή της κοινότητας.

Συγκεκριμένα οι σκοποί των SIE είναι:

- Να παρέχουν εξειδικευμένη και ολοκληρωμένη κοινωνική και θεραπευτική φροντίδα αναφορά με την εμπειρία της βίας
- Να προσαρμόζουν το μοντέλο κοινωνικής, νομικής και θεραπευτικής παρέμβασης ανάλογα με τη διαδικασία που ακολουθεί η κάθε γυναίκα, που έχει υποστεί ή υφίσταται έμφυλη βία
- Να εργάζονται σε συντονισμό με εξωτερικές υπηρεσίες, επιλαμβανόμενες της συγκεκριμένης διαδικασίας για κάθε μία από τις γυναίκες.

4. SAS: Υπηρεσίες Υποκατάστασης Κατοικίας (Serveis d'Acolliment Substitutòri de la Llar)

Οι SAS είναι εξειδικευμένες υπηρεσίες, αφορούν την κατοικία και είναι προσωρινές, και προσφέρουν ολοκληρωμένη φροντίδα ώστε να διευκολύνουν τη διαδικασία ανάρρωσης και αποκατάστασης για τις γυναίκες και τα εξαρτώμενα παιδιά τους, που χρειάζονται έναν χώρο προστασίας, εξαιτίας του κινδύνου να υποστούν έμφυλη βία.

Πρόκειται για μία δωρεάν, προσωρινή υπηρεσία που λειτουργεί ως υποκατάστατο της οικίας, με προσωπική, ψυχολογική, ιατρική, κοινωνική, νομική και ψυχαγωγική υποστήριξη. Λειτουργείται από επαγγελματίες με εξειδίκευση σε αυτούς τους τομείς, για να διευκολυνθεί η πλήρης κοινωνική και εργασιακή ένταξη των γυναικών, οι οποίες, επειδή υφίστανται καταστάσεις σεξιστικής βίας, χρειάζονται προστατευόμενο κατάλυμα, τόσο οι ίδιες όσο και τα παιδιά τους.

5. SAR: Υπηρεσίες Υποδοχής και Αποκατάστασης (Serveis d'Acolliment i Recuperació)

Οι υπηρεσίες αυτές προσφέρουν προσωρινή και ολοκληρωμένη στεγαστική φροντίδα σε επιζώσες έμφυλης βίας (γυναίκες και τα παιδιά τους) ώστε να διασφαλιστεί η διαδικασία αποκατάστασης και αποθεραπείας.

Ως εκ τούτου, οι κύριοι στόχοι τους είναι:

- › Να διασφαλίσουν για τις γυναίκες και τα παιδιά τους έναν ασφαλή χώρο και ποιοτική υποστήριξη, δίνοντάς τους την ευκαιρία να απομακρυνθούν από το επίκεντρο της βίας, και να προστατεύσουν τη σωματική και ψυχική τους ακεραιότητα.
- › Να τους παρέχουν χώρο και χρόνο για περισυλλογή, επίγνωση και συναισθηματική αποκατάσταση από τον πόνο και την κακοποίηση που υπέστησαν, ώστε να καταφέρουν να σηματοδοτήσουν ένα αποφασιστικό σημείο καμπής στον κύκλο της βίας.
- › Να προάγουν την αυτονομία, την ανεξαρτησία και την ευθύνη, έτσι ώστε η κάθε μια γυναίκα να γίνει η ίδια ο πραγματικός παράγοντας των αλλαγών της.

- › Να διευκολύνουν και να προάγουν αποφάσεις και δράσεις που αποσκοπούν στην αναδιάρθρωση του σχεδίου ζωής των γυναικών και των παιδιών τους.
- › Να παρέχουν εργαλεία για την εργασία και την κοινωνική ένταξη.

6. Τεχνικές Υπηρεσίες Σημείου Συνάντησης (STPT Serveis Tècnics de Punts de Trobada)

Υπάρχουν 23 Τεχνικές Υπηρεσίες Σημείου Συνάντησης σε όλη την Καταλονία, οι οποίες συνδράμουν κατά μέσο όρο 1.500 οικογένειες ετησίως.

Οι κύριοι στόχοι και λειτουργίες των Σημείων Συνάντησης είναι:

- › Να δημιουργήσουν, να διατηρήσουν ή να αποκαταστήσουν δεσμούς μεταξύ του παιδιού και του γονέα του ή άλλων σημαντικών μελών της οικογένειας, σε ένα φιλικό προς τις σχέσεις περιβάλλον, και με την παρέμβαση μιας εξειδικευμένης τεχνικής ομάδας.
- › Να προωθήσουν τη βελτίωση της σχέσης μεταξύ του παιδιού και του γονέα που δεν έχει την επιμέλεια ή άλλων συγγενών με δικαίωμα επίσκεψης.
- › Να επιτρέψουν στο παιδί να γνωρίσει και να βρίσκεται σε επαφή με την προέλευσή του.
- › Να διευκολύνουν τη βελτίωση της σχέσης μεταξύ των δύο γονέων όσον αφορά την ανατροφή, προκειμένου να επιτευχθεί σταδιακά η αποκόλλησή τους από την Υπηρεσία.
- › Να προλαμβάνουν νέες διενέξεις ή καταστάσεις βίας κατά τις επισκέψεις και την ανταλλαγή των ανηλίκων.

7. ΟΑΒΔ: Γραφεία Παροχής Βοήθειας σε Θύματα Εγκληματικών Πράξεων (ΟΑΒΔ)

Πρόκειται για αστυνομικές υπηρεσίες που προσφέρουν τηλεφωνική και δια ζώσης φροντίδα και συμβουλές στο δικαστήριο, σε θύματα εγκληματικών πράξεων και, ειδικότερα, σε γυναίκες θύματα ενδοοικογενειακής βίας, καθώς αποτελούν το συντονιστικό σημείο για τα περιοριστικά μέτρα και άλλα μέτρα δικαστικής προστασίας.

Οι κύριοι στόχοι των Γραφείων Θυμάτων Εγκληματικών Πράξεων είναι:

- › Να παρέχουν ολοκληρωμένη φροντίδα σε όλα τα θύματα οποιουδήποτε εγκλήματος και
- › Να διασφαλίζουν ότι γίνονται σεβαστά τα δικαιώματα όλων.

Σύμφωνα με τις νομοθετικές μεταρρυθμίσεις για το ζήτημα των δικαστικών μέτρων προστασίας των θυμάτων (ν. 27/2003 και οργανικός νόμος 1/2004), τα Γραφεία Βοήθειας στο θύμα αποτελούν το σημείο συντονισμού όλων των ασφαλιστικών και προστατευτικών μέτρων που απευθύνονται σε όλα τα θύματα στην καταλανική επικράτεια και υπαγορεύονται από τα δικαστικά όργανα.

8. GAV: Αστυνομικές Ομάδες Υποστήριξης Θυμάτων (Grups d'Atenció a la Víctima GAV)

Εξειδικευμένη υπηρεσία της Καταλανικής Αστυνομίας (Mossos d'Esquadra) για τη φροντίδα και την παρακολούθηση των γυναικών και των παιδιών τους σε καταστάσεις έμφυλης βίας, με στόχο τη διασφάλιση των δικαιωμάτων τους.

Επίσης, ανάλογα με την κατάσταση της επιζώσας, οι Ομάδες Υποστήριξης Θυμάτων τις παραπέμπουν σε εξειδικευμένες υπηρεσίες του δικτύου για την καταπολέμηση της έμφυλης βίας και τις παρακολουθούν ατομικά.

Εκτός από αυτές τις σταθερές υπηρεσίες φροντίδας που αποτελούν μέρος του καταλανικού δικτύου για την καταπολέμηση της έμφυλης βίας, υπάρχουν και άλλες διαλείπουσες υπηρεσίες που μπορούν να ενεργοποιηθούν, όπως η Υπηρεσία επέμβασης σε σοβαρές κρίσεις (Servei d'intervenció en crisis greus): Έχουν στόχο τη διασφάλιση άμεσης και εξειδικευμένης φροντίδας για θύματα που πλήττονται άμεσα από γυναικοκτονία ή σοβαρό επεισόδιο έμφυλης βίας, και επίσης διευκολύνουν τη δουλειά στην κοινότητα για την πρόληψη αυτού του προβλήματος. Η παρέμβαση συνίσταται σε άμεση και περιορισμένη ψυχολογική βοήθεια. Οι επαγγελματίες μεταβαίνουν στον τόπο του συμβάντος το συντομότερο δυνατό, καθώς αυτός ο παράγοντας είναι καθοριστικός σε αυτές τις καταστάσεις. Το Καταλανικό Ινστιτούτο Γυναικών διασφαλίζει τη διαθεσιμότητα αυτής της υπηρεσίας σε ολόκληρη την επικράτεια.

1.2.3 Νομοθετικές στρατηγικές και μέτρα για την αντιμετώπιση της έμφυλης βίας κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID στην Ισπανία και την Καταλονία

Νέα νομοθεσία ή τροποποιήσεις της ισχύουσας νομοθεσίας για την αντιμετώπιση του Covid-19 εντοπίστηκαν σε 14 κράτη μέλη με την έκθεση του EIGE *Η πανδημία Covid-19 και η ενδοσυντροφική βία κατά των γυναικών στην ΕΕ* (EIGE, 2021). Η Ισπανία δεν αποτέλεσε εξαίρεση: τον Μάρτιο του 2021 η ισπανική κυβέρνηση ενέκρινε τον νόμο 1/2021 της 24ης Μαρτίου, σχετικά με επείγοντα μέτρα όσον αφορά την προστασία και την παροχή βοήθειας στα θύματα έμφυλης βίας⁷. Ο νόμος αυτός δημιουργήθηκε μετά από δύο άλλους νόμους επείγοντων μέτρων για την καταπολέμηση των οικονομικών⁸ και κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας⁹.

Συνεπώς, ο νόμος αυτός «υιοθετεί μια σειρά μέτρων που αποσκοπούν στη διατήρηση και προσαρμογή ολοκληρωμένων υπηρεσιών βοήθειας και προστασίας, θεσπίζοντας οργανωτικά μέτρα για τη διασφάλιση της εύρυθμης λειτουργίας των υπηρεσιών που προορίζονται για την προστασία, καθώς και την προσαρμογή των τρόπων παροχής τους στις εξαιρετικές περιστάσεις στις οποίες υποβάλλονται οι πολίτες κατά τη διάρκεια αυτών των ημερών».

Τα σημαντικότερα μέτρα που αποσκοπούν στη διασφάλιση της λειτουργίας ολοκληρωμένων υπηρεσιών βοήθειας και προστασίας για τα θύματα έμφυλης βίας στο πλαίσιο της κατάστασης έκτακτης ανάγκης είναι τα εξής:

- › Οι υπηρεσίες φροντίδας για θύματα έμφυλης βίας χαρακτηρίζονται ως βασικές υπηρεσίες και, ως εκ τούτου, η δραστηριότητά τους δεν διακόπτεται στο πλαίσιο της κατάστασης έκτακτης ανάγκης (άρθρο 1).
- › Η προσβασιμότητα στα δικαιώματα των θυμάτων είναι εγγυημένη για όλες τις γυναίκες, ανεξάρτητα από την εθνοτική τους καταγωγή, το κοινωνικοοικονομικό επίπεδο, την ηλικία, το καθεστώς μετανάστευσης, τη λειτουργική πολυμορφία, την αναπηρία, την κατάσταση εξάρτησης, τον τόπο διαμονής ή οποιαδήποτε άλλη κατάσταση (άρθρο 1).
- › Οι αρμόδιες Δημόσιες Υπηρεσίες καλούνται να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα για τη διασφάλιση της παροχής υπηρεσιών πληροφόρησης και νομικών συμβουλών 24 ώρες το 24ωρο, τηλεφωνικά και διαδικτυακά, για τα θύματα έμφυλης βίας (άρθ. 2).
- › Οι Δημόσιες Υπηρεσίες καλούνται να ενισχύσουν τις υπηρεσίες που αφορούν την κοινωνικο-επαγγελματική αποκατάσταση των θυμάτων έμφυλης βίας, ιδίως σε περιπτώσεις μεγαλύτερης ευαλωτότητας, σε συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς σε θέματα απασχόλησης των διαφόρων Δημόσιων Υπηρεσιών (άρθ.2).
- › Οι αρμόδιες Δημόσιες Υπηρεσίες καλούνται να διασφαλίσουν την ομαλή λειτουργία των κέντρων έκτακτης ανάγκης, των καταφυγίων, των προστατευόμενων διαμερισμάτων και

⁷ <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2021-4629>

⁸ Real Decreto-ley 7/2020, de 12 de marzo

⁹ Real Decreto-ley 8/2020, de 17 de marzo

των ασφαλών καταλυμάτων για θύματα έμφυλης βίας, σεξουαλικής εκμετάλλευσης και εμπορίας με σκοπό τη σεξουαλική εκμετάλλευση (άρθρο 3).

- › Όταν είναι αναγκαίο για τη διασφάλιση της υποδοχής των θυμάτων και των παιδιών τους που διατρέχουν κίνδυνο, οι αρμόδιες Δημόσιες Υπηρεσιών μπορούν να διατάσσουν τη χρήση τουριστικών καταλυμάτων (άρθρο 3).
- › Θα θεσπιστούν πρωτόκολλα προσβάσιμης βοήθειας, φροντίδας και υποδοχής για τις γυναίκες με αναπηρίες, τα οποία θα διατίθενται σε αυτό το δίκτυο υπηρεσιών (άρθρο 3).
- › Οι αρμόδιες Δημόσιες Υπηρεσίες καλούνται να λάβουν τα αναγκαία μέτρα για τη διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας και διάθεσης του συνόλου της υπηρεσίας, συμπεριλαμβανομένης της υπηρεσίας παροχής, εγκατάστασης και συντήρησης εξοπλισμού τηλεματικής, του συστήματος παρακολούθησης με τηλεματικά μέσα τήρησης των προληπτικών μέτρων και των κυρώσεων που απαγορεύουν την προσέγγιση σε θέματα έμφυλης βίας (άρθρο 4).
- › Διασφαλίζεται η προστασία των θυμάτων και η συμμόρφωση με τα προληπτικά μέτρα που λαμβάνονται κατά των ανδρών που καταγγέλλονται ή καταδικάζονται για εγκλήματα που σχετίζονται με την έμφυλη βία (άρθρο 4).
- › Για την πρόληψη των επιπτώσεων που ενδέχεται να έχει η απομόνωση στο σπίτι στην αύξηση των κρουσμάτων έμφυλης βίας και για τη διευκόλυνση της πρόσβασης των θυμάτων σε ολοκληρωμένες υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας, καθώς και για την ευαισθητοποίηση σχετικά του κοινωνικού και οικογενειακού τους περιβάλλοντος, οι αρμόδιες Δημόσιες Υπηρεσίες θα προετοιμάσουν κατάλληλες εκστρατείες ευαισθητοποίησης (άρθρο 6).

Ακολουθώντας αυτή τη γραμμή κρατικών μέτρων, η Καταλονία θέσπισε και σχετικά μέτρα για την καταπολέμηση της έμφυλης βίας κατά τη διάρκεια του εγκλεισμού και της κατάστασης έκτακτης ανάγκης, με τα ακόλουθα μέτρα¹⁰, που θεσπίστηκαν στις 18 Μαρτίου 2020¹¹:

- 1) Η σταθερή υπηρεσία φροντίδας 900 900 120 κατά της σεξιστικής βίας δεν μεταβάλλει τη λειτουργία της.
- 2) Τα 5 γραφεία πληροφόρησης του Καταλανικού Ινστιτούτου Γυναικών προτεραιοποιούν την τηλεφωνική και διαδικτυακή συνδρομή (Βαρκελώνη, Χιρόνα, Λιέιδα, Ταραγόνα, Τέρες ντε λ' Εμπρέ). Ως εκ τούτου, η πρόσβαση στους χρήστες περιστελλεται, με εξαίρεση των περιπτώσεων έκτακτης ανάγκης, όπου διατηρείται η δια ζώσης φροντίδα. Οι επισκέψεις που

¹⁰

https://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/violencia_masclista/serveis-confinament/Informacion-servicio-s-violencia-machista-a-25-de-mayo.pdf

¹¹

<https://govern.cat/salaprensa/notes-premsa/383481/govern-vetlla-garantir-atencio-dones-situacio-violencia-masclista-durant-confinament-emergencia-sanitaria>

είχαν προγραμματιστεί έχουν επαναπρογραμματιστεί και η παρακολούθηση γίνεται τηλεφωνικά ή διαδικτυακά, όμως στα γραφεία διατηρείται η παρουσία ενός επαγγελματία σε περίπτωση που απαιτείται δια ζώσης φροντίδα.

- 3) Εξειδικευμένες Υπηρεσίες Παρέμβασης (SIE): Η πρόσβαση των χρηστών σε Εξειδικευμένες Υπηρεσίες Παρέμβασης περιστελλεται, εκτός από τις περιπτώσεις έκτακτης ανάγκης, και όλες οι δια ζώσης επισκέψεις επαναπρογραμματίζονται και διενεργούνται τηλεφωνικά ή με διαδικτυακά μέσα.
- 4) Τεχνικές Υπηρεσίες Σημείου Συνάντησης (STPT): Οι επισκέψεις και οι συνεντεύξεις διακόπτονται από τις 13 έως και τις 27 Μαρτίου 2020, και επαναπρογραμματίζονται. Εάν είναι εφικτό, προσφέρονται εναλλακτικές μέσω τηλεφώνου ή διαδικτύου.
- 5) Υπηρεσίες στέγασης και αποκατάστασης (SAR) και στεγαστικές υπηρεσίες (SSL): Αυτές οι υπηρεσίες λειτουργούν κανονικά, ακολουθώντας τις οδηγίες πρόληψης και προστασίας κατά του Covid-19 που έχουν επικυρωθεί από το Υπουργείο Υγείας.
- 6) Υπηρεσίες Υπουργείου Εσωτερικών – Mossos d'Esquadra: Τίθεται σε λειτουργία διεύθυνση ηλεκτρονικού ταχυδρομείου για πιθανά θύματα κακοποίησης, με στόχο να ενεργοποιείται ευέλικτη και αποτελεσματική επικοινωνία σε μη επείγουσες περιπτώσεις.

Αυτά τα μέτρα, καθώς και άλλα μεταγενέστερα, υπέστησαν αρκετές αλλαγές καθ' όλη τη διάρκεια της κατάστασης έκτακτης ανάγκης, ώστε να ανταποκρίνονται στα επακόλουθα επίπεδα περιορισμού των μετακινήσεων και στις διάφορες φάσεις της πανδημίας, συχνά μετά από σύντομη μόνο προειδοποίηση, και ανάλογα με τη διαθεσιμότητα του επαγγελματία και την αξιολόγηση του διευθυντή υπηρεσιών, σύμφωνα με τους επαγγελματίες που ερωτήθηκαν.

1.3 Ο αντίκτυπος του Covid-19 στις υπηρεσίες βοήθειας για την έμφυλη βία και στις μορφές βίας που διαπράχθηκαν

Εισαγωγή

Ο COVID-19 δεν είχε τον ίδιο αντίκτυπο σε άνδρες και σε γυναίκες. Στην Ισπανία, οι γυναίκες ήταν πιο εκτεθειμένες στην ασθένεια και μολύνθηκαν περισσότερο από τους άνδρες, λόγω του διαιωνιζόμενου, παραδοσιακού έμφυλου καταμερισμού της εργασίας (Ruiz Cantero, 2021). Οι γυναίκες αποτελούν τους κύριους φροντιστές, τόσο σε επίσημους όσο και σε ανεπίσημους χώρους: στην Ισπανία, το 84,2% των νοσηλευτών είναι γυναίκες¹², καθώς και το 88,6% όσων παρέχουν άτυπη φροντίδα σε άτομα που βρίσκονται σε κατάσταση εξάρτησης¹³. Στις κρίσιμότερες στιγμές της πανδημίας, οι γυναίκες παρέμειναν στην πρώτη γραμμή της φροντίδας, βοηθώντας τους ηλικιωμένους, όσους μολύνθηκαν από τη νόσο και όσους βρίσκονται σε κατάσταση εξάρτησης, με επιπτώσεις στη σωματική και ψυχική τους υγεία.

Η διάσταση του φύλου στον Covid-19 δεν γίνεται κατανοητή μόνο με υγειονομικούς όρους. Από κοινωνικοοικονομική άποψη, η πανδημία είχε ιδιαίτερη επίδραση στην ανισότητα των φύλων (Cardín, 2020), με τις γυναίκες να συνεχίζουν να έχουν ποσοστό δραστηριότητας 10 μονάδες χαμηλότερο από αυτό των ανδρών. Το χάσμα της απασχόλησης είναι πλέον σχεδόν στις 11 μονάδες, και τα ποσοστά ανεργίας παρουσιάζουν απόκλιση άνω των 4 μονάδων (EAPN España, 2021).¹⁴

Σύμφωνα με τον ΟΗΕ, σε σημείωμα που δημοσιεύθηκε τον Απρίλιο του 2020, η πανδημία Covid-19 απείλησε τις γυναίκες παγκοσμίως με τρεις τρόπους: (1) θέτοντας σε κίνδυνο τα οικονομικά τους μέσα διαβίωσης και την προσωπική τους αυτονομία μέσω της καταστροφής θέσεων εργασίας που είναι θηλυκοποιημένες και ευάλωτες στην αγορά εργασίας· (2) παρεμποδίζοντας την πρόσβαση σε πόρους και υπηρεσίες που εγγυώνται την υγεία και την ευημερία τους (όπως η εκπαίδευση ή η σεξουαλική και αναπαραγωγική υγεία)· (3) απειλώντας τη σωματική και ψυχολογική ακεραιότητά τους, λόγω της απομόνωσης μέσα στα σπίτια τους, όπου εντείνονται τα καθήκοντα της φροντίδας των άλλων, ενώ δημιουργούνται καταστάσεις κοινωνικής απομόνωσης, κατά τις οποίες επιδεινώνεται η έμφυλη βία (UN 2020; Lorente-Acosta, 2020; Salido-Cortés, 2021).

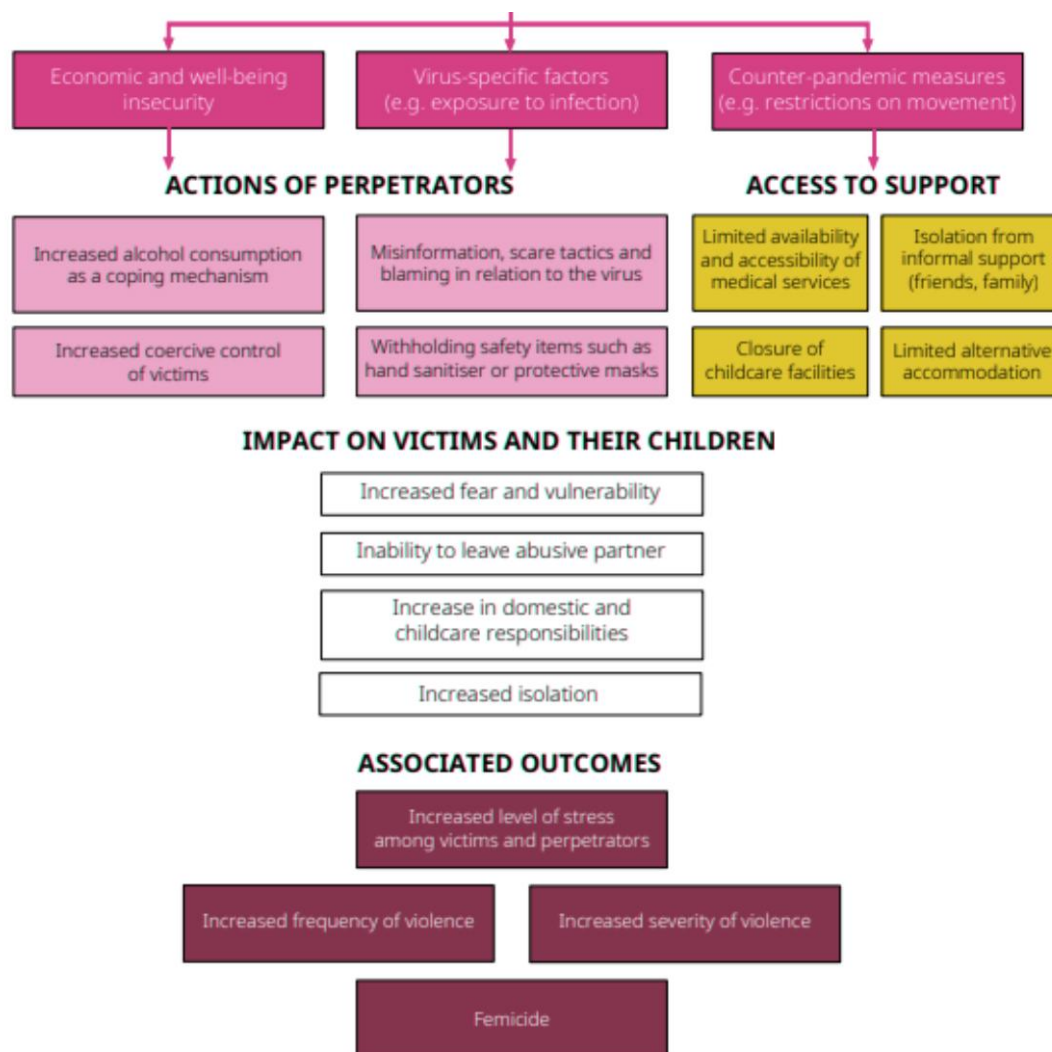
¹² <https://www.ine.es/jaxi/Tabla.htm?path=/t15/p416/a2019/l0/&file=s08002.px&L=0>

¹³ https://www.imsero.es/InterPresent2/groups/imsero/documents/binario/im_143954.pdf

¹⁴

https://www.eapn.es/ARCHIVO/documentos/documentos/1640764687_estudio_analisis-con-enfoque-de-genero-de-medidas-de-escudo-social.pdf

Το Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων (EIGE, 2020) προσδιόρισε επίσης τους παράγοντες κινδύνου για τον επιπολασμό της έμφυλης βίας κατά τη διάρκεια προηγούμενων πανδημιών και φυσικών καταστροφών, όπως αυτοί σχετίζονται με την πανδημία του Covid-19. Εξηγούνται παρακάτω:

Όλα αυτά τα ενδεχόμενα επιβεβαιώθηκαν στις πιο κρίσιμες στιγμές της πανδημίας και μετέπειτα. Η Oxfam (2021) διαπίστωσε ότι «δεδομένα από 10 χώρες δείχνουν ότι οι κλήσεις σε γραμμές βοήθειας για την ενδοοικογενειακή βία ή έμφυλη βία αυξήθηκαν κατά 25 έως 111% τους πρώτους μήνες της πανδημίας, καθώς οι γυναίκες (...) απομονώθηκαν με τους κακοποιητές τους και αποκόπηκαν από τα κοινωνικά δίκτυα και τις αναγκαίες και σωτήριες υπηρεσίες».

Στην παρούσα αναφορά θα αναλύσουμε συγκεκριμένα το πώς η πανδημία του Covid-19 επηρέασε τον επιπολασμό της έμφυλης βίας και τη χρήση των υπηρεσιών που αποσκοπούν στην παροχή βοήθειας σε επιζώσες αυτού του είδους βίας.

Οι επόμενες σελίδες αντλούν από ακαδημαϊκές μελέτες, ανάλυση δεδομένων και συνεντεύξεις με παρόχους υπηρεσιών.

1.3.1 Εμπόδια και προκλήσεις στην παροχή υπηρεσιών από υπηρεσίες για την έμφυλη βία

Τα βασικά εμπόδια και οι προκλήσεις που εντοπίστηκαν από τους επαγγελματίες κατά την εξέλιξη της πανδημίας του COVID-19 διακρίνονται σε ζητήματα που αφορούν στην παροχή των υπηρεσιών και στην πραγματικότητα που βιώνουν οι γυναίκες που λαμβάνουν βοήθεια.

Όσον αφορά την παροχή της υπηρεσίας, οι επαγγελματίες επεσήμαναν τις ακόλουθες βασικές προκλήσεις:

- 1) Έλλειψη προβλεψιμότητας σχετικά με την εξέλιξη της πανδημίας και κατά συνέπεια των μέτρων για την αντιμετώπιση των αναγκών που προκύπτουν: Αυτό αποτέλεσε παράγοντα άγχους και εμπόδισε την άμεση ανταπόκριση και προσαρμογή της υπηρεσίας, καθώς το 3μηνο lockdown που επιβλήθηκε στην Ισπανία και όλοι οι μετέπειτα βραχύτεροι και τοπικοί περιορισμού άλλαζαν ώρα με την ώρα και απρόβλεπτα. Ορισμένοι επαγγελματίες αναφέρουν ότι πίστευαν πως το lockdown θα διαρκούσε μόνο 15 ημέρες και δεν προσάρμοσαν αμέσως την υπηρεσία, μέχρις ότου άρχισε να γίνεται σαφές ότι οι περιορισμοί θα διαρκούσαν περισσότερο. Επίσης, κατά τις περιόδους που γινόταν διαζώσης υποστήριξη, υπήρχαν πολλές αμφιβολίες σχετικά με ζητήματα ασφάλειας και με τη σκοπιμότητα της επιστροφής σε αυτό το είδος παρέμβασης. Υπήρχαν επίσης προβλήματα, διότι ορισμένες υπηρεσίες λειτουργούσαν διαζώσης και άλλες διαδικτυακά, δημιουργώντας διπλούς χώρους που ενίοτε δημιουργούσαν σύγχυση.
- 2) Έλλειψη εμπειρίας σχετικά με τον τρόπο προσαρμογής της υπηρεσίας και αυτοσχεδιασμός κατά την περίοδο του lockdown και της πανδημίας: Σε συνέχεια του ανωτέρω σημείου, οι επαγγελματίες αποκαλύπτουν ότι χρειάστηκε κάποιος χρόνος μέχρι να υπάρξουν επίσημες επικοινωνίες και οδηγίες σχετικά με τον τρόπο προσαρμογής των υπηρεσιών για την έμφυλη βία στην πραγματικότητα της πανδημίας. Ως εκ τούτου, οι επαγγελματίες θεώρησαν ότι έπρεπε να αυτοσχεδιάσουν την απόκρισή τους και τις στρατηγικές, ώστε να συνεχίσουν να βοηθούν γυναίκες.
- 3) Έλλειψη μέσων για τους επαγγελματίες και έλλειψη ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής: Η έλλειψη γνώσης σχετικά με την εξέλιξη της πανδημίας οδήγησε τους

επαγγελματίες να πρέπει να αυτοσχεδιάσουν το πώς θα συνεχίσουν να κάνουν τη δουλειά τους και να βοηθούν γυναίκες υπό τις δεδομένες συνθήκες. Υπό αυτή την έννοια, θα εκτιμούσαν περισσότερη υποστήριξη από τη Δημόσια Διοίκηση στην ανάπτυξη λύσεων ψηφιακής βοήθειας σε επιζώσες έμφυλης βίας. Από την άλλη πλευρά, οι επαγγελματίες αναφέρουν ότι η ανταπόκριση των διαφόρων κέντρων βοήθειας ήταν αρκετά διασκορπισμένη και χρειάζονταν καθοδήγηση και στρατηγικές για τη συγκέντρωση της διαδικασίας υποστήριξης.

- 4) Η ανάγκη του επαγγελματία για φροντίδα: Η πανδημία επηρέασε την ψυχική υγεία των επαγγελματιών τόσο κατά την παροχή υπηρεσιών όσο και στην καθημερινότητά τους. Οι αλλαγές που χρειάστηκαν για την προσαρμογή στη νέα πραγματικότητα περιελάμβαναν την απώλεια διαφοροποιημένων χώρων μεταξύ επαγγελματικής και ιδιωτικής ζωής, αφού πολλοί επαγγελματίες εργάζονται από το σπίτι και εκτίθενται μέσα στο σπίτι τους στις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι επιζώσες έμφυλης βίας. Τα συναισθήματα άγχους, συνεχούς προσαρμογής, επαγρύπνησης, έλλειψης ξεκούρασης και απογοήτευσης ήταν κάποια από τα συναισθήματα που ήταν κοινά για τους επαγγελματίες. Επίσης, καθ' όλη τη διάρκεια της πανδημίας, ορισμένοι επαγγελματίες νόσησαν με τον COVID-19 ή χρειάστηκε να συνδράμουν άτομα που νοσούσαν, γεγονός που οδήγησε σε περισσότερες απουσίες από την εργασία, και σε μεγαλύτερο φόρτο εργασίας για τους υπόλοιπους επαγγελματίες.

Όσον αφορά την πραγματικότητα των επιζωσών έμφυλης βίας, οι επαγγελματίες επισημαίνουν τα εξής:

- 1) Δυσκολίες στην προσέγγιση των γυναικών λόγω του εγκλεισμού τους μαζί με τον δράστη: Μία από τις κύριες προκλήσεις που εντοπίστηκαν είχε να κάνει με τις δυσκολίες σχετικά με τη συνέχιση της υποστήριξης των γυναικών, ειδικά κατά τη διάρκεια του lockdown. Επειδή οι γυναίκες ζούσαν μαζί με τους κακοποιητές τους και δεν μπορούσαν να βγουν από το σπίτι, τούς ήταν δύσκολο να βρουν τρόπους να επικοινωνήσουν εμπιστευτικά με τους επαγγελματίες. Συχνά, οι γυναίκες και οι επαγγελματίες δεν ήταν σε θέση να συγχρονίσουν τη διαθεσιμότητά τους, γεγονός που δημιούργησε αρκετές παρεξηγήσεις. Όπως αναφέρθηκε, το γεγονός αυτό δημιουργούσε στρες τόσο στις γυναίκες όσο και στους επαγγελματίες.
- 2) Δυσκολίες προσέγγισης των γυναικών λόγω έλλειψης τεχνολογικών μέσων: Παρόλο που η μοναδική επιλογή για να συνεχιστεί η υποστήριξη των γυναικών ήταν η χρήση διαδικτυακών εργαλείων, πολλές γυναίκες είτε δεν είχαν τα τεχνολογικά μέσα (κινητά, υπολογιστές, tablet κ.λπ.), είτε δεν είχαν πρόσβαση στο διαδίκτυο ή χρήματα για να πληρώσουν την πρόσβαση

στο διαδίκτυο. Επίσης, συχνά οι γυναίκες δεν ήξεραν πώς να χρησιμοποιούν την τεχνολογία για να επικοινωνούν, γεγονός που οδήγησε σε αγχωτικές καταστάσεις τόσο για τις γυναίκες όσο και για τους επαγγελματίες, οι οποίοι χρειάστηκε να προσαρμοστούν τάχιστα, και επιπλέον να διδάξουν μέσω τηλεφώνου τη χρήση της τεχνολογίας στις γυναίκες.

- 3) Δυσκολίες σχετικά με τις πολλαπλές προκλήσεις των γυναικών: Πολύ συχνά οι γυναίκες εξέφραζαν τις προκλήσεις που αντιμετωπίζουν σχετικά με τη σχέση με τον κακοποιητή, με τα παιδιά τους, τη συσσώρευση στρες και άγχους, προκλήσεις σχετικά με γραφειοκρατικές διαδικασίες και άλλες επιπλοκές που ήταν εξαιρετικά δύσκολο να αντιμετωπίσουν οι επαγγελματίες μέσω τηλεφώνου. Επιπλέον, αυτές οι προκλήσεις συχνά απαιτούσαν την υποστήριξη άλλων υπηρεσιών και επαγγελματιών που δεν ήταν απαραίτητα διαθέσιμοι, γεγονός που οδηγούσε σε μια διαρκή ανάγκη εξεύρεσης λύσεων και αυτοσχεδιασμού.

1.3.2 Τρόποι παροχής υπηρεσιών κατά τη διάρκεια του lockdown την εποχή του COVID-19

Όσον αφορά τους τρόπους παροχής υπηρεσιών, οι περισσότεροι επαγγελματίες και υπηρεσίες προσαρμόστηκαν στην διαδικτυακή υποστήριξη και την υποστήριξη μέσω τηλεφώνου, με τις προκλήσεις που παρουσιάστηκαν παραπάνω. Το αυστηρό lockdown (το οποίο διήρκεσε περίπου τρεις μήνες) και οι μετέπειτα σποραδικοί εγκλεισμοί και περιορισμοί της κυκλοφορίας οδήγησαν τις υπηρεσίες για την έμφυλη βία να εστιάζουν στη διαδικτυακή υποστήριξη και να υιοθετήσουν γρήγορα στρατηγικές για να προσεγγίζουν τις χρήστριες των υπηρεσιών με τεχνολογικά μέσα. Οι επαγγελματίες αναφέρουν ότι, αρχικά, οι γυναίκες δεν ήταν διατεθειμένες να αποδεχθούν αυτόν τον τρόπο υποστήριξης, όμως με την πάροδο του χρόνου, οι αντιστάσεις κάμφθηκαν και οι γυναίκες συμφώνησαν στη χρήση της τεχνολογίας για να προσεγγίσουν και να διατηρήσουν την επαφή με επαγγελματίες.

Οι κύριοι τρόποι που αναφέρθηκαν είναι:

- › Υποστήριξη μέσω τηλεφώνου, με ή χωρίς βίντεο.
- › Υποστήριξη μέσω Whatsapp ή άλλων διαδικτυακών εφαρμογών επικοινωνίας.
- › Υποστήριξη με βίντεο μέσω προγραμμάτων όπως το Zoom ή το Google meets.

Εκτός από αυτούς τους τρόπους, έγιναν επίσης και προσαρμογές στην επικοινωνία με άλλες υπηρεσίες και επαγγελματίες που συνόδευσαν γυναίκες, όπως επαγγελματίες των ΜΚΟ, κοινωνικών και υγειονομικών υπηρεσιών, σχολείων κ.λπ. Οι επαγγελματίες χρειάστηκε να αναπτύξουν στρατηγικές επικοινωνίας και να ενισχύσουν τις δικτύωσεις με άλλους επαγγελματίες, για να μπορέσουν να συνεχίσουν με συνέπεια τη διαδικασία υποστήριξης γυναικών, ενόσω ταυτόχρονα

εργάζονται σε ένα ολοκληρωμένο δίκτυο. Οι στρατηγικές αυτές περιελάμβαναν την ανταλλαγή προσωπικών τηλεφωνικών αριθμών και τη μεγαλύτερη ευελιξία των ωραρίων εργασίας, που είχαν αντίκτυπο στην ευημερία των επαγγελματιών.

Οι επαγγελματίες αναφέρουν επίσης, ως παράδειγμα στρατηγικής που αναπτύχθηκε για την καλύτερη επικοινωνία με τις γυναίκες, τις συμφωνίες που έγιναν με άλλες δημόσιες υπηρεσίες που βρίσκονταν πιο κοντά στα σπίτια των γυναικών απ' ότι το κέντρο για την έμφυλη βία, προκειμένου οι γυναίκες να χρησιμοποιούν τους χώρους αυτούς, ώστε να μπορούν να συνομιλούν εμπιστευτικά με υπηρεσίες έμφυλης βίας, μακριά από την παρουσία του κακοποιητή. Αυτές οι άτυπες συμφωνίες συνήφθησαν με κέντρα εργασίας και κέντρα υγείας, έτσι ώστε να μην εγείρουν την καχυποψία των κακοποιητών, και οι γυναίκες να μπορούν να χρησιμοποιούν αυτόν τον χρόνο για να επικοινωνούν με επαγγελματίες μέσω τηλεφώνου ή μέσω βίντεο και να συνεχίζουν να λαμβάνουν υποστήριξη για την έμφυλη βία.

1.3.3 Μεταβολές στον επιπολασμό και τους τύπους έμφυλης βίας

Για να κατανοήσουμε τις αλλαγές στον επιπολασμό και τους τύπους έμφυλης βίας, μπορούμε να αναλύσουμε τα επίσημα στοιχεία που είναι διαθέσιμα:

1) Εξειδικευμένη Υπηρεσία Τηλεφωνικής Βοήθειας

Όσον αφορά τα δεδομένα πριν από τον COVID-19, κατά τη διάρκεια του 2019 η υπηρεσία αυτή δέχθηκε 10.571 κλήσεις, εκ των οποίων οι 9.352 αφορούσαν την έμφυλη βία και οι υπόλοιπες αφορούσαν άλλους λόγους, όπως ενημέρωση, συμβουλευτική ζητήματα μη έμφυλης βίας. Επιπλέον, το 93,9% των κλήσεων ανέφεραν καταστάσεις έμφυλης βίας στο πλαίσιο μιας στενής σχέσης, ακολουθεί η βία στην κοινωνική ή κοινοτική σφαίρα (2,9%) και στην οικογενειακή σφαίρα (2,7%). Σε σχέση με τις μορφές βίας που καταγράφηκαν, το ποσοστό των κλήσεων που ανέφεραν ψυχολογική βία επί του συνολικού αριθμού κλήσεων για έμφυλη βία ήταν 97%, ακολουθούμενο από τη σωματική βία με ποσοστό 38,0%.

Κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19, τα στοιχεία του 2020¹⁵ αποκάλυψαν ότι η υπηρεσία αυτή έλαβε 13.135 τηλεφωνικές κλήσεις, 2.564 περισσότερες από το προηγούμενο έτος, που αντιστοιχεί σε αύξηση 4,25% σε σχέση με το προηγούμενο έτος.

Κατά την ημερομηνία ολοκλήρωσης της παρούσας, τα στοιχεία του 2021 δεν έχουν ακόμη συγκεντρωθεί.

2) SIAD: Υπηρεσίες πληροφόρησης και φροντίδας για γυναίκες

15

https://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/Observatori/05_dades/Violencias_masclistes/Dades-estadistiques-Linia-900/Trucades-L900-Total-2020.pdf

Όσον αφορά τα δεδομένα πριν από τον COVID-19, ο συνολικός αριθμός των συνεντεύξεων που διενεργήθηκαν στην Καταλονία το 2019 από τις Υπηρεσίες Πληροφόρησης και Φροντίδας για γυναίκες (SIAD) και τα γραφεία ICD ήταν 87.058¹⁶. Ο αριθμός αυτός αυξήθηκε κατά 23,6% το 2020, σε 107.646 συνεντεύξεις. Αναφορικά με τα διαθέσιμα στοιχεία του 2021, ο αριθμός αυτός αυξήθηκε και πάλι συγκριτικά με τα δεδομένα προ της πανδημίας, που σημαίνει πως μεταξύ του 2019 και του 2021 σημειώθηκε συνολική αύξηση της τάξης του 38,8%, από 87.058 σε 120.876¹⁷.

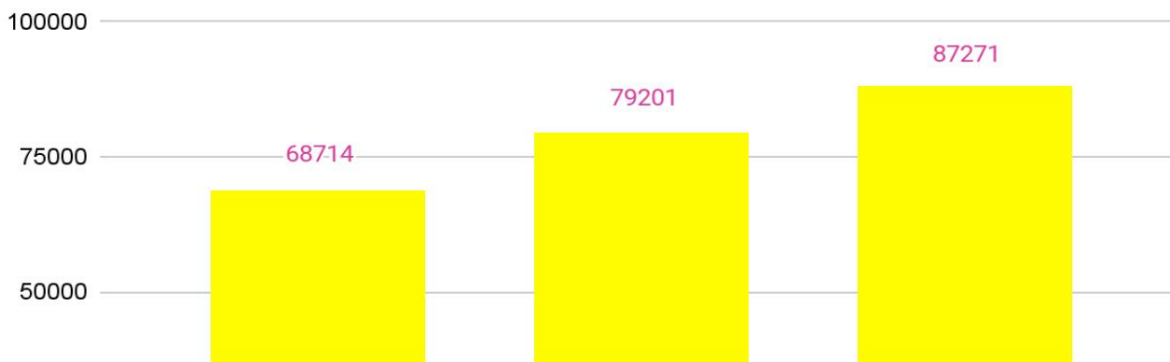
3) Γραφεία Αρωγής Θυμάτων Εγκληματικών Πράξεων

Αναφορικά με τα δεδομένα πριν και μετά τον COVID-19, δεν υπήρξε σημαντική αλλαγή στον αριθμό των επιζωσών που βοηθήθηκαν. Το 2019 έγιναν 12.366 συνεντεύξεις και το 2020 ο αριθμός αυτός αυξήθηκε ελαφρώς στις 12.486. Το 2021 σημειώθηκε συντηρητική μείωση σε 12.418¹⁸.

4) Εθνική τηλεφωνική γραμμή για την έμφυλη βία

Είναι επίσης σημαντικό να αναφερθεί ότι, εκτός από την τηλεφωνική υπηρεσία που διατίθεται στην Καταλονία για τα θύματα έμφυλης βίας, υπάρχει και μια εθνική τηλεφωνική γραμμή για ολόκληρη την ισπανική επικράτεια (ο αριθμός 016), ο οποίος χρησιμοποιείται επίσης και στην Καταλονία. Για να παρουσιάσουμε το εθνικό πλαίσιο, αξίζει επομένως να αναφέρουμε ότι μεταξύ του 2019 και του 2021 σημειώθηκε αύξηση 27% των κλήσεων σε αυτόν τον αριθμό.

Phonecalls to the National number for Gender Based Violence 2019-2021

Εκτός από τα διαθέσιμα επίσημα στοιχεία, οι επαγγελματίες που ερωτήθηκαν και συμμετείχαν σε ομάδες εστιασμένης συζήτησης είναι της άποψης ότι κατά τη διάρκεια του πρώτου lockdown υπήρξε ένα κύμα σιωπής και μη ορατότητας σχετικά με τα κρούσματα έμφυλης βίας, και ήταν πολύ λίγα τα νέα περιστατικά που καλούνταν να υποστηρίξουν οι επαγγελματίες. Εικάζουν ότι, λόγω της αβεβαιότητας, του άγχους γύρω από την πανδημία και άλλων κοινωνικών και ψυχολογικών παραγόντων, οι επιζώσες έμφυλης βίας δεν έδιναν προτεραιότητα στην κατάσταση βίας που βίωναν.

¹⁶ https://dones.gencat.cat/web/.content/03_ambits/ens-locales/suport-ens-locales/Informe-SIAD_2019.pdf

¹⁷ <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoiOTTE0NjA5MjgtY2JmZC00OWZiLTImYmMtYjhmYWFiZjYxZDI2IiwidCI6IjNiOTQyN2RjLWQzMGUtNDNiYy04YzA2LWZmNz11MzY3NmZlYyIsImMiOiJh9&pageName=ReportSectionacb1401040887d199091>

¹⁸ http://www.gencat.cat/justicia/estadistiques_avictima/1_vict.html

Αυτή η κατάσταση άλλαξε με την πάροδο του χρόνου και, καθώς μεταβάλλονταν τα μέτρα κυκλοφορίας, οι επαγγελματίες είδαν αύξηση στην πρόσβαση σε υπηρεσίες για την έμφυλη βία, όπως και αύξηση σε περιστατικά έμφυλης βίας που παρέμεναν αόρατα κατά τη διάρκεια του lockdown.

Ωστόσο, οι επαγγελματίες είναι της άποψης ότι τα επίπεδα της έμφυλης βίας αυξήθηκαν κατά τη διάρκεια του εγκλεισμού, όπως θα εξηγήσουμε και στο επόμενο μέρος της έκθεσης, και αυτό οδήγησε πολλές γυναίκες στην απόφαση να πάρουν θέση και να κάνουν αλλαγές, οι οποίες περιλάμβαναν τη διάλυση της σχέσης του, τη μετακόμιση ή την έναρξη νομικών διαδικασιών.

Όσον αφορά στις μορφές βίας, οι επαγγελματίες συμφωνούν ότι οι πιο συχνές μορφές ήταν η ψυχολογική, η σεξουαλική, όπως και η οικονομική βία. Ωστόσο, οι επαγγελματίες αναφέρουν και το υψηλό επίπεδο διαδικτυακής βίας στο οποίο εκτέθηκαν τα έφηβα κορίτσια, ξεκινώντας από την ηλικία των 12 ετών. Οι επαγγελματίες αναφέρουν επίσης σημαντική αύξηση της σεξουαλικής βίας προς εφήβους μετά το τέλος του πρώτου εγκλεισμού, κάτι που επιβεβαιώνεται από τη βιβλιογραφία.

Οι επαγγελματίες αναφέρουν επίσης μορφές βίας κατά των υπαρχόντων των γυναικών, ακόμη και των κατοικίδιων ζώων τους, προκειμένου να υποστούν έμμεση βλάβη.

1.3.4 Έμφυλη βία και παιδιά κατά τη διάρκεια της πανδημίας του COVID-19

Οι επαγγελματίες αναφέρουν επίσης ότι είναι σημαντικό να λαμβάνονται υπόψη όλες οι μορφές βίας στις οποίες εκτίθενται τα παιδιά, είτε βάλλονται απευθείας, είτε γίνονται μάρτυρες της βίας που λαμβάνει χώρα μέσα στην οικογένειά τους. Οι επαγγελματίες θεωρούν ότι τα παιδιά είναι οι βασικοί, αόρατοι επιζώντες της έμφυλης βίας που έλαβε χώρα κατά τη διάρκεια της πανδημίας, καθώς δεν είχαν τρόπους να ξεφύγουν από αυτή τη βία: το σχολείο ήταν κλειστό, οι υπαίθριες δραστηριότητες ή η επαφή με άλλα παιδιά ή μέλη της οικογένειας είτε δεν επιτρεπόταν είτε θεωρούνταν επικίνδυνη για τη δημόσια υγεία, και τα παιδιά / έφηβοι ήρθαν αντιμέτωποι με υψηλά επίπεδα στρες, άγχος, αμέλεια και βία κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Ως εκ τούτου, οι επαγγελματίες αναφέρουν τα υψηλά επίπεδα ψυχικού τραύματος που επηρέασαν και εξακολουθούν να επηρεάζουν τα παιδιά και τους εφήβους.

Επίσης, σύμφωνα με τους επαγγελματίες που παραχώρησαν συνέντευξη, η δευτερογενής βία ήταν πολύ συχνή, ειδικά στις περιπτώσεις ζευγαριών που έχουν από κοινού την επιμέλεια. Οι επαγγελματίες δίνουν το παράδειγμα πατεράδων που αρνούσαν τη μετακίνηση των παιδιών μεταξύ του δικού τους σπιτιού και του σπιτιού της μητέρας τους με σκοπό να βλάψουν ψυχολογικά τις γυναίκες ή να τις εκβιάσουν.

1.3.5 Νέοι κίνδυνοι για τις εξυπηρετούμενες λόγω της πανδημίας

Η ανάλυση των προηγούμενων ποσοτικών δεδομένων δείχνει ότι υπήρξε αύξηση της επαφής με υπηρεσίες για την έμφυλη βία, γεγονός που θα μπορούσε να υποδηλώνει αύξηση της βίας. Ωστόσο, δεν είναι δυνατόν να συναχθεί με βεβαιότητα αυτό το συμπέρασμα, δεδομένου ότι πολλοί μπορεί να είναι οι παράγοντες που συνέβαλαν στην αύξηση του αριθμού των γυναικών που προσεγγίζουν τέτοιες υπηρεσίες, χωρίς αυτό να σημαίνει απαραίτητα ότι υπήρξε αύξηση της έμφυλης βίας. Ορισμένες υποθέσεις που συζητήθηκαν κατά τη διάρκεια της επιτόπιας έρευνας για την παρούσα έκθεση ήταν οι εξής:

1. Το lockdown και η αναγκαστική συνύπαρξη έδωσαν στις γυναίκες περισσότερο χρόνο για να συνειδητοποιήσουν ότι υφίστατο μια κατάσταση έμφυλης βίας και να επαναξιολογήσουν τη σχέση τους, κι ως εκ τούτου απευθύνθηκαν σε αυτές τις υπηρεσίες αναζητώντας καθοδήγηση.
2. Οι γυναίκες είχαν περισσότερο χρόνο για να απευθυνθούν σε τέτοιες υπηρεσίες λόγω του ότι βρίσκονταν σε κατάσταση εγκλεισμού και είχαν περισσότερο διαθέσιμο χρόνο.
3. Ο ψυχολογικός αντίκτυπος της πανδημίας ενδέχεται να οδήγησε τις γυναίκες να αποφασίσουν να κάνουν αλλαγές στη ζωή τους.
4. Οι γυναίκες αντιμετώπισαν περισσότερες δυσκολίες όσον αφορά στις διευθετήσεις για τη φροντίδα των παιδιών με τους συντρόφους τους, γεγονός που τις οδήγησε να συμβουλευτούν δικηγόρους και ψυχολόγους για υποστήριξη.
5. Άλλες ιδιωτικές υπηρεσίες είχαν κλείσει, όπως ιδιώτες ψυχολόγοι και δικηγόροι, οδηγώντας τις γυναίκες να προσεγγίσουν δημόσιες υπηρεσίες που θεωρούνταν βασικές υπηρεσίες και, ως εκ τούτου, δεν έκλεισαν καθόλου.

Αν και μόνο να επισημάνουμε μπορούμε τους λόγους αυτής της αύξησης, η έρευνα που αναπτύχθηκε τα τελευταία δύο χρόνια σχετικά με την ενδοσυντροφική έμφυλη βία και τη βία στην οικογενειακή σφαίρα κατά τη διάρκεια του εγκλεισμού δείχνει την εξέλιξη και τις αλλαγές στην ανδρική βία κατά των γυναικών σε ένα διάστημα αρκετών μηνών. Δείχνει την ύπαρξη μεγαλύτερου ελέγχου εκ μέρους του δράστη κατά τη διάρκεια του lockdown, λόγω των περιορισμών της εξόδου από το σπίτι, και την επακόλουθη απώλεια ελέγχου και εξουσίας (Lorente et al., 2021; Lorente, 2020; Emakunde, 2020).

Σύμφωνα με την έρευνα, κατά τη διάρκεια του lockdown ήταν αυξημένη η ευαλωτότητα των γυναικών, η οποία θεωρείται ότι σχετίζεται με διάφορους παράγοντες, άλλοι είναι προσωπικοί και άλλοι συγκυριακοί (Lorente, 2020; Lorente, M. & Lorente-Martínez, M. & Lorente-Martínez, M. 2021; López i Rubio, 2020; Pérez et al., 2020; Emakunde, 2020), και μπορούμε να τους συνοψίσουμε ως εξής:

1. Δυσκολίες στην αναφορά της έμφυλης βίας λόγω μεγαλύτερου ελέγχου από τον σύντροφο και δυσκολίες αναφορικά με τη διάσταση ή το διαζύγιο, λόγω της αβεβαιότητας για το μέλλον, της οικονομικής επισφάλειας και του αισθήματος ευθύνης έναντι του συντρόφου.
2. Χειρότερη ψυχική υγεία λόγω του φόβου και της αβεβαιότητας, η οποία εμφανίζεται κυρίως μέσω του άγχους και της κατάθλιψης.
3. Υψηλότερη αίσθηση ατιμωρησίας για τον δράστη λόγω της κοινωνικής απομόνωσης.
4. Το lockdown ως παράγοντας απομόνωσης από φίλους, οργανώσεις και άλλα κοινωνικά δίκτυα.
5. Ο εγκλεισμός και η πανδημία γενικότερα αύξησαν την οικονομική αβεβαιότητα, το κλείσιμο επιχειρήσεων, την εκτεταμένη ανεργία και τις δυσκολίες πρόσβασης σε ευκαιρίες απασχόλησης.
6. Δυσκολίες στην παροχή ψυχοκοινωνικής φροντίδας λόγω μη διαθεσιμότητας ψυχοκοινωνικών υπηρεσιών ή δυσκολίες πρόσβασης σε τέτοιες υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών υγείας που κατέρρευσαν.

Η Lorente Acosta είναι της άποψης ότι «Το lockdown, από την πλευρά του, δημιούργησε ιδανικές συνθήκες για την ανάπτυξη των στοιχείων που εμπλέκονται στην έμφυλη βία: απομόνωσε ακόμη περισσότερο τις γυναίκες, εντάθηκε ο έλεγχος λόγω του επίσημου εγκλεισμού στο σπίτι, διευκόλυνε την ατιμωρησία καθιστώντας δυσκολότερο για τις γυναίκες να ξεφύγουν από τη βία και δημιούργησε ένα πλαίσιο που διευκόλυνε τη χρήση οποιασδήποτε από τις μορφές της με το παραμικρό ερέθισμα». (Lorente Acosta, 2020:141).

Σύμφωνα με την προαναφερθείσα έρευνα, αυτές οι συνθήκες ενδέχεται να οδήγησαν σε αύξηση της έμφυλης βίας, κυρίως της ψυχολογικής, σεξουαλικής, οικονομικής και σωματικής βίας, δεδομένου του συνδυασμού τριών στοιχείων που χαρακτηρίζουν την έμφυλη βία: «το δομικό στοιχείο, το οποίο τοποθετεί τη φιγούρα του άνδρα στο επίκεντρο της λήψης αποφάσεων και της ανάγκης διατήρησης της τάξης βάσει του δικού του κριτηρίου· η απομόνωση, ως αποτέλεσμα του υλικού φραγμού κατά της διαφυγής από αυτήν και της ελεύθερης επικοινωνίας, και του άμεσου ελέγχου που ασκεί η βία στις γυναίκες». (Lorente Acosta, 2020:141).

Η γνώμη των επαγγελματιών που εργάζονται σε υπηρεσίες φροντίδας, οι οποίοι ερωτήθηκαν για αυτήν την έρευνα επιβεβαιώνουν αυτές τις υποθέσεις. Συμφωνούν ότι, κατά τη διάρκεια του lockdown, υπήρξε ένα ευρύ φάσμα καταστάσεων, γυναίκες που υπέστησαν περισσότερη βία λόγω της αναγκαστικής συνύπαρξης, υψηλότερα επίπεδα άγχους του συντρόφου, κατανάλωση αλκοόλ από τον σύντροφο κ.λπ. Προσθέτουν ότι ορισμένες γυναίκες δεν υπέστησαν απαραίτητα περισσότερη βία, καθώς ο σύντροφος ένιωθε ότι είχε μεγαλύτερο έλεγχο επί της ζωής τους, αλλά την υπέστησαν μετά τον εγκλεισμό, όταν επήλθε η επακόλουθη απώλεια του ελέγχου που σχετίζεται άμεσα με την επιστροφή στις προηγούμενες συνήθειες ή σε νέες που συνεπάγονταν μια νέα απόσταση μεταξύ του δράστη και του θύματος. Επίσης, ορισμένες γυναίκες αποφάσισαν να χωρίσουν από τους συντρόφους τους μετά τον εγκλεισμό και αυτό οδήγησε σε περισσότερη βία ως αντίποινα.

Επιπλέον όλων των παραπάνω, είναι επίσης σημαντικό να αναφέρουμε ότι δεν υπήρξε αύξηση του αριθμού των καταγγελιών που κατατέθηκαν στην αστυνομία, οι οποίες, όπως παρατηρήθηκε και προηγουμένως, παρεμποδίστηκαν λόγω της αδυναμίας πρόσβασης στις εγκαταστάσεις τους και την έλλειψη ιδιωτικότητας κατά την επικοινωνία μέσω τηλεφώνου. Η επιτόπια έρευνα που πραγματοποιήθηκε, και περιλαμβάνει συνεντεύξεις και ομάδες εστιασμένης συζήτησης, επιβεβαιώνει αυτήν την υπόθεση: Οι επαγγελματίες συμφωνούν ότι οι γυναίκες συνήθως χρειάζονται υποστήριξη και βοήθεια για να αποφασίσουν εάν θα καταγγείλουν τέτοιες καταστάσεις στην αστυνομία και ότι η μη πρόσβαση σε αυτά λειτούργησε ως αντικίνητρο για να το πράξουν. Ακόμη και δεδομένης της προσαρμογής των υπηρεσιών στην παροχή διαδικτυακής βοήθειας, η έλλειψη υλικών μέσων για την πρόσβαση σε διαδικτυακές υπηρεσίες είχε ως αποτέλεσμα η έμφυλη βία να μην μεταφράζεται σε αύξηση των καταγγελιών στην αστυνομία.

Εκτός από τους κινδύνους που συνδέονται άμεσα με την έμφυλη βία, υπήρχαν και άλλοι κίνδυνοι που σχετίζονται με την πανδημία, οι οποίοι αξίζει να αναφερθούν, καθώς αποτελούν κοινωνικοοικονομικούς κινδύνους που συμβάλλουν στη διατήρηση της ευαλωτότητας των γυναικών έναντι της έμφυλης βίας. Αυτοί οι κίνδυνοι περιλαμβάνουν:

- 1 **Απώλεια εργασίας ή αύξηση της εργασιακής επισφάλειας**, με αποτέλεσμα οι γυναίκες να βιώνουν μεγαλύτερη οικονομική ευπάθεια και μεγαλύτερη εξάρτηση από τους συντρόφους τους. Επίσης, αποτέλεσμα ήταν να εκτεθούν περισσότερο στην εργασιακή βία και να είναι λιγότερο διατεθειμένες να την αντιμετωπίσουν, επειδή έπρεπε να δώσουν προτεραιότητα στις στρατηγικές επιβίωσης.
- 2 **Αύξηση της φτώχειας**: Οι γυναίκες που έχασαν θέσεις εργασίας και περιουσιακά στοιχεία κατά τη διάρκεια της πανδημίας αντιμετώπισαν και περισσότερες δυσκολίες πρόσβασης σε διαδικτυακές υπηρεσίες, επειδή δεν είχαν πρόσβαση στην τεχνολογία. Αυτή η κατάσταση οδήγησε ενδεχομένως σε μεγαλύτερη έκθεση στην έμφυλη βία, με λιγότερες στρατηγικές για την αντιμετώπισή της.
- 3 **Περισσότερα προβλήματα ψυχικής υγείας στις γυναίκες** εξαιτίας του lockdown, της επισφάλειας, της απώλειας εισοδήματος, της έμφυλης βίας και άλλων κοινωνικών ζητημάτων που τις επηρεάζουν. Η έκθεση στη βία για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα κατά τη διάρκεια της πανδημίας, και χωρίς τη δυνατότητα εξόδου από το σπίτι, αύξησε τα προβλήματα ψυχικής υγείας, καθώς και την κατάχρηση ουσιών.
- 4 **Αυξημένη χρήση αλκοόλ και ναρκωτικών στις γυναίκες**, ιδιαίτερα αγχολυτικών, λόγω της έκθεσης στην έμφυλη βία και της επισφάλειας. Αυτή η αύξηση της κατανάλωσης ναρκωτικών και αλκοόλ εξακολουθεί να επηρεάζει τις γυναίκες, σύμφωνα με τους επαγγελματίες, οι οποίοι δυσκολεύονται να αντιμετωπίσουν την έμφυλη βία όταν υπάρχει τάση κατάχρησης ουσιών που προκαλεί ψυχική και σωματική αστάθεια στις γυναίκες.
- 5 Οι επαγγελματίες αναφέρουν επίσης ότι **οι γυναίκες που είναι μετανάστριες ή / και δεν διαθέτουν νόμιμα έγγραφα** παραμονής στην Ισπανία εκτέθηκαν σε μεγαλύτερους κινδύνους λόγω της αδυναμίας τους να λάβουν την υποστήριξη κοινωνικών υπηρεσιών ή επιδόματα ανεργίας. Ορισμένες από αυτές τις γυναίκες υπέμειναν καταστάσεις έμφυλης βίας, επειδή δεν είχαν άλλες επιλογές για να επιβιώσουν ή να στεγαστούν κατά τη διάρκεια της πανδημίας.

Δεδομένων όλων αυτών των συνθηκών, οι επαγγελματίες πρώτης γραμμής αποκαλύπτουν τις ανησυχίες τους σχετικά με τέσσερα αλληλένδετα θέματα:

1. Η **αυξημένη επισφάλεια των επιζωσών έμφυλης βίας** έχει ισχυρό αντίκτυπο στην ψυχική τους υγεία, στην κατάχρηση ουσιών και σε πολλούς τομείς της ζωής τους, γεγονός που μεταφράζεται σε πολύπλοκες καταστάσεις που πρέπει να αντιμετωπιστούν από διάφορες οπτικές γωνίες και υπηρεσίες, και όχι μόνο από την οπτική γωνία της έμφυλης βίας ή των υπηρεσιών έμφυλης βίας.
2. Αυτή η πολυπλοκότητα της κατάστασης των επιζωσών μπορεί να οδηγήσει, όπως φοβούνται οι επαγγελματίες, **στην υποχρέωση της υπηρεσίας τους να συνδράμει τις**

επιζώσες με τον τρόπο των υπηρεσιών έκτακτης ανάγκης και όχι ως υπηρεσία δεύτερης γραμμής, όπως έχει σχεδιαστεί. Οι υπηρεσίες που αποτελούν μέρος του δικτύου για την καταπολέμηση της έμφυλης βίας σχεδιάστηκαν έτσι ώστε να έχουν διαφοροποιημένους ρόλους εντός του δικτύου, που θα αλληλοσυμπληρώνονταν σε συνδυασμό με άλλες δημόσιες υπηρεσίες, όπως οι κοινωνικές υπηρεσίες και οι υπηρεσίες υγείας.

3. Οι προηγούμενες υποθέσεις οδηγούν στην τρίτη ανησυχία σχετικά με τις **προκλήσεις που συνεπάγεται αυτή η πολυπλοκότητα**. Οι υπηρεσίες αυτές πρέπει τώρα να ανταποκριθούν σε μια μεγάλη ποικιλία καταστάσεων, όπως στις επισφαλέστερες συνθήκες ζωής των γυναικών και στους επιδεινούμενους κοινωνικούς δείκτες, που οδηγούν σε πιο επείγουσες και σύνθετες παρεμβάσεις.
4. Τέλος, οι επαγγελματίες θεωρούν ότι οι συνέπειες αυτές επεκτείνονται στις δικές τους **συνθήκες εργασίας όσον αφορά την ισορροπία μεταξύ ζωής και εργασίας, την τηλεργασία, το στρες και το άγχος** που σχετίζονται με στρεσογόνες καταστάσεις, την έκθεση στη βία και την έλλειψη χρόνου και, σε ορισμένες περιπτώσεις, με τους πόρους για να ανταποκριθούν στις αναδυόμενες πολυπλοκότητες.

1.3.5 Ο αντίκτυπος της πανδημίας στη συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών

Σύμφωνα με την εργασία στο πεδίο, οι επαγγελματίες είπαν ότι η συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών ήταν ένα ουσιαστικός παράγοντας για την ανταπόκριση στις ανάγκες που προέκυψαν με την πανδημία.

- › Γραφειοκρατία για την κοινωνική στήριξη: Πολλές γυναίκες που λάμβαναν κοινωνική στήριξη αυτοπροσώπως από επαγγελματίες, για να διαχειριστούν γραφειοκρατικές διαδικασίες, αναγκάστηκαν ξαφνικά να το κάνουν διαδικτυακά και δεν ήξεραν πώς να προχωρήσουν. Κάποια παραδείγματα αυτών των διαδικασιών είναι τα επιδόματα ανεργίας, οι απολύσεις, η οικονομική ενίσχυση για θύματα έμφυλης βίας, οι διαδικασίες για τη διατροφή παιδιών και άλλα. Υπό αυτή την έννοια, οι επαγγελματίες συνεργάστηκαν άμεσα με ορισμένες δημόσιες υπηρεσίες για να βοηθήσουν τις γυναίκες σε αυτές τις διαδικασίες και να διασφαλίσουν τα μέσα επιβίωσής τους, όπως οι Κοινωνικές Υπηρεσίες και τα κέντρα ανεργίας.
- › Χώροι για να κουβεντιάσουν με επαγγελματίες που να προσφέρουν ιδιωτικότητα: Πολλές γυναίκες που ήθελαν να μιλήσουν με επαγγελματίες από τις υπηρεσίες έμφυλης βίας δεν ήταν σε θέση να το κάνουν λόγω έλλειψης τεχνολογικών μέσων για να επικοινωνήσουν μαζί τους ή έλλειψης ιδιωτικότητας εντός του νοικοκυριού τους. Οι επαγγελματίες των υπηρεσιών έμφυλης βίας συνεργάστηκαν με άλλες δημόσιες υπηρεσίες, για να διασφαλίσουν τη διαθεσιμότητα χώρων όπου οι γυναίκες θα μπορούσαν να έχουν τα μέσα και την ιδιωτικότητα για να απευθυνθούν σε επαγγελματίες, σε κοινωνικά κέντρα ή άλλες κοινωνικές

εγκαταστάσεις, όταν δεν ήταν δυνατή η επίσκεψη στο κέντρο έμφυλης βίας λόγω απόστασης ή επειδή οι επαγγελματίες εργάζονταν από το σπίτι.

- › Συντονισμός: Οι επαγγελματίες έπρεπε να συντονίζονται συχνότερα με επαγγελματίες από τις Κοινωνικές Υπηρεσίες και τις υπηρεσίες υγείας από ό,τι στο παρελθόν και να εργάζονται σε στενότερα δίκτυα, είτε λόγω της σοβαρότητας ορισμένων καταστάσεων, είτε λόγω δυσκολιών επαφής με τις γυναίκες.

ΜΕΡΟΣ 2:

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΜΕ ΕΠΙΖΩΣΕΣ ΕΜΦΥΛΗΣ ΒΙΑΣ

Εισαγωγή

Προκειμένου να συμπληρωθούν οι πληροφορίες που παρέχονται από την ακαδημαϊκή έρευνα, τα ποσοτικά δεδομένα και τις συνεντεύξεις με επαγγελματίες, διεξήχθησαν επίσης δύο συνεντεύξεις σε επιζώσες έμφυλης βίας, με τη βοήθεια των καταλανικών υπηρεσιών κατά της έμφυλης βίας. Εκτός από τη συμπλήρωση των πληροφοριών που είχαν συλλεχθεί, σκοπός αυτών των συνεντεύξεων είναι επίσης να παρέχουν στις επιζώσες μια πλατφόρμα, ώστε να είναι σε θέση να εκφράσουν, με τα δικά τους λόγια, τον αντίκτυπο που είχε ο COVID-19 στην κατάσταση της έμφυλης βίας και στη ζωή τους γενικότερα.

Οι ερωτήσεις της συνέντευξης ήταν οι εξής:

Συνεντεύξεις με επιζώσες έμφυλης βίας: Ερωτήσεις

1. Η πανδημία είχε αντίκτυπο στην προσωπική σας ζωή;
2. Εάν ναι, με ποιον τρόπο; Για παράδειγμα, στις συνθήκες της ζωής σας, την οικογενειακή κατάσταση, την οικονομική κατάσταση, την ψυχική ευεξία, τη σωματική υγεία, τις μελλοντικές προοπτικές, την εκπαίδευση, τη διάθεση, την κοινωνική ζωή κ.λπ.
3. Αυτή τη στιγμή λαμβάνετε θεραπεία από κάποια υπηρεσία φροντίδας επιζωσών έμφυλης βίας;
4. Εάν ναι, ποια είναι η εμπειρία σας με αυτήν την υπηρεσία;
5. Είχατε πρόσβαση σε αυτήν την υπηρεσία πριν, κατά τη διάρκεια ή μετά την πανδημία;

6. Θεωρείτε ότι η πρόσβαση σε αυτές τις υπηρεσίες είναι δύσκολη ή εύκολη;
7. Αντιμετωπίσατε διαφορετικές μορφές παρέμβασης (online/offline) λόγω του Covid-19 και πώς αυτό επηρέασε την ποιότητα της παρεχόμενης υπηρεσίας;
8. Πώς είναι η τρέχουσα σχέση σας με τους παρόχους υπηρεσιών που σας υποστηρίζουν (ψυχοκοινωνικοί σύμβουλοι, κοινωνικοί λειτουργοί κ.λπ.); Έχει αλλάξει αυτό κατά τη διάρκεια της πανδημίας;
9. Αναλογιζόμενη την υποστήριξη που έχετε λάβει, υπάρχει κάτι που θα αλλάζατε; Με ποιο τρόπο;
10. Αναλογιζόμενη την υποστήριξη που έχετε λάβει, τι θα λέγατε ότι λειτούργησε για εσάς περισσότερο;
11. Έχει επιδεινώσει η πανδημία την κατάσταση των γυναικών αναφορικά με την έμφυλη βία;

2.1 Ανάλυση συνεντεύξεων

2.1.1 Κοινωνικοδημογραφικά δεδομένα των ερωτηθεισών

Συνεντευξιζόμενη 1	Χώρα καταγωγής: Ισπανία Ηλικία: 38 ετών Εργασιακή κατάσταση: μερική απασχόληση Παιδιά: 1
Συνεντευξιζόμενη 2	Χώρα καταγωγής: Ιταλία Ηλικία: 40 ετών Χρόνος στην Ισπανία: 16 χρόνια Εργασιακή κατάσταση: μερική απασχόληση Παιδιά: 2

2.1.2 Ανάλυση της προσωπικής κατάστασης

Αναφορικά με τον αντίκτυπο της πανδημίας στην προσωπική ζωή των ερωτηθεισών, μία από τις γυναίκες χρειάστηκε να εργαστεί από το σπίτι και να οργανώσει τόσο την επίσημη εργασία όσο και τη φροντίδα της μικρής της κόρης. Αποκαλύπτει ότι ο σύντροφός της αρνήθηκε να μοιραστεί τις δουλειές του σπιτιού, αφήνοντας το βάρος πάνω της και εκδηλώνοντας βίαιη συμπεριφορά σε καθημερινή βάση σχετικά με τον καταμερισμό της δουλειάς του σπιτιού. Αυτό την οδήγησε να καταλάβει ότι εκείνος ανέμενε έναν παραδοσιακό διαχωρισμό των έμφυλων ρόλων, και έγινε βίαιος όταν εκείνη δεν συμμορφώθηκε, γεγονός που οδήγησε στη ρήξη της σχέσης.

Η άλλη συνεντευξιζόμενη είχε προβλήματα υγείας (καρκίνο) και δεν μπορούσε να πάει στη δουλειά της επειδή ήταν ιδιαίτερα ευάλωτη. Περνούσε επίσης πολύ χρόνο μόνη με τον σύζυγο και τα παιδιά της, γεγονός που την οδήγησε να εντοπίσει βίαιη συμπεριφορά εκ μέρους του. Δηλώνει ότι δεν υπέστη οικονομικές επιπτώσεις, δεδομένου ότι είχε αποταμιεύσεις και επίδομα ανεργίας. Η συνεντευξιζόμενη ανέπτυξε κατάθλιψη λόγω του καρκίνου και της βίας, και όταν εξήγησε την ιστορία της ζωής της στον γενικό ιατρό της (GP), παραπέμφθηκε στις SIE, απόφαση την οποία δεν κατανόησε, μέχρις ότου ξεκινήσει να λαμβάνει βοήθεια, ενώ πλέον το βλέπει ως «σωτηρία της». Η συνεντευξιζόμενη έφυγε από το σπίτι της κατά τη διάρκεια της πανδημίας (και μετά το υποχρεωτικό lockdown) λόγω έμφυλης βίας. Το lockdown την έκανε να συνειδητοποιήσει ότι βρισκόταν σε μια σεξιστική και άνιση σχέση, που χαρακτηριζόταν από καθημερινούς καβγάδες, και αποφάσισε να μην το συνεχίσει άλλο.

Μία από τις συνεντευξιζόμενες αποκαλύπτει επίσης ότι ένιωθε εγκαταλελειμμένη από τις υγειονομικές υπηρεσίες, καθώς η κόρη της ήταν πολύ μικρή και χρειαζόταν οδηγίες για το πώς να φροντίσει ένα νεογέννητο. Η πανδημία είχε επίσης ισχυρή επίδραση στην ψυχική υγεία αυτής της συνεντευξιζόμενης, περισσότερο από την έμφυλη βία: εκφράζει ότι ένιωθε θλίψη για πολλές ημέρες, εξουθενωμένη, με λίγο ή καθόλου χρόνο για τον εαυτό της και αφιέρωνε όλο τον ελεύθερο χρόνο της σε άλλους. Αυτό οδήγησε επίσης σε συναισθήματα μοναξιάς και εγκατάλειψης.

2.1.3 Ανάλυση της σχέσης με τις υπηρεσίες έμφυλης βίας

Όσον αφορά τα μέσα επικοινωνίας με την υπηρεσία, μία από τις χρήτριες δεν πειραματίστηκε με τη διαδικτυακή υποστήριξη, αλλά συμφωνεί ότι είναι μια καλή εναλλακτική λύση της δια ζώσης υποστήριξης, όταν αυτή δεν είναι εφικτή. Και οι δύο θεωρούν ότι οι υπηρεσίες είναι εύκολα προσβάσιμες είτε αυτοπροσώπως είτε και με άλλα μέσα, όπως τηλέφωνο και ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, και εκφράζουν την ικανοποίησή τους για την υπηρεσία και τις προσαρμογές που έγιναν κατά τη διάρκεια του COVID, ώστε να συνεχιστεί η υποστήριξή τους.

Η έτερη συνεντευξιαζόμενη έλαβε υποστήριξη κατά τη διάρκεια της πανδημίας, όταν πλέον ήταν δυνατό να λάβει υποστήριξη δια ζώσης. Επικοινωνήσε με τη SIAD και αργότερα παραπέμφθηκε στην SIE, απέκτησε πολύ θετική γνώμη για τις υπηρεσίες, αν και επισημαίνει την έλλειψη διαθεσιμότητας ραντεβού που θα ήθελε να γίνονται συχνότερα. Παρ' όλα αυτά, θεωρεί ότι η υποδοχή ήταν πολύ καλή και ότι οι επαγγελματίες επέδειξαν μεγάλη ενσυναίσθηση και κατανόηση.

Σε γενικές γραμμές, καταθέτουν πως η εμπειρία τους είναι πολύ θετική, τόσο κατά τη διάρκεια της πανδημίας, όσο και μετά τις πιο κρίσιμες στιγμές της πανδημίας. Επισημαίνουν ότι οι επαγγελματίες κάνουν πολύ καλή και σημαντική δουλειά και είναι απαραίτητοι για την αποκατάστασή τους.

Οι θετικότερες πτυχές που επεσήμαναν οι γυναίκες ήταν:

- › Δεν κρίθηκαν από τους επαγγελματίες και ένιωσαν άνετα στο πλαίσιο μιας σχέσης ενσυναίσθησης μαζί τους.
- › Οι επαγγελματίες προσπαθούν να βελτιώσουν την αυτο-φροντίδα των γυναικών.
- › Οι επαγγελματίες προτείνουν ενέργειες για τη βελτίωση της κατάστασής τους.
- › Οι επαγγελματίες είναι πολύ διαθέσιμοι και ευέλικτοι, και προσαρμόζουν τα χρονοδιαγράμματα.
- › Η δυνατότητα συνοδείας στο δικαστήριο και η διευθέτηση άλλων πρακτικών ζητημάτων.

Όσον αφορά τις πτυχές που οι χρήστριες των υπηρεσιών πιστεύουν ότι θα μπορούσαν να βελτιωθούν, οι συνεντεύξεις επεσήμαναν τα εξής:

- › Παρέμβαση θα πρέπει να γίνεται και με τους άνδρες, καθώς οι γυναίκες αναλαμβάνουν όλο το βάρος και οι άνδρες πρέπει να αποτελούν μέρος της διαδικασίας αποκατάστασης. Οι γυναίκες έχουν το βάρος της φροντίδας των παιδιών, της εργασίας, της εξισορρόπησης της επαγγελματικής και της προσωπικής ζωής, καθώς και της αντιμετώπισης της βίας που

υφίστανται, λόγος για τον οποίο η συνεντευξιαζόμενη θεωρεί ότι οι άνδρες πρέπει να εμπλέκονται περισσότερο.

- › Μία συνεντευξιαζόμενη θεωρεί πως υπάρχουν λίγες πληροφορίες σχετικά με την ύπαρξη αυτών των κέντρων. Λέει ότι δεν είχε ιδέα για την ύπαρξή τους και πολλές άλλες γυναίκες θα χρειάζονταν υπηρεσίες όπως η SIE, αλλά δεν γνωρίζουν την ύπαρξή τους. Θεωρεί επίσης ότι οι γυναίκες θα πρέπει να είναι σε θέση να απευθύνονται απευθείας σε αυτές, χωρίς να χρειάζεται να περάσουν από κάποια υπηρεσία φιλτραρίσματος. Αναφέρει ότι ούτε και οι αστυνομικές δυνάμεις (Mossos d'Esquadra) την ενημέρωσαν για τα κέντρα αποκατάστασης, όταν έκανε την καταγγελία, και προτείνει αυτά τα κέντρα να γίνουν ορατά με καμπάνιες και πληροφόρηση στο δρόμο που θα είναι διαθέσιμη για όλες τις γυναίκες.
- › Μία συνεντευξιαζόμενη προτείνει να είναι ευκολότερη η ένταξη των παιδιών στη διαδικασία αποκατάστασης και να μην εξαρτάται αυτό από την άδεια του πατέρα. Εξηγεί ότι θα ήθελε τα παιδιά της να προσέλθουν στην υπηρεσία, αλλά δεν υπάρχει τρόπος να καμφθεί η άρνηση του πατέρα.
- › Όσον αφορά τη βοήθεια μέσω τηλεφώνου ή βίντεο, μία συνεντευξιαζόμενη συνιστά τα πρώτα ραντεβού να γίνονται δια ζώσης, και τα επόμενα ραντεβού να γίνονται ενδεχομένως μέσω τηλεματικής.
- › Η νομική υποστήριξη θα πρέπει να δίνεται από την αρχή της διαδικασίας και παράλληλα με την κοινωνική και ψυχολογική υποστήριξη, καθώς χρειάστηκε πολύς χρόνος για να λάβει νομική υποστήριξη.
- › Πρόταση για εφαρμογή ομαδικής θεραπείας στην υπηρεσία. Μια γυναίκα πηγαίνει σε άλλη υπηρεσία για ομαδική θεραπεία και θα ήθελε να κάνει αυτή τη δραστηριότητα στην υπηρεσία όπου λαμβάνει υποστήριξη.
- › Πρόταση δραστηριοτήτων για τις γυναίκες ώστε να γνωριστούν μεταξύ τους και να υποστηρίξουν η μία την άλλη.
- › Συνεδρίες με επιζώσες που έχουν ήδη ξεπεράσει τη βία, ώστε να αποτελέσουν παράδειγμα για άλλες γυναίκες και να τους διδάξουν στρατηγικές (δραστηριότητα τύπου mentoring).
- › Μερικές φορές οι επαγγελματίες δεν έχουν χρόνο να απαντήσουν σε όλες τις γυναίκες που χρειάζονται την υπηρεσία. Μία από τις συνεντευξιαζόμενες λέει ότι θα ήθελε να επισκέπτεται την υπηρεσία συχνότερα, αλλά το πρόγραμμα των επαγγελματιών είναι πολύ γεμάτο.

2.1.4 Ανάλυση της γενικής κατάστασης των επιζώσων έμφυλης βίας μετά την πανδημία

Όταν ρωτήθηκαν σχετικά με τις συνέπειες του COVID για τις επιζώσες έμφυλης βίας, οι ερωτηθείσες είναι της άποψης ότι η πανδημία είχε πολύ σημαντικές συνέπειες, μερικές από τις οποίες είναι, σύμφωνα με τις ίδιες:

- 1) Πολλές γυναίκες χώρισαν από τους συζύγους ή τους συντρόφους τους μετά τον εγκλεισμό λόγω ασυμβατοτήτων που αποκαλύφθηκαν κατά τη διάρκεια του lockdown ή λόγω αύξησης της έμφυλης βίας. Μία από τις συνεντευξιαζόμενες λέει πως είναι σαν ο πολιτισμός να υποχώρησε 30 ή 40 χρόνια κατά τη διάρκεια του εγκλεισμού, με τις γυναίκες να αναλαμβάνουν ρόλους φροντιστή και τους άνδρες να απαλλάσσουν τον εαυτό τους τελείως από αυτά τα καθήκοντα. Καταλαβαίνει ότι επειδή δεν μπορούσαν να βγουν από το

σπίτι και έπρεπε να συνυπάρξουν με τους συντρόφους τους, πολλές γυναίκες συνειδητοποίησαν τον σεξισμό των συντρόφων τους και θέλησαν να φύγουν από τη σχέση τους.

- 2) Σε οικονομικό επίπεδο, μία συνεντευξιαζόμενη κατάλαβε ότι πολλές γυναίκες που έχασαν τη δουλειά τους συνήθισαν να μένουν στο σπίτι και δεν επέστρεψαν στην εργασία τους, γεγονός που εμπόδισε την αυτονομία τους, καθιστώντας τις περισσότερο εξαρτημένες από τους συντρόφους τους.
- 3) Πολλές γυναίκες υπέμειναν αύξηση των προβλημάτων όσον αφορά την ανταλλαγή των παιδιών και υπέστησαν πιο έντονη σωματική και σεξουαλική βία, και χρειάζονται εντατική αποκατάσταση όσον αφορά στην ψυχική τους υγεία.
- 4) Οι γυναίκες είναι πιο ευάλωτες και φτωχότερες και χρειάζονται περισσότερη οικονομική στήριξη και κοινωνικές υπηρεσίες.

ΜΕΡΟΣ 3:

ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΝΑΓΚΩΝ

Η ανάλυση αναγκών λαμβάνει υπόψη τα κύρια ευρήματα όλης της παρούσας έρευνα. Λόγω της έλλειψης ακαδημαϊκών μελετών που επικεντρώνονται ειδικά στην παροχή υπηρεσιών για την έμφυλη βία κατά τη διάρκεια της πανδημίας, τα περισσότερα από τα κενά και τις ανάγκες που εντοπίστηκαν βασίζονται στις γνώμες και απόψεις των επαγγελματιών που ερωτήθηκαν και των γυναικών που ερωτήθηκαν ως επιζώσες έμφυλης βίας.

Ανάλυση αναγκών	
Πηγή	Κενά και ανάγκες
1. Εστιασμένη συζήτηση με επαγγελματίες και συνεντεύξεις με διευθυντές υπηρεσιών	Οι επαγγελματίες βιώνουν αισθήματα επαγγελματικής εξουθένωσης και έλλειψης χρόνου και εργαλείων για αυτοφροντίδα, γεγονός που εμποδίζει την ικανότητά τους να υποστηρίξουν τις γυναίκες και να διατηρούν μια ισορροπημένη ψυχική υγεία. Οι επαγγελματίες εκφράζουν την ανάγκη να έχουν περισσότερους πόρους και εργαλεία για την αντιμετώπιση αυτών των ζητημάτων.
2. Εστιασμένη συζήτηση με επαγγελματίες και συνεντεύξεις με διευθυντές υπηρεσιών	Η αύξηση της επισφάλειας στον γενικό πληθυσμό επηρεάζει ιδίως τις γυναίκες που έχουν επιζήσει έμφυλης βίας και τα παιδιά τους, καθιστώντας τις περισσότερο κοινωνικά αποκλεισμένες, οικονομικά ευάλωτες και εξαρτημένες από τις δημόσιες υπηρεσίες. Οι επαγγελματίες χρειάζονται περισσότερη υποστήριξη από κοινωνικές και υγειονομικές υπηρεσίες για να διασφαλίσουν ότι κάθε υπηρεσία συμβάλλει στην παροχή υπηρεσιών υποστήριξης ανάλογα με την ειδικότητά της.
3. Εστιασμένη συζήτηση με επαγγελματίες και συνεντεύξεις με διευθυντές υπηρεσιών	Διαπιστώθηκε ότι όταν οι γυναίκες επιζώσες έμφυλης βίας δεν έχουν την υποστήριξη επαγγελματιών (όπως κατά τη διάρκεια της πανδημίας), πολλές αποκλείονται από την διενέργεια γραφειοκρατικών διαδικασιών σχετικά με την οικονομική στήριξη των θυμάτων έμφυλης βίας, τη στέγαση, την απασχόληση κ.λπ. Αυτό συμβαίνει είτε επειδή γίνεται διαδικτυακά ή επειδή οι γυναίκες δεν γνωρίζουν τις διαδικασίες ή δεν έχουν τα τεχνολογικά μέσα, ή επειδή δεν είναι γραμμένα σε γλώσσα που κατανοούν, είτε λόγω των συνηθισμένων δυσκολιών σχετικά με γραφειοκρατικά θέματα.
4. Εστιασμένη συζήτηση με επαγγελματίες και συνεντεύξεις με διευθυντές υπηρεσιών	Δυσκολίες στην εργασιακή ένταξης των γυναικών στη πληττόμενη οικονομία.
5. Συνεντεύξεις με γυναίκες που στηρίζονται από υπηρεσίες για την έμφυλη βία	Ανάγκη ανάπτυξης ομαδικών δραστηριοτήτων και ομάδων υποστήριξης για γυναίκες.
6. Συνεντεύξεις με γυναίκες που στηρίζονται από υπηρεσίες για την έμφυλη βία	Δραστηριότητες καθοδήγησης (mentoring) με επιζώσες έμφυλης βίας που μπορούν να υποστηρίξουν τις γυναίκες στη διαδικασία αποκατάστασής τους.

7. Συνεντεύξεις με γυναίκες που στηρίζονται από υπηρεσίες για την έμφυλη βία	Περισσότερες αποκαλύψεις και διαθέσιμες πληροφορίες σχετικά με τις υπάρχουσες υπηρεσίες που αφορούν στην έμφυλη βία.
8. Συνεντεύξεις με γυναίκες που στηρίζονται από υπηρεσίες για την έμφυλη βία	Οι επιζώσες έμφυλης βίας εντοπίζουν την ανάγκη να εμπλέξουν τους άνδρες στις διαδικασίες αποκατάστασης από τη βία.

Συμπεράσματα

Το έργο Lila και συγκεκριμένα τα πρωτόκολλα που ενδέχεται να προκύψουν από το έργο θα πρέπει σαφώς μια προσέγγιση γύρω από τρεις άξονες:

1. Θα πρέπει να ανταποκρίνεται στις ανάγκες των χρηστών της υπηρεσίας όσον αφορά στην συνθετότητα της πολλαπλά ευάλωτης κατάστασής τους. Υπό την έννοια αυτή, το πρωτόκολλο θα πρέπει να καθορίζει:

- 1) Κυκλώματα επικοινωνίας και δικτύωσης με άλλες υπηρεσίες, όπως κοινωνικές και υγειονομικές υπηρεσίες. Επίσης και με υπηρεσίες που απαιτούν γραφειοκρατικές διαδικασίες, όπως υπηρεσίες στέγασης, κέντρα απασχόλησης, κοινωνική ασφάλιση, φορολογικές αρχές κ.λπ.
- 2) Δείκτες για τον καλύτερο καθορισμό των ορίων παρέμβασης κάθε υφιστάμενης υπηρεσίας στο δίκτυο υπηρεσιών που αφορούν την έμφυλη βία στην Καταλονία
- 3) Κυκλώματα που βελτιώνουν την απασχολησιμότητα των γυναικών που υποστηρίζονται, για την προώθηση της αυτονομίας τους.

2. Θα πρέπει να ανταποκρίνεται στις ανάγκες και τις υποδείξεις των χρηστών της υπηρεσίας σχετικά με τη διαδικασία υποστήριξης, είτε μέσω πρωτοκόλλων είτε με άμεσα μέτρα, όπως:

- α) δραστηριότητες καθοδήγησης (mentoring)
- β) μεγαλύτερη συμμετοχή των ανδρών - δραστών έμφυλης βίας,
- γ) μεγαλύτερη διάδοση των υπηρεσιών
- δ) δημιουργία ομάδων υποστήριξης για γυναίκες επιζώσες έμφυλης βίας

3. Θα πρέπει να αναφέρεται στις συνθήκες εργασίας των επαγγελματιών πρώτης γραμμής όσον αφορά:

- α) Διαθέσιμος χρόνος για άμεση φροντίδα των χρηστών
- β) Πρακτικές αυτοφροντίδας ψυχικής υγείας σε τακτά διαστήματα
- γ) Εσωτερική δουλειά ενίσχυσης της ομάδας
- δ) Μέσα και εκπαίδευση που απαιτούνται για την παροχή φροντίδας στους χρήστες διαδικτυακά

Βιβλιογραφία

- › **Bermúdez, M.P., & Meléndez-Domínguez, M. (2020).** Epidemiological analysis of gender violence in the European Union. *Anales de Psicología*, 36(3), 380–385. Epub 21 de diciembre de 2020. <https://dx.doi.org/10.6018/analesps.36.3.428611>
- › **Cardín, M. S. (2020).** La crisis del COVID-19 y sus impactos en la igualdad de género. *ARI*, 33, 1– 8. Real Instituto Elcano
- › **Emakunde (2020)** La igualdad en época de pandemia. El impacto de la Covid-19-19 desde la perspectiva de género. EDE Fundaizoa
- › **European Institute for Gender Equality (2020)**, The Covid-19 pandemic and intimate partner violence against women in the EU, retrieved from: https://eige.europa.eu/sites/default/files/documents/20210224_mhna30566enn_pdf.pdf
- › **López, E.; Rubio, D. (2020)** Reflexiones sobre la violencia intrafamiliar y violencia de género durante emergencia por Covid-19. *CienciAmérica*
- › **Lorente Acosta, M. (2020).** Violencia de género en tiempos de pandemia y confinamiento. *Revista Española de Medicina Legal*, 46(3), 139–145
- › **Lorente, M. & Lorente-Martínez, M. & Lorente-Martínez, M. (2021).** Impacto de la pandemia por Covid-19 y el confinamiento en los homicidios por violencia de género en España. *Revista Española de Medicina Legal*. 10.1016/j.remil.2021.08.001.
- › **ONU (2020).** El Covid-19 golpea tres veces a las mujeres: por la salud, por la violencia doméstica y por cuidar de los otros, 27 de marzo. Recovered from: <https://news.un.org/es/story/2020/03/1471872>
- › **Oxfam (2021)**, The Ignored Pandemic The Dual Crises of Gender-Based Violence and COVID-19, Retrieved from <https://oxfamilibrary.openrepository.com/bitstream/handle/10546/621309/bp-ignored-pandemic-251121-en.pdf>
- › **Perez, S. M., Carreras, E., Gibbons, M. A., Murphy, T. E., & Rossi, M. A. (2020).** Los confinamientos de la Covid-19 y la violencia doméstica
- › **Ruiz Cantero, M. T. (2021).** Las estadísticas sanitarias y la invisibilidad por sexo y de género durante la epidemia de Covid-19-19. *Gaceta Sanitaria*, 35(1), 95–98. Epub 22 de noviembre de 2021. <https://dx.doi.org/10.1016/j.gaceta.2020.04.008>
- › **Salido Cortés, O. (2021)** Los efectos de la pandemia sobre la igualdad de género: algunos análisis sobre el mercado de trabajo español. *Panorama Social* (33). σσ. 75–93. ISSN 1699-6852

Βέλγιο

1. Εισαγωγή

Από το 2001, το Βέλγιο ακολουθεί πολιτική για την καταπολέμηση της έμφυλης βίας μέσω ενός εθνικού σχεδίου δράσης (ΕΣΔ). Υπό τον συντονισμό του Ινστιτούτου για την Ισότητα Γυναικών και Ανδρών, το ΕΣΔ επιδιώκει μια συνεκτική και συντονισμένη προσέγγιση της έμφυλης βίας, και βασίζεται στη στενή συνεργασία μεταξύ της ομοσπονδιακής κυβέρνησης, των κοινοτήτων και των περιφερειών για τη μετατροπή αυτού του σχεδίου σε 235 νέα μέτρα για την καταπολέμηση της έμφυλης βίας[1]. Το σχέδιο αντιμετωπίζει επίσης την έμφυλη βία στο πλαίσιο του ασύλου και της μετανάστευσης, ιδίως σε στεγαστικές δομές έκτακτης ανάγκης.

Επιπλέον, υπάρχουν αρκετά κέντρα φροντίδας σε όλη τη χώρα για θύματα σεξουαλικής βίας. Παρέχουν διεπιστημονική φροντίδα στα θύματα και είναι ανοιχτές 24 ώρες το 24ωρο, 7 ημέρες την εβδομάδα. Αυτή η διεπιστημονική φροντίδα χωρίζεται σε:

- Ιατρική φροντίδα
- Ιατροδικαστική έρευνα
- Υποβολή καταγγελίας
- Ψυχολογική φροντίδα
- Μετέπειτα φροντίδα

Παρέχεται εντατική φροντίδα στα θύματα σεξουαλικής βίας προκειμένου να συγκεντρωθούν ιατροδικαστικά στοιχεία εναντίον του εκμεταλλευτή, και να καθοδηγηθούν προς την αποκατάσταση. Τα θύματα θα πρέπει να επικοινωνήσουν με το κέντρο εντός 72 ωρών από το περιστατικό κακοποίησης.

2. Αντίκτυπος του COVID-19 στην έμφυλη βία^[2] στο Βέλγιο

Αρκετές μελέτες ανέλυσαν τον αντίκτυπο της πανδημίας στην έμφυλη βία στο Βέλγιο. Το Αρχείο Δημόσιας Υγείας δημοσίευσε την έκθεση **«Ενδοοικογενειακή βία κατά τη διάρκεια του εγκλεισμού covid-19: αισθάνονται τα θύματα περισσότερο απομονωμένα κοινωνικά;»**^[3]. Αυτή η έρευνα δείχνει ότι τα μέτρα εγκλεισμού προκαλούν άγχος κοινωνικά, οικονομικά και ψυχικά, το οποίο μπορεί στη συνέχεια να προκαλέσει ενδοοικογενειακή βία. Επιπλέον, η απομόνωση τείνει να παρεμποδίζει μια συμπεριφορά αναζήτησης βοήθειας. Τα αποτελέσματα της μελέτης δείχνουν αύξηση του αριθμού των αναφερόμενων περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας από το 2020 έως το 2021. Επιπλέον, υπήρξε επίσης αύξηση των αρνητικών επιπτώσεων, όπως η αδύναμη κοινωνική υποστήριξη και η συναισθηματική μοναξιά. Η μελέτη κατέληξε στο συμπέρασμα ότι υπήρξε συσχέτιση μεταξύ της ενδοοικογενειακής βίας και της κοινωνικής απομόνωσης. Η ενδοοικογενειακή βία κυμαίνεται από σωματική έως ψυχολογική, και ενώ η σωματική βία είναι συνήθως ευκολότερο να εντοπιστεί, η ψυχολογική βία είναι συχνότερη και δυσκολότερο να εντοπιστεί. Επιπλέον, η μελέτη προειδοποιεί για τη δυσκολία συγκέντρωσης εθνικών στατιστικών στοιχείων για την ενδοοικογενειακή βία, λόγω αποκλίσεων στους ορισμούς και τις μεθοδολογίες. Ως εκ τούτου, είναι αναγκαίο να αντιμετωπιστεί αυτό το ζήτημα προκειμένου να αξιολογηθούν καλύτερα οι ανάγκες των θυμάτων έμφυλης βίας.

Δεύτερον, υπάρχει η μελέτη **«Ενδοσυντροφική βία και ψυχική υγεία κατά τη διάρκεια του lockdown της πανδημίας COVID-19»**,^[4] η οποία αναφέρει ότι η πανδημία ενίσχυσε τη βία ελέγχου που είναι ήδη παρούσα μέσα στα νοικοκυριά. Πιστεύεται ότι ο εγκλεισμός οδήγησε σε ένταση, η οποία οδήγησε σε αυξημένη σύγκρουση. Ο αυξημένος κίνδυνος βίας προκλήθηκε επίσης από την οικονομική ανασφάλεια και άλλους παράγοντες άγχους που προκάλεσε ο Covid-19. Κατά τη διάρκεια της πανδημίας, οι τηλεφωνικές γραμμές βοήθειας για την ενδοοικογενειακή βία στο Βέλγιο είδαν μια αύξηση 70% στις κλήσεις. Ο αριθμός των κλήσεων σε μία από αυτές τις γραμμές βοήθειας, τη Ligne Écoute, διπλασιάστηκε κατά τη διάρκεια του lockdown. Υπήρξε επίσης αύξηση των αιτημάτων για στέγαση (π.χ. Κέντρο πρόληψης της ενδοσυντροφικής και ενδοοικογενειακής βίας). Παρά τις πρόσφατες μειώσεις, τα αιτήματα παραμένουν υψηλότερα από ό,τι πριν από τον κορωνοϊό. Επιπλέον, οι αναφορές δείχνουν αύξηση της δυσανεξίας στην αβεβαιότητα.

Ως μέλος του **Συμβουλίου της Ευρώπης**, το Βέλγιο συνεργάστηκε για την προώθηση και την προστασία των δικαιωμάτων των γυναικών σε εθνικό επίπεδο, προκειμένου να μετριαστούν οι επιπτώσεις της πανδημίας^[5]. Για το σκοπό αυτό οι κυβερνήσεις δημιούργησαν την Ομάδα Δράσης «Γυναίκες και ενδοοικογενειακή βία» για την αντιμετώπιση των αυξανόμενων κρουσμάτων κατά τη διάρκεια της covid-19. Επιπλέον, αναπτύχθηκε και μια ειδική ομάδα κοινωνικής επείγουσας ανάγκης που παρακολουθεί και αναλύει καταστάσεις ευάλωτων ατόμων. Ως αποτέλεσμα, θεσπίστηκαν πολιτικές αδειών, και προωθήθηκαν ευέλικτα περιβάλλοντα εργασίας για τη διασφάλιση της ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής. Εν τω μεταξύ, οι

διαδικτυακές υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης αυξήθηκαν ραγδαία και το ηλικιακό εύρος για ψυχολογική βοήθεια επεκτάθηκε σε άτομα κάτω των 18 και άνω των 65 ετών.

Το Βέλγιο είναι επίσης μέρος της **Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης** στο πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης. Η έκθεση αξιολόγησης GREVIO της συνέλευσης επισημαίνει τις δυνάμεις και τις αδυναμίες κάθε χώρας όσον αφορά τις ενέργειές της για τη μείωση της βίας λόγω φύλου. Η έκθεση επισημαίνει, μεταξύ άλλων, το πεδίο εφαρμογής των βελγικών πολιτικών, οι οποίες δεν αφορούν μόνο την ενδοσυντροφική βία κατά των γυναικών, αλλά και άλλες μορφές έμφυλης βίας, όπως οι καταναγκαστικοί γάμοι. Το Βέλγιο εφαρμόζει επίσης μέτρα για την εκπαίδευση των πολιτών σχετικά με την ισότητα των φύλων, ως μέτρο πρόληψης. Από την άλλη, το μεγαλύτερο ελάττωμα που επισημάνθηκε ήταν η έλλειψη προοπτικής φύλου, η οποία επισημαίνει τη σχέση μεταξύ των έμφυλων διακρίσεων και της έμφυλης βίας.

Για να απαντήσει στην έλλειψη δια ζώσης υποστήριξης, η βελγική κυβέρνηση αύξησε τη χρηματοδότηση για τις τηλεφωνικές γραμμές (hotlines)[6]. Παρά το γεγονός ότι αποτελεί σημαντικό μέτρο, δείχνει ότι οι γυναίκες που δεν έχουν πρόσβαση στην τεχνολογία, ιδίως εκείνες που ζουν σε συνθήκες φτώχειας, βρίσκονται σε μειονεκτική θέση. Επιπλέον, ως αποτέλεσμα της αυξημένης ζήτησης για καταφύγια κατά τη διάρκεια της πανδημίας, η κυβέρνηση χρησιμοποίησε κενά ξενοδοχεία και κοιτώνες για τη στέγαση επιζωσών έμφυλης βίας. Για τους αμειβόμενους εργαζόμενους, η κυβέρνηση καθιέρωσε ειδική γονική άδεια μετ' αποδοχών κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Η κυβέρνηση παρείχε επίσης φορολογικά οφέλη σε αυτοαπασχολούμενους. Η βελγική γονική άδεια ήταν διαθέσιμη και στους δύο γονείς στην προ covid εποχή, και αυτό συνεχίστηκε και κατά τη διάρκεια της πανδημίας.

2.1 Αντίκτυπος του COVID-19 στην ψυχική υγεία

Στο Βέλγιο, ορισμένες συνέπειες στην ψυχική υγεία έχουν συσχετιστεί με τον covid-19, όπως οι αγχώδεις διαταραχές και η κατάθλιψη^[7], διαπίστωσε η έκθεση για τις γυναίκες του ΟΗΕ, του 2022 «Κυβερνητικές απαντήσεις στον Covid 19: Μαθήματα για την έμφυλη ισότητα για έναν κόσμο σε αναταραχή». Τα άτομα ηλικίας μεταξύ 18 και 29 ετών επηρεάζονται ιδιαίτερα, παρουσιάζοντας χαμηλότερη ικανοποίηση από τη ζωή και υψηλότερο ποσοστό αυτοκτονικών σκέψεων. Ήταν δυσκολότερο να έρθει κανείς σε επαφή με επαγγελματίες υγείας κατά τη διάρκεια της πανδημίας, με αποτέλεσμα η φροντίδα να καθυστερήσει σε μεγάλο βαθμό. Εκτιμάται ότι ακυρώθηκε ή αναβλήθηκε το 25% με 90% των ραντεβού κατά τη διάρκεια του πρώτου lockdown. Τα οικονομικά ζητήματα ήταν ένας από τους κύριους λόγους. Παρατηρήθηκε επίσης μείωση της κατ' οίκον φροντίδας. Τέλος, οι άνθρωποι ανέφεραν λιγότερη κοινωνική υποστήριξη καθ' όλη τη διάρκεια της πανδημίας.

Σύμφωνα με τη μελέτη «Ο αντίκτυπος του Covid-19 στη βελγική φροντίδα ψυχικής υγείας: Μια μελέτη Delphi μεταξύ επαγγελματιών ψυχοκοινωνικής υγείας, ασθενών και άτυπων φροντιστών», πολλά ζητήματα που δεν σχετίζονται με τον Covid δεν αντιμετωπίστηκαν, επειδή οι επαγγελματίες υγείας επικεντρώνονταν σε θέματα που σχετίζονται με τον Covid και οι ασθενείς συμβουλευόταν τους γιατρούς τους λιγότερο συχνά. Επιπλέον, έρευνες με επαγγελματίες υγείας δείχνουν ότι η αύξηση των κοινωνικών ανισοτήτων κατά τη διάρκεια της πανδημίας μπορεί να συνέβαλε στην ανάπτυξη μακροχρόνιων ψυχοκοινωνικών διαταραχών. Οι γυναίκες, και ιδίως οι μειονότητες, είναι συχνά εργαζόμενες πρώτης γραμμής, σύμφωνα με έρευνες. Σε συνδυασμό με το γεγονός ότι χρησιμοποιούν συχνότερα τα μέσα μαζικής μεταφοράς και είναι υπεύθυνες για δουλειές όπως τα ψώνια, οι οποίες απαιτούν περισσότερη κοινωνική αλληλεπίδραση, δεν προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι επηρεάζονται περισσότερο από τον covid. Επιπλέον, η πίεση να παραμείνουν ασφαλείς και η ανησυχία μην μολυνθούν συμβάλλουν σε μια ψυχική πίεση που επηρεάζει αρνητικά τους ανθρώπους. Η έρευνα αποκάλυψε επίσης έλλειψη εστίασης στην ψυχοκοινωνική υγεία.

2.2 Αντίκτυπος του COVID-19 στην παιδική και εφηβική ηλικία

Σύμφωνα με μελέτη που πραγματοποιήθηκε από το **Child Focus Foundation**^[8] κατά τη διάρκεια του πρώτου έτους της πανδημίας covid-19, ο αριθμός των παραπομπών που αφορούσαν διαδικτυακό grooming τριπλασιάστηκε. Σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, σημειώθηκε αύξηση 118% στον αριθμό των περιπτώσεων σεξουαλικού εκβιασμού ανηλίκων και σημαντική αύξηση του αριθμού των παραπομπών για περιπτώσεις κατάθλιψης, αυτοκτονικών σκέψεων και άγχους.

Μια άλλη πηγή πληροφοριών προέρχεται από το **chat Nupraatikerover.be**^[9], που απευθύνεται σε ανήλικα θύματα κακοποίησης και σεξουαλικής βίας. Σύμφωνα με τα στοιχεία που συλλέχθηκαν, οι μηνιαίες διαδικτυακές κλήσεις αυξήθηκαν κατά 50% κατά τους πρώτους εννέα μήνες της πανδημίας. Επιπλέον, συμπτώματα όπως οι διαρκείς σκέψεις, οι διατροφικές διαταραχές και ο αυτοακρωτηριασμός αυξάνονταν.

Προκειμένου να συμπληρωθούν οι πληροφορίες που παρέχονται από την ακαδημαϊκή έρευνα και τα ποσοτικά δεδομένα, πραγματοποιήθηκαν δύο συνεντεύξεις με επαγγελματίες στον τομέα της BVG. Το 2020 το **Payoke**^[10], ένα εξειδικευμένο κέντρο υποδοχής για θύματα εμπορίας ανθρώπων, έλαβε 122 παραπομπές πιθανών θυμάτων εμπορίας από «loverboy». Μόνο 49 παραπομπές ακολουθήθηκαν από αξιολόγηση. Και μόνο 4 περιπτώσεις έλαβαν θετική αξιολόγηση και αναγνωρίστηκαν ως θύματα εμπορίας ανθρώπων. Σε σύγκριση με τα προηγούμενα έτη, ο αριθμός των παραπομπών κατά τη διάρκεια της πανδημίας παρέμεινε σχετικά ο ίδιος. Ο λόγος για τον χαμηλότερο αριθμό θετικών αξιολογήσεων είναι ότι ο COVID περιόρισε τις ευκαιρίες για ατομικές

συνομιλίες μεταξύ ωφελούμενων και συμβούλων. Επιπλέον, όσον αφορά τους ανηλίκους, τα θύματα βρέθηκαν συχνά σε καταφύγια ή άλλες εγκαταστάσεις που ήταν κλειστές για εξωτερικούς επισκέπτες κατά τη διάρκεια της πανδημίας. Αυτό κατέστησε δύσκολη τη διεξαγωγή ατομικών αξιολογήσεων και παρακολούθησης. Ως αποτέλεσμα, η ομάδα κοινωνικής εργασίας περιορίστηκε προσωρινά κατά τους πρώτους μήνες της πανδημίας, γεγονός που οδήγησε σε αύξηση της λίστας αναμονής.

Μετά από ένα χρόνο, επιτράπηκε στους κοινωνικούς λειτουργούς να διεξάγουν ατομικές αξιολογήσεις σε καταφύγια και οργανώσεις νεολαίας. Ορισμένοι κοινωνικοί λειτουργοί ανησυχούσαν για πιθανή μόλυνση από τον COVID, με αποτέλεσμα λιγότερες αξιολογήσεις και μεγαλύτερο φόρτο εργασίας για το εσωτερικό προσωπικό. Όταν εντοπιζόταν μόλυνση σε κοινόχρηστες εγκαταστάσεις, πολλοί ωφελούμενοι περιορίζονταν στα καταφύγια τους. Αυτά τα lockdown άσκησαν μεγάλη πίεση στις ομαδικές σχέσεις και στα απομονωμένα άτομα, τα οποία με τη σειρά τους αναζήτησαν επαφές στο διαδίκτυο.

Επιπλέον, η σχολική εκπαίδευση έγινε λιγότερο επίσημη. Με την εκπαίδευση να μετατοπίζεται στην ηλεκτρονική εκπαίδευση, πολλοί ωφελούμενοι έχασαν την εστίαση κατά τη διάρκεια των διαδικτυακών μαθημάτων. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη μείωση των ακαδημαϊκών επιδόσεων. Τα lockdown είχαν επίσης ως αποτέλεσμα την κοινωνική απομόνωση. Για να διατηρήσουν επαφή με φίλους και άλλα άτομα, οι ωφελούμενοι άρχισαν να χτίζουν διαδικτυακές σχέσεις. Επιδεινώθηκε το ζήτημα του διαδικτυακού σεξουαλικού εκβιασμού, το οποίο οι κοινωνικοί λειτουργοί συνέδεσαν με την ψευδή αίσθηση ασφάλειας που δημιούργησαν τα διαδικτυακά δίκτυα. επειδή οι άνθρωποι θα μπορούσαν να γίνουν αντικείμενο εκμετάλλευσης ανώνυμα και εικονικά.

Επιπλέον, μια συνέντευξη με την Kwadraat, μια οργάνωση με έδρα την Αμβέρσα που παρέχει εκπαίδευση σχετικά με τη σεξουαλική ανθεκτικότητα για ανηλίκους, αποκάλυψε ότι ο αριθμός των παραπομπών για εκπαίδευση σεξουαλικής ανθεκτικότητας έχει αυξηθεί σημαντικά από το 2020. Οι ανήλικοι ανέφεραν περιπτώσεις ψηφιακού εκβιασμού που περιλάμβαναν, για παράδειγμα, την παροχή σεξουαλικών υπηρεσιών μέσω διαδικτυακών πλατφορμών όπως το Snapchat και οι κάμερες web. Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης έγιναν πιο δημοφιλή μεταξύ των ωφελούμενων ως τρόπος να παραμείνουν κοινωνικά ενεργοί και ως μέσο δημιουργίας εισοδήματος. Το διαδίκτυο δημιούργησε μια ψευδή αίσθηση ασφάλειας, με αποτέλεσμα να είναι περισσότερες οι περιπτώσεις ψηφιακού σεξουαλικού εκβιασμού. Υπήρχε έλλειψη ευαισθητοποίησης σχετικά με τους κινδύνους και τις συνέπειες του sexting και των διαδικτυακών σεξουαλικών υπηρεσιών μεταξύ πολλών ωφελούμενων. Μετά τον Covid, πολλοί ωφελούμενοι εξακολουθούν να βιώνουν άγχος και να αγωνίζονται να ανακτήσουν κοινωνικές δεξιότητες. Το διαδίκτυο έχει γίνει αναπόσπαστο κομμάτι της ζωής και για τους ανηλίκους σήμερα. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο η τρέχουσα εστίαση δεν είναι

μόνο στην παροχή βοήθειας σε όσους έχουν ήδη πέσει θύματα εκμετάλλευσης, αλλά και στην προώθηση της πρόληψης.

2.3 Αντίκτυπος του COVID-19 στα πρότυπα εγκληματικότητας

Η εργασία «**Μοτίβα εγκλήματος κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19 στο Βέλγιο**» (Hardyns et al., 2021)^[11] επικεντρώνεται στην ενδοοικογενειακή βία κατά τη διάρκεια της πανδημίας και συγκρίνει δεδομένα από διάφορες πηγές, όπως στατιστικά στοιχεία της αστυνομίας, γραμμές βοήθειας θυμάτων και τη δική τους εμπειρική έρευνα. Αυτή η μελέτη διαπίστωσε ότι οι αναφορές ενδοοικογενειακής βίας στην αστυνομία παρέμειναν σχετικά αμετάβλητες από το έτος πριν από την πανδημία. Παρόλα αυτά, η μελέτη τονίζει ότι τα δεδομένα μπορεί να μην είναι απολύτως αντιπροσωπευτικά, καθώς πολλές περιπτώσεις δεν αναφέρονται. Οι έρευνες αυτοαναφοράς δείχνουν σταθερά υψηλότερα ποσοστά ενδοοικογενειακής βίας από τα δεδομένα των συστημάτων ποινικής δικαιοσύνης. Τα θύματα ενδοοικογενειακής βίας αντιμετωπίζουν συχνά εμπόδια στην αποκάλυψη, όπως η αυτοκατηγορία, ο φόβος των συνεπειών και η έλλειψη γνώσεων σχετικά με τις διαθέσιμες υπηρεσίες. Μέσω ανώνυμων ερευνών αυτοαναφοράς, τα θύματα είναι σε θέση να ξεπεράσουν αυτά τα εμπόδια. Τον Απρίλιο του 2020, η γραμμή βοήθειας 1712, η οποία παρέχει υποστήριξη σε θύματα βίας και κακοποίησης, ανέφερε υπερδιπλάσιο αριθμό κλήσεων σε σύγκριση με ένα χρόνο νωρίτερα. Η πλειονότητα των κλήσεων σχετιζόταν με κακοποίηση παιδιών.

2.4 Επιπτώσεις της νόσου COVID-19 στους πρόσφυγες και τους μετανάστες

Η έρευνα **ApartTogether**^[12] παρέχει μια προκαταρκτική επισκόπηση του αντίκτυπου του COVID-19 στους πρόσφυγες και τους μετανάστες. Στο πλαίσιο της μελέτης, οι πρόσφυγες και οι μετανάστες ρωτήθηκαν εάν τα ψυχολογικά προβλήματα είχαν αυξηθεί λόγω του COVID19. Ένα μεγάλο ποσοστό των συμμετεχόντων ανέφερε ότι αντιλήφθηκε επιδείνωση της ψυχικής υγείας. Ανέφεραν ότι αισθάνονταν πιο καταθλιπτικοί, ανήσυχτοι, αγχωμένοι, μοναχικοί, θυμωμένοι, στρεσαρισμένοι, ερεθισμένοι, απελπισμένοι, είχαν περισσότερα προβλήματα ύπνου και χρησιμοποιούσαν περισσότερα ναρκωτικά και αλκοόλ.

3. Συμπεράσματα

Η έμφυλη βία μπορεί να εντοπιστεί και να σταματήσει, αν βρεθούν τρόποι επανένταξης απομονωμένων ανθρώπων στην κοινωνία και δημιουργίας δεσμών εμπιστοσύνης για να βοηθηθούν τα θύματα να προσεγγίσουν κέντρα βοήθειας.

Υπάρχουν αρκετά παραδείγματα καλών πρακτικών που θα μπορούσαν να εφαρμοστούν, όπως η προώθηση τακτικών ιατρικών εξετάσεων. Αυτό μπορεί να είναι χρήσιμο για τον εντοπισμό ενδείξεων έμφυλης βίας. Επιπλέον, θα πρέπει να δοθεί προτεραιότητα στην ψυχική υγεία και υποστήριξη, ειδικά για όσους έχουν άγχος που σχετίζεται με την πανδημία. Όλες οι προσπάθειες θα πρέπει να στοχεύουν στην αύξηση της ευαισθητοποίησης σχετικά με τη σεξουαλική ανθεκτικότητα και τους κινδύνους του διαδικτυακού σεξουαλικού εκβιασμού μεταξύ ανηλίκων, και στην ενθάρρυνση της δυνατότητας δημιουργίας πρωτοκόλλων για τις ψηφιακές υπηρεσίες που θα εφαρμόζονται σε συνθήκες κοινωνικής απόστασης.

Βιβλιογραφία

[1] Stop Violence, National Action Plan to combat all forms of GBV,
https://igvm-iefh.belgium.be/sites/default/files/88_-_stop_violence_nap_2015-2019.pdf

[2] Για περισσότερες και γενικότερες πληροφορίες βλ.
<https://www.frontiersin.org/articles/10.3389/fgwh.2020.00004/full> και
<https://biblio.ugent.be/publication/8665202/file/8676183.pdf>

[3] <https://archpublichealth.biomedcentral.com/articles/10.1186/s13690-021-00765-3>

[4]
<https://www.proquest.com/docview/2637647388?https://www.proquest.com/coronavirus/advanced&pq-origsite=summon>

[5] <https://www.coe.int/en/web/genderequality/promoting-and-protecting-women-s-rights#%7B%2263001324%22%5B5>

[6] UN Women report 2022 «Government responses to Covid 19: Lessons on gender equality for a world in turmoil»

[7] <https://www.healthybelgium.be/en/health-status/factsheets/covid-19-impact>

[8]

<https://childfocus.be/nl-be/Over-ons/Nieuws/Hub/Post/5349/Child-Focus-roept-op-om-scholen-open-te-houden-na-de-verlengde-herfstvakantie>

[9] <https://www.jeugdhulp.be/actua/anderen-aan-het-woord/verhaal/jeugdhulp-tijdens-corona>

[10] <https://www.payoke.be/>

[11] Hardyns, Wim, et al. "Patterns of Crime during the COVID-19 Pandemic in Belgium." *SocArXiv*, 2021, doi:10.31235/osf.io/r34x8. Available at <http://hdl.handle.net/1854/LU-8714652>

[12] <https://apps.who.int/iris/handle/10665/337931>

Ελλάδα

1. Εισαγωγή

Σχεδόν από την αρχή της κρίσης του Covid-19, διεθνείς και μη κυβερνητικές οργανώσεις¹⁹, καθώς και φεμινιστικές συλλογικότητες (Ευρωπαϊκό Δίκτυο Μεταναστριών, Ευρωπαϊκό Λόμπι Γυναικών, WAVE, Cross Border Feminists κ.ά.)²⁰, τόνισαν την έμφυλη διάσταση των αλληλένδετων συνεπειών της πανδημίας, όσον αφορά στην υγεία (και την περιορισμένη πρόσβαση σε ιατρικές υπηρεσίες λόγω πολλαπλών παραγόντων), στην αμειβόμενη και μη αμειβόμενη (άτυπη / οικιακή) φροντίδα, οικονομική (ειδικά για όσους εργάζονται σε άτυπους κλάδους), αλλά κυρίως στην έμφυλη και ενδοοικογενειακή βία (Βουγιούκα, Λιάπη 2020). Μετά από δύο χρόνια ζωής σε συνθήκες κρίσης, είναι αναμφισβήτητο γεγονός ότι η έμφυλη βία κατά γυναικών και κοριτσιών αυξήθηκε κατά τη διάρκεια των lockdown της πανδημίας COVID-19 και μετά από αυτά, τόσο στην Ευρωπαϊκή Ένωση όσο και στα κράτη μέλη, ξεκινώντας ακόμη και από τις πρώτες εβδομάδες των περιορισμών που επιβλήθηκαν τον Μάρτιο του 2020²¹.

¹⁹ Βλέπε για παράδειγμα, UN WOMEN, (2020). *COVID-19 and Ending Violence Against Women and Girls*, διαθέσιμο στο: <https://www.unwomen.org/en/digital-library/publications/2020/04/issue-brief-covid-19-and-ending-violence-against-women-and-girls> και *From Insights to Action: Gender Equality in the wake of COVID-19*, διαθέσιμο στο: <https://www.unwomen.org/sites/default/files/Headquarters/Attachments/Sections/Library/Publication/2020/Gender-equality-in-the-wake-of-COVID-19-en.pdf> και WHO, (2020). *COVID-19 and violence against women. What the health sector/system can do*, διαθέσιμο στο <https://apps.who.int/iris/bitstream/handle/10665/331699/WHO-SRH-20.04-eng.pdf?ua=1>; EIGE <https://eige.europa.eu/topics/health/covid-19-and-gender-equality>;

²⁰ Βλέπε ενδεικτικά, Δήλωση Φεμινιστριών και Οργανώσεων για τα Δικαιώματα των Γυναικών από τον Παγκόσμιο Νότο και περιθωριοποιημένες κοινότητες στον Παγκόσμιο Βορρά (2020). *Call for a Feminist COVID-19 Policy*, διαθέσιμο στο: <http://feministallianceforrights.org/blog/2020/03/20/action-call-for-a-feminist-covid-19-policy/>; European Women's Lobby, *Women must not pay the price for COVID-19!* διαθέσιμο στο: https://womenlobby.org/IMG/pdf/ewl_policy_brief_on_covid-19_impact_on_women_and_girls-2.pdf; Cross Border Feminists (2020). *Cross-Border Feminist Manifesto Emerging from the Pandemic Together*, διαθέσιμο στο: <https://spectrejournal.com/cross-border-feminist-manifesto/>

²¹

EIGE <https://eige.europa.eu/publications/covid-19-pandemic-and-intimate-partner-violence-against-women-eu>

Πολλές έρευνες επιβεβαιώνουν αυτή την ανησυχητική αύξηση της ενδοοικογενειακής βίας, καθώς και της σωματικής και ψυχολογικής κακοποίησης, εξηγώντας περαιτέρω ότι η έμφυλη βία στον κυβερνοχώρο κατά των γυναικών και των παιδιών, και ιδίως των κοριτσιών, έχει ενταθεί δραστικά, λόγω της συχνότερης χρήσης του διαδικτύου κατά τη διάρκεια των lockdown και των μέτρων περιορισμού των μετακινήσεων²². Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με την έρευνα *Eurobarometer Flash Survey* που διενεργήθηκε κατά το πρώτο τρίμηνο του 2022 (25/1-3/2/2022)²³, 3 στις 4 γυναίκες (77%) στην ΕΕ πιστεύουν ότι η πανδημία στη χώρα τους έχει οδηγήσει σε περισσότερη σωματική και ψυχολογική βία εναντίον τους, με την Ελλάδα να σημειώνει το μεγαλύτερο ποσοστό (93%) μεταξύ των 27 κρατών-μελών. Σε όλες τις χώρες, αναφέρθηκε σημαντικός αριθμός γυναικών που γνωρίζουν γυναίκες στον φιλικό και συγγενικό τους κύκλο, οι οποίες έχουν βιώσει διαδικτυακή παρενόχληση / βία στον κυβερνοχώρο, παρενόχληση στο δρόμο (και οι δύο κατηγορίες σε ποσοστό 16%), ενδοοικογενειακή βία ή κακοποίηση, οικονομική βία (και οι δύο κατηγορίες στο 14%) και παρενόχληση στην εργασία (11%). Και πάλι, το ποσοστό στην Ελλάδα είναι αρκετά υψηλό, και αγγίζει το 25%.

Όσον αφορά στις διαθέσιμες υπηρεσίες για την υποστήριξη των επιζωσών έμφυλης βίας και των παιδιών τους κατά τη διάρκεια της πανδημίας, το *Ευρωπαϊκό Ινστιτούτο για την Ισότητα των Φύλων* διεξήγαγε έρευνα από τον Μάρτιο έως τον Σεπτέμβριο του 2020 (και στα 27 κράτη μέλη) εστιάζοντας, μεταξύ άλλων, στις προκλήσεις που αντιμετώπισαν οι πάροχοι υπηρεσιών λόγω της επιβολής των πρώτων μέτρων κατά της πανδημίας (δηλαδή περιορισμοί μετακινήσεων, κοινωνική απόσταση, ανάγκη για μάσκες, κανόνες αυτοαπομόνωσης, κλείσιμο υπηρεσιών)²⁴. Η συνέχιση της παροχής υπηρεσιών αναφέρθηκε ως μία από τις κύριες προκλήσεις, καθώς, για παράδειγμα, σε ορισμένες χώρες (συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας) τα καταφύγια γυναικών χρειάστηκε να μειώσουν τη δυναμικότητά τους, ώστε να διασφαλιστεί μια «covid-safe» κατάσταση. Επιπλέον, οι πολλαπλές αλλαγές στο νομικό και ιατρικό σύστημα λόγω των μέτρων κατά του Covid επηρέασαν και την παροχή υπηρεσιών. Ταυτόχρονα, η ανάγκη για εξ αποστάσεως εργασία δημιούργησε πολλές ανησυχίες σχετικά με την εμπιστευτικότητα και τα προσωπικά δεδομένα των επιζωσών, δυσκολίες στους παρόχους να εντοπίσουν και να αξιολογήσουν με ακρίβεια τον κίνδυνο και να καθορίσουν μέτρα προστασίας για τις επιζώσες, αλλά δυσκολίες και για τις επιζώσες, καθώς δεν είχαν όλες πρόσβαση στην απαραίτητη τεχνολογία για χρήση απομακρυσμένων υπηρεσιών, ή δεν

²² European Parliament (November 2020), *On the Gender Perspective in the COVID-19 Crisis and Post-Crisis Period*, διαθέσιμο στο:

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2020-0229_EN.html,

²³ European Parliament (March 2022), *Eurobarometer Flash Survey, Women in Times of Covid-19*, διαθέσιμο στο: <https://europa.eu/eurobarometer/surveys/detail/2712>,

²⁴ European Parliament, *Covid-19: Stopping the Rise in Domestic Violence During Lockdown*, April 2020, διαθέσιμο στο

[:https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20200406IPR76610/covid-19-stopping-the-rise-in-domestic-violence-during-lockdown](https://www.europarl.europa.eu/news/en/press-room/20200406IPR76610/covid-19-stopping-the-rise-in-domestic-violence-during-lockdown)

είχαν τις δεξιότητες για να τις χρησιμοποιήσουν, ή αυτές οι τεχνολογίες ήταν ενδεχομένως υπό τον έλεγχο του δράστη. Τέλος, η αύξηση των επιζωσών έμφυλης βίας που ζητούσαν στήριξη συνδυάστηκε με μείωση του προσωπικού ως συνέπεια της πανδημίας (άδεια για φροντίδα παιδιών, каранτίνα, νόσηση κ.λπ.), γεγονός που ενίσχυσε την πίεση που ήδη αντιμετώπιζαν οι πάροχοι υπηρεσιών από την αρχή του lockdown. Για τους πάροχους υπηρεσιών ήταν εξαιρετικά δύσκολο να λαμβάνουν υποστήριξη κατά την εξ αποστάσεως εργασία ή να διατηρήσουν τα όρια εργασίας – προσωπικής ζωής, ειδικά όταν η αύξηση των περιστατικών έμφυλης βίας απαιτούσε αυξημένες ώρες εργασίας. Η έλλειψη ή η καθυστέρηση πρόσθετης χρηματοδότησης, όπως είναι φυσικό, ενέτεινε τις προαναφερθείσες προκλήσεις.

2. Covid-19 και έμφυλη βία στην Ελλάδα

2.1 Αύξηση των αιτημάτων των επιζωσών έμφυλης βίας σε αριθμούς: η πρώτη περίοδος

Σύμφωνα με εκθέσεις που δημοσίευσε η Γενική Γραμματεία Δημογραφικής και Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων (ΓΓΔΟΠΙΦ), η κύρια δομή του Εθνικού Μηχανισμού για την πρόληψη και την αντιμετώπιση όλων των μορφών έμφυλης βίας²⁵, ήδη από την αρχή του πρώτου lockdown, τον Μάρτιο του 2020, παρατηρήθηκε σημαντική αύξηση στα αιτήματα που υποβλήθηκαν για ενημέρωση και υποστήριξη επιζωσών έμφυλης βίας. Τα στατιστικά στοιχεία που παρουσιάζονται παρακάτω αφορούν την περίοδο Μαρτίου – Απριλίου 2020 και προέρχονται από τις 62 εθνικές δομές (δηλαδή 43 συμβουλευτικά κέντρα και 19 δομές φιλοξενίας για το 2022) και την Γραμμή SOS 15900 που λειτουργεί 24/7 και έχει υπό την εποπτεία της η ΓΓΔΟΠΙΦ.

Κατά τη διάρκεια της περιόδου αναφοράς, τα Συμβουλευτικά Κέντρα του Δικτύου εξυπηρέτησαν 549 μοναδικές περιπτώσεις. Πιο συγκεκριμένα, τον Μάρτιο εξυπηρετήθηκαν 246 γυναίκες, ενώ τον Απρίλιο ο αριθμός αυξήθηκε σε 303, δηλαδή αύξηση 23,2%. Η κύρια πηγή πληροφοριών σχετικά με τις δομές του δικτύου ήταν η Γραμμή Βοήθειας 15900 (39% τον Απρίλιο), ενώ ένα 17% ενημερώθηκε από άλλη πηγή. Στο σημείο αυτό, θα πρέπει να αναγνωριστεί η αξία της διάδοσης πληροφοριών από στόμα σε στόμα σχετικά με τις διαθέσιμες εξειδικευμένες υπηρεσίες. Ενδεικτικά, τόσο για τον Μάρτιο όσο και για τον Απρίλιο, σχεδόν το 17% των γυναικών που έλαβαν εξειδικευμένες υποστηρικτικές υπηρεσίες από τα Συμβουλευτικά Κέντρα σε όλη την Ελλάδα, ανέφεραν ότι ενημερώθηκαν για τις υπάρχουσες δομές από το φιλικό τους δίκτυο. Όσον αφορά τις

²⁵ Δείτε τις πλήρεις αναφορές και μια αναλυτική παρουσίαση της δομής του Εθνικού Μηχανισμού κατά της Έμφυλης Βίας στο: https://isotita.gr/wp-content/uploads/2021/04/First-Report-on-Violence-Against-Women_GSFPGE.pdf

τοποθεσίες σε όλη την Ελλάδα, για τον Απρίλιο του 2020, το 55% των γυναικών έλαβε υποστήριξη στα Συμβουλευτικά Κέντρα μεγάλων πόλεων (π.χ. Αθήνα, Πειραιάς, Πάτρα, Θεσσαλονίκη και Αλεξανδρούπολη), σχεδόν το 17% των περιπτώσεων καταγράφηκε σε Κρήτη, Κω, Κέρκυρα, Χίο και Μυτιλήνη, ενώ το 28% σε άλλα Συμβουλευτικά Κέντρα του Δικτύου.

Αξίζει να σημειωθεί ότι και για τους δύο μήνες, ο κύριος τύπος έμφυλης βίας ήταν η ενδοοικογενειακή βία, δηλαδή σχεδόν στο 84% των περιστατικών που αναφέρθηκαν, και έλαβαν κυρίως ψυχολογική υποστήριξη (28%) και νομική υποστήριξη (26%). Σχεδόν στις μισές από αυτές τις περιπτώσεις ο δράστης ήταν ο σύζυγος (νυν ή/και πρώην), σε ποσοστό 56% για τον Μάρτιο και 51% για τον Απρίλιο²⁶. Τα παραπάνω στοιχεία επιβεβαιώνουν την κοινή πλέον παραδοχή ότι, όπως το θέτει ο ΓΓΔΟΠΙΦ, «η κατ' οίκον καραντίνα και οι περιορισμοί στις μετακινήσεις με στόχο την ελαχιστοποίηση της εξάπλωσης του κορωνοϊού, είχαν ως αποτέλεσμα η ενδοοικογενειακή βία να είναι συχνότερη, σοβαρότερη και πιο επικίνδυνη για τις γυναίκες και τα παιδιά τους. Πολλές γυναίκες βρέθηκαν σε επικίνδυνη κατάσταση, με την πανδημία να αποτελεί μια τέλεια καταιγίδα όσον αφορά τον έλεγχό τους, τη μεγαλύτερη απομόνωση με βίαιους συζύγους / συντρόφους, πίσω από κλειστές πόρτες, την απομάκρυνσή τους από τους ανθρώπους και τους πόρους που θα μπορούσαν να τις βοηθήσουν καλύτερα. Η πανδημία COVID-19 αναδεικνύει την ανισότητα των φύλων σε όλες τις

²⁶ Για περισσότερες λεπτομέρειες σχετικά με δεδομένα όπως η ηλικία, το επίπεδο εκπαίδευσης, το καθεστώς απασχόλησης των επιζωσών, βλέπε την παραπάνω διμηνιαία έκθεση, σ. 6.

μορφές της, με σοβαρές συνέπειες στην υγεία, τα δικαιώματα και τις ελευθερίες των γυναικών παγκοσμίως».²⁷

Η αύξηση της έμφυλης βίας κατά τη διάρκεια του πρώτου lockdown στην Ελλάδα επιβεβαιώνεται και από τις κλήσεις που δέχθηκε η Γραμμή Βοήθειας 1500 κατά την περίοδο Μαρτίου – Απριλίου 2020. Συγκεκριμένα, για τον Μάρτιο αναφέρθηκαν 394 κλήσεις, 325 από αυτές αφορούσαν περιστατικά έμφυλης βίας και 69 πληροφορίες σχετικά με την έμφυλη βία. Η αύξηση του αριθμού κατά τη διάρκεια του Απριλίου ήταν αρκετά μεγάλη, καθώς το ποσοστό των κλήσεων που έγιναν για περιστατικά έμφυλης βίας αυξήθηκε κατά 227,4% και όσων που αφορούσαν πληροφορίες κατά 142%. Θα πρέπει να αναφερθεί ότι κατά τον Μάρτιο το 85% των εξυπηρετούμενων, ή τρίτα πρόσωπα, κάλεσαν για πρώτη φορά τη Γραμμή Βοήθειας, ενώ για τον Απρίλιο το ποσοστό αυτό έφτασε το 91%. Η πλειονότητα των κλήσεων έγινε από άτομα που διαμένουν στην Περιφέρεια Αττικής (42% για τον Μάρτιο και 45% για τον Απρίλιο), 9% στην Κεντρική Μακεδονία και 4% στην Κρήτη. Παράλληλα, οι περισσότερες κλήσεις λαμβάνονταν από άτομα που μιλούσαν ελληνικά (σχεδόν το 76% είχε ελληνική ιθαγένεια), ένα υψηλό ποσοστό που εξηγεί το γεγονός ότι κατά την περίοδο αναφοράς το 78% των εξυπηρετούμενων του Συμβουλευτικού Κέντρου ήταν Ελληνίδες. Όπως θα φανεί στις επόμενες ενότητες, ένα από τα βασικά κενά στη διαχείριση της έμφυλης βίας κατά τη διάρκεια της πανδημίας Covid-19 (αλλά και πριν και μετά από αυτήν) είναι ότι οι γυναίκες πρόσφυγες έχουν περιορισμένη πρόσβαση στις Δομές του Εθνικού Δικτύου σε σύγκριση με τις γηγενείς, κυρίως λόγω της δυσκολίας εύρεσης διαθέσιμης διερμηνείας.

Συγκρίνοντας τα στοιχεία της Γραμμής Βοήθειας 1590 μεταξύ του 2019 και του 2020, σημειώθηκε αύξηση 51% στις κλήσεις, γεγονός που συνδέεται και με την πανδημία και τα περιοριστικά μέτρα που επιβλήθηκαν. Ωστόσο, όπως έχει παρατηρηθεί (Διοτίμα, All Safe), η παραπάνω αύξηση αντανάκλα μόνο ένα μέρος των γυναικών που υπέστησαν έμφυλη βία, καθώς πολλές από αυτές επέλεξαν να μην καλέσουν τη Γραμμή Βοήθειας, αλλά να ζητήσουν βοήθεια από κάποια ΜΚΟ, την αστυνομία ή ιδιώτη ψυχολόγο ή/και δικηγόρο. Θα πρέπει επίσης να λάβουμε υπόψη τον μεγάλο αριθμό γυναικών που παρέμειναν σιωπηλές, φοβούμενες να αναλάβουν δράση επειδή ζούσαν σε μια τόσο επισφαλή κατάσταση, καθώς και εκείνες που δεν είχαν την ευκαιρία να καλέσουν τη Γραμμή Βοήθειας, λόγω του εγκλεισμού τους στο ίδιο σπίτι με τον δράστη. Ή ακόμα, πολλές γυναίκες δεν διέθεταν τον χρόνο που απαιτείται για να καλέσουν τη Γραμμή Βοήθειας, επειδή ο κίνδυνος να γίνουν αντιληπτές από τον δράστη ήταν αρκετά μεγάλος, ειδικά σε συνθήκες καραντίνας.

Όλα τα παραπάνω στοιχεία συνηγορούν στο γεγονός ότι κατά τη διάρκεια της πανδημίας και κυρίως των περιοριστικών μέτρων, αφενός εντάθηκε η ήδη υπάρχουσα ενδοοικογενειακή βία και

²⁷ Βλέπε την παραπάνω διηγησιακή έκθεση, σ. 1.

αφετέρου πολλές γυναίκες βίωσαν για πρώτη φορά περιστατικό ενδοοικογενειακής βίας. Ή για να το θέσουμε διαφορετικά, όσο μεγαλύτερη είναι η διάρκεια της καραντίνας, τόσο μεγαλύτερη είναι και η αύξηση των περιστατικών έμφυλης βίας.

2.2 Εξειδικευμένες υπηρεσίες για επιζώσες έμφυλης βίας και προκλήσεις

Στην ενότητα αυτή παρουσιάζονται οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι υπηρεσίες κατά της έμφυλης βίας κατά τη διάρκεια της πανδημίας, όπως προέκυψαν από 2 συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν με δημόσιες υπηρεσίες (1 Συμβουλευτικό Κέντρο στην Αθήνα και 1 Στέγη στη Θεσσαλονίκη), 3 ερωτηματολόγια που συμπληρώθηκαν και στάλθηκαν μέσω email από το εξειδικευμένο προσωπικό 2 ΜΚΟ στην Αθήνα (1 ξενώνας φιλοξενίας γυναικών και 1 υπηρεσία διαχείρισης περιστατικών έμφυλης βίας), καθώς και τη συσσωρευμένη εμπειρία του Κέντρου Διοτίμα στη διαχείριση των περιστατικών έμφυλης βίας πριν, κατά τη διάρκεια και μετά την πανδημία. Σημειώνεται ότι ηλεκτρονικά ερωτηματολόγια εστάλησαν σε περισσότερες από 15 δημόσιες και ιδιωτικές υπηρεσίες, αλλά δεν ελήφθη καμία απάντηση, ούτε και έπειτα από τα μηνύματα «ευγενικής υπενθύμισης». Επιπλέον, όσον αφορά τις δημόσιες υπηρεσίες, οι γραφειοκρατικές διαδικασίες αποτέλεσαν εμπόδιο, καθώς ακόμα αναμένουμε δημόσιες υπηρεσίες (π.χ. Συμβουλευτικά Κέντρα σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη) να λάβουν την άδεια από τις κεντρικές τους υπηρεσίες, για να συμμετάσχουν σε συνεντεύξεις.

Οι προκλήσεις παρουσιάζονται παρακάτω, με τη μορφή απαντήσεων στις ερωτήσεις του *Υποδείγματος Έρευνας Τεκμηρίωσης και Ανάλυσης Αναγκών*.

1) Ποιες είναι οι υπηρεσίες για τις επιζώσες έμφυλης βίας και τα παιδιά τους που είναι διαθέσιμες στην περιφέρειά σας ή σε τοπικό επίπεδο; Οι απαντήσεις αφορούν την Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη

- Ψυχοκοινωνική υποστήριξη
- Νομική υποστήριξη και εκπροσώπηση
- Ομάδες ενδυνάμωσης
- Ψυχική υγεία: ψυχοθεραπεία, ψυχιατρική υποστήριξη και συμβουλές
- Σωματική Υγεία: πρόσβαση σε ιατρικές υπηρεσίες και καθημερινή υγιεινή
- Κοινωνική αποκατάσταση: πρόσβαση στις δημόσιες υπηρεσίες και κοινωνική ένταξη
- Προσωπική ανάπτυξη: προσωπικοί στόχοι, διαχείριση σχέσεων, συμβουλευτική μητέρας, επαγγελματικός προσανατολισμός, βοήθεια στην αναζήτηση και εύρεση εργασίας
- Εκπαίδευση (π.χ. μαθήματα γλώσσας)
- Στέγαση δεύτερης φάσης

- Ασφαλής στέγαση (μακροπρόθεσμη και βραχυπρόθεσμη)
- Παραπομπές για κάλυψη άλλων αναγκών των επιζωσών (μέσα διαβίωσης, ιατρικές υπηρεσίες)
- Παραπομπές για κάλυψη αναγκών παιδιών (π.χ. σχολική εκπαίδευση, ψυχολογική υποστήριξη)

2) Ποια εμπόδια και προκλήσεις παρατηρήθηκαν στην παροχή υπηρεσιών κατά τη διάρκεια της πανδημίας/lockdown; Ποιες προκλήσεις θα μπορούσαν να αντιμετωπιστούν, ποιες όχι;

- Πολλές δυσκολίες, μερικές φορές ήταν σχεδόν αδύνατο να παραπεμφθούν οι γυναίκες σε άλλες υπηρεσίες (δημόσιες και ιδιωτικές ιατρικές υπηρεσίες, συμβουλευτικά κέντρα, Υπηρεσία Ασύλου, δικαστήρια κ.ά.), επειδή πολλές από αυτές ήταν κλειστές ή μη διαθέσιμες λόγω των γενικών περιορισμών, ειδικά κατά τους πρώτους μήνες της πανδημίας. Αυτό δημιούργησε επίσης δυσκολίες στην ενημέρωση των εξυπηρετούμενων σχετικά με άλλες υπηρεσίες, καθώς και στη δικτύωση μαζί τους, και επιβράδυνε την εφαρμογή των σχεδίων παρέμβασης. Επιπλέον, πολλές υπηρεσίες ανέστειλαν τη λειτουργία τους για κάποιο χρονικό διάστημα λόγω της αύξησης των επιθέσεων από ακροδεξιές ομάδες εναντίον του προσφυγικού πληθυσμού, καθώς και εναντίον ΜΚΟ και ομάδων αλληλεγγύης.
- Για μεγάλο χρονικό διάστημα, τα δημόσια ασφαλή καταφύγια λάμβαναν νέες παραπομπές. Ωστόσο, δεν υπήρξε επίσημη ανακοίνωση σχετικά με αυτό, απλώς το προσωπικό ενημέρωσε μόνο τις ενδιαφερόμενες ότι δεν υπήρχε διαθεσιμότητα.
- Οι υπό όρους μετακινήσεις δημιουργούν πολλές δυσκολίες στη διαχείριση των περιστατικών, κυρίως κατά τη διάρκεια του πρώτου lockdown. Για παράδειγμα, οι

περιορισμοί στις μετακινήσεις έκαναν πολλές επιζώσες να διστάσουν να μεταβούν σε αστυνομικό τμήμα για να αναφέρουν ένα περιστατικό έμφυλης βίας. Ήδη δημιούργησε προβλήματα στις επιζώσες που ήθελαν να μετακινηθούν σε άλλη περιοχή της Ελλάδας, προκειμένου να μπουν σε δημόσιο ασφαλές καταφύγιο. Ως εκ τούτου, πρέπει να αναφέρουμε ως σημαντική παράλειψη του κράτους να μην προστεθεί η ανάγκη μετάβασης σε αστυνομικό τμήμα στον κατάλογο των 6 λόγων που δικαιολογούσαν τη μετακίνηση.

- Δυσκολίες με τη χρήση μάσκας προσώπου, ιδίως όταν η επιζώσα δεν μιλούσε πολύ καλά την ελληνική γλώσσα. Οι επαγγελματίες δεν μπορούσαν να έχουν πρόσβαση στις εκφράσεις του προσώπου της επιζώσας ή αναγκάζονταν να μιλούν με υψηλότερη ένταση. Ή, δεν ήταν άνετο να φορά μάσκα μια γυναίκα που κλαίει και αισθάνεται δυσφορία.
- Τηλεφωνικές επικοινωνίες:
 - ✓ Δυσκολίες σε ορισμένες περιπτώσεις, επειδή η εξυπηρετούμενη δεν είχε ιδιωτικό χώρο για να μιλήσει ή διέμενε με τον δράστη.
 - ✓ Δυσκολίες λόγω κακού σήματος διαδικτύου.
 - ✓ Δυσκολίες στην οικοδόμηση εμπιστοσύνης με τις εξυπηρετούμενες, επειδή η φωνή ήταν το μοναδικό εργαλείο επικοινωνίας και αυτό σήμαινε ότι χρειαζόταν περισσότερος χρόνος για να νιώσουν ασφαλείς.
 - ✓ Δεν υπήρχε η πλήρης εικόνα της εξυπηρετούμενης, οι επαγγελματίες δεν θα μπορούσαν να λάβουν όσες πληροφορίες θα μπορούσαν να λάβουν αν η συνεδρία διεξαγόταν δια ζώσης.
 - ✓ Ορισμένες γυναίκες δεν είχαν πρόσβαση σε Wi-Fi ή δεν είχαν κινητό τηλέφωνο.
 - ✓ Σε ορισμένες περιπτώσεις, προέκυψαν ανησυχίες σχετικά με ζητήματα εμπιστευτικότητας και απορρήτου κατά τη διάρκεια της τηλεφωνικής κλήσης.
 - ✓ Μεγαλύτερος κίνδυνος για τις εξυπηρετούμενες να αντιμετωπίσουν νέους κινδύνους ασφαλείας.
- Ελλιπής υποστήριξη από δημόσιους φορείς, καθώς υπήρχε έλλειψη προετοιμασίας και πρόβλεψης για όλες τις πληθυσμιακές ομάδες. Πολλοί άνθρωποι έμειναν χωρίς δίχτυ ασφαλείας.
- Η ενημερωτική εκστρατεία για τη Γραμμή Βοήθειας SOS 15900 και η επιστολή ευαισθητοποίησης που απέστειλε η ΓΓΔΟΠΙΦ προς την Αστυνομία σχεδιάστηκαν και δημοσιεύθηκαν με μεγάλη καθυστέρηση (10/4/2020).

Δυσκολίες που υπήρχαν πριν από την πανδημία, αλλά εντάθηκαν κατά τη διάρκειά της, κυρίως στην εξυπηρέτηση του προσφυγικού πληθυσμού:

- Υψηλός αριθμός αιτημάτων στέγασης κυρίως από άτομα άστεγα ή σε επισφαλείς συνθήκες στέγασης. Λόγω του μεγάλου αριθμού αιτημάτων, υπήρξε μεγάλη δυσκολία στην έγκαιρη εξεύρεση λύσης διαμονής.
- Τα δημόσια καταφύγια δεν μπορούσαν εύκολα να φιλοξενήσουν προσφυγικό πληθυσμό λόγω έλλειψης διερμηνείας.
- Δυσκολίες πρόσβασης σε ιατρικές υπηρεσίες και αστυνομικά τμήματα λόγω έλλειψης διερμηνείας. Οι προσφύγισες δεν μπορούσαν να εξυπηρετηθούν χωρίς τη μεσολάβηση άλλου φορέα.
- Υπήρξαν περιπτώσεις που τα δημόσια νοσοκομεία αρνήθηκαν να προχωρήσουν σε διακοπή εγκυμοσύνης, ακόμη και σε γυναίκες που βιάστηκαν.
- Δυσκολίες στη στέγαση λόγω μη διαθέσιμων κλινών στα δημόσια καταφύγια.
- Δυσκολίες πρόσβασης στην Υπηρεσία Ασύλου, καθώς σε πολλές περιπτώσεις οι άνθρωποι δεν κατάφεραν να καταγραφούν ή είχαν άλλα προβλήματα με τη διαδικασία αίτησης ασύλου.
- Πολλοί άνθρωποι δεν μπορούσαν να λάβουν το οικονομικό βοήθημα.
- Ο Εθνικός Μηχανισμός δεν μπορεί να καλύψει το κόστος που απαιτείται για τη μεταφορά μιας επιζώσας σε άλλη περιοχή της Ελλάδας προκειμένου να προστατευθεί. Ή, ακόμα κι εάν μπορέσει, η γραφειοκρατία είναι πολύ χρονοβόρα.

Αντιμετώπιση προκλήσεων:

- Πολλές από τις παραπάνω προκλήσεις δεν μπόρεσαν να αντιμετωπιστούν (εκτός από την ανάληψη πρωτοβουλιών συνηγορίας), καθώς αφορούν κυρίως συστημικά κενά. Έτσι, εκτός από την απαραίτητη υποστήριξη των εξυπηρετούμενων (π.χ. συνοδεία σε ψυχικές υπηρεσίες), δεν ήταν δυνατόν να γίνουν πολλά παραπάνω πράγματα.
- Όσον αφορά την ασφάλεια τόσο των εργαζομένων όσο και των εξυπηρετούμενων από την πανδημία, ελήφθησαν όλα τα απαραίτητα μέτρα και έγιναν προσαρμογές. Έτσι, εκτός από τη μετάβαση στην εναλλάξ εξ αποστάσεως εργασία και τη διαχείριση των περιστατικών, οι εξυπηρετούμενες ενημερώθηκαν και αναφορικά με τις αλλαγές στον τρόπο λειτουργίας των υπηρεσιών και την προστασία τους από covid.
- Αγοράστηκε νέος εξοπλισμός (κινητά τηλέφωνα, φορητοί υπολογιστές με κάμερα). Ωστόσο, στις δημόσιες υπηρεσίες, οι εργαζόμενοι αναγκάστηκαν να χρησιμοποιούν τα προσωπικά τους κινητά τηλέφωνα και υπολογιστές.
- Στέγαση έκτακτης ανάγκης: Τα Συμβουλευτικά Κέντρα είχαν τη δυνατότητα να φιλοξενήσουν επιζώσες για μικρό χρονικό διάστημα σε ξενοδοχείο, μέχρι να ολοκληρωθούν οι απαραίτητες εξετάσεις, ώστε να ενταχθούν σε δημόσιο ασφαλές καταφύγιο.
- Διερμηνεία: συνεργασία του εθνικού δικτύου κατά της έμφυλης βίας με ΜΚΟ που προσφέρει διερμηνεία.

- Ορισμένες διαδικασίες απλοποιήθηκαν. Όταν το ραντεβού γινόταν δια ζώσης, υπήρχε το ενδεχόμενο ορισμένες επιζώσες να μην μπορούν να πάνε. Όταν οι συνεδρίες γίνονταν εξ αποστάσεως, οι επιζώσες ήταν πιο ακριβείς (δεν χρειαζόταν να μετακινηθούν ή να βρουν κάποιον να φροντίσει τα παιδιά).

3) Ποιοι νέοι τρόποι παροχής υπηρεσιών έχουν ενεργοποιηθεί (για παράδειγμα, παροχή υπηρεσίας διαδικτυακά ή μη)

- Απομακρυσμένη εργασία σε βάρδιες
- Χρήση μάσκας (προσωπικό και εξυπηρετούμενες)
- Επικοινωνία μέσω διαδικτύου (για συναντήσεις προσωπικού, μαθήματα, συνεδρίες έμφυλης βίας κ.λπ.). Ωστόσο, οι δημόσιες υπηρεσίες δεν μπορούσαν να κάνουν χρήση διαδικτυακών εφαρμογών (όπως viber ή whats app), που γενικά διευκολύνουν τον προσφυγικό πληθυσμό, αφού συνήθως απαιτείται διερμηνεία.
- Το προσωπικό έκανε καθημερινά τεστ Covid στις εξυπηρετούμενες
- Περισσότερος χώρος για δραστηριότητες
- Πιο περιορισμένη παρακολούθηση των περιστατικών
- Συνοδοί σε υπηρεσίες όταν χρειάζεται

4) Εντόπισαν οι πάροχοι υπηρεσιών νέους κινδύνους για τις εξυπηρετούμενες που προέκυψαν κατά την πανδημία;

- Όταν υπήρχε περιστατικό μόλυνσης με Covid, χρειαζόταν μεγάλη προσπάθεια ώστε να μην εξαπλωθεί ο ιός και στις υπόλοιπες ενόικους των δομών φιλοξενίας.
- Δυσκολίες πρόσβασης στις υπηρεσίες εμβολιασμού και στις υπηρεσίες δημόσιας υγείας χωρίς αριθμό μητρώου κοινωνικής ασφάλισης (ΑΜΚΑ)
- Δεν είχαν όλες ραντεβού στην Υπηρεσία Ασύλου. Αυτό έκανε τις επιζώσες πιο ευάλωτες, κυρίως από νομική άποψη.
- Οι περιορισμοί στην έξοδο από το σπίτι και η μακροχρόνια παραμονή με τον δράστη πολλαπλασίασαν τον κίνδυνο μια γυναίκα να βιώσει και νέα περιστατικά.
- Δυσκολίες στην εύρεση διαθέσιμου χρόνου και τόπου, ώστε να μιλήσει ελεύθερα και με ασφάλεια.
- Πολλές γυναίκες κατήγγειλαν περιστατικά βιασμού και σεξουαλικής εκμετάλλευσης, στην προσπάθειά τους να εξασφαλίσουν μόνιμη στέγη κατά τη διάρκεια της πανδημίας.
- Διαφωνίες μεταξύ ζευγαριών σχετικά με τον εμβολιασμό κατά του Covid. Ή, πολλές επιζώσες δεν συμφώνησαν να εμβολιαστούν τα παιδιά τους.
- Εντατικοποίηση του άγχους των επιζωσών λόγω των περιοριστικών μέτρων.

5) Οι πάροχοι υπηρεσιών παρατήρησαν κάποια αλλαγή στον επιπολασμό και τους τύπους έμφυλης βίας;

Τα lockdown ως προσωρινή κατάσταση καθιστούσαν δύσκολη τη λήψη της απόφασης να εγκαταλείψει μια γυναίκα το κακοποιητικό περιβάλλον και να προχωρήσει (π.χ. εύρεση εργασίας, διαμερίσματος, φροντίδα παιδιών). Τα δημόσια καταφύγια είχαν λιγότερες παραπομπές από τα συμβουλευτικά καταφύγια κατά τη διάρκεια των lockdown.

Όμως:

- Αύξηση των περιστατικών ενδοοικογενειακής βίας
- Αύξηση της σεξουαλικής κακοποίησης
- Αύξηση επειγόντων περιστατικών
- Αύξηση της αστεγίας και δυσκολία κάλυψης βασικών αναγκών.

6) Επηρέασε η πανδημία τη συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών;

Σύμφωνα με τα προαναφερθέντα στοιχεία, η πανδημία έφερε δυσκολίες στη συνεργασία μεταξύ των υπηρεσιών.

2.3 Η περίπτωση επιζώσας έμφυλης βίας (Θεσσαλονίκη)

1) Η πανδημία/τα lockdown είχαν αντίκτυπο στην προσωπική σας ζωή;

Είχαν κακό αντίκτυπο, διότι οι περισσότερες οργανώσεις έκλεισαν και οι διαδικασίες ασύλου επιβραδύνθηκαν.

2) Εάν ναι, με ποιον τρόπο; Για παράδειγμα, σχετικά με τη ρύθμιση διαβίωσης, την οικογενειακή κατάσταση, την οικονομική κατάσταση, την ψυχική ευεξία, τη σωματική υγεία, τη μελλοντική προοπτική, την εκπαίδευση, τη διάθεση, την κοινωνική ζωή κ.λπ.

Ανησυχούσα για την κατάσταση της οικογένειάς μου και δεν μπορούσα να βγω έξω από το σπίτι λόγω περιοριστικών μέτρων. Παράλληλα, ζούσα σε διαμέρισμα του προγράμματος Εστία, μαζί με άλλες γυναίκες με τις οποίες δεν είχα κοινή γλώσσα επικοινωνίας. Ήμουν κολλημένη στο σπίτι και χωρίς να μπορώ να επικοινωνήσω με κανέναν.

3) Εάν έχετε αντιμετωπίσει νέες προκλήσεις τα τελευταία χρόνια, όπως αυτές που περιγράφονται παραπάνω, αισθάνεστε ότι χρειάζεστε βοήθεια για να τις αντιμετωπίσετε;

Ήμουν πολύ απογοητευμένη γιατί ακόμη και τα μαθήματα γλώσσας σταμάτησαν. Δεν μπορούσα να κάνω καμία δραστηριότητα και δεν μπορούσα να συναντήσω την κοινωνική λειτουργό του διαμερίσματος. Όλα τα ραντεβού σταμάτησαν. Δεν μπορούσα να έχω την ιατρική υποστήριξη που χρειαζόμουν. Υπήρχαν διαθέσιμα ραντεβού, αλλά όχι διερμηνεία.

Επίσης, δεν μπορούσα να έχω κοινωνική υποστήριξη από κάποια άλλη ΜΚΟ, επειδή ήμουν υποχρεωμένη να είμαι με την κοινωνική λειτουργό του διαμερίσματος.

4) Γνωρίζετε ποιες υπηρεσίες υπάρχουν και πώς μπορείτε να επικοινωνήσετε μαζί τους για να λάβετε βοήθεια;

Για παράδειγμα, υποστήριξη για τη στέγαση, ασφαλές καταφύγιο, υποστήριξη για εύρεση εργασίας, βοήθεια με το σχολείο και την επαγγελματική κατάρτιση, νομική βοήθεια, ψυχοθεραπεία, φροντίδα παιδιών, ιατρική βοήθεια κ.λπ.

Έχω αρκετές πληροφορίες, αλλά το πρόβλημα είναι ότι δεν με υποστηρίζουν (δηλαδή η κοινωνική λειτουργός του διαμερίσματος). Έχω εργασιακές δεξιότητες, αλλά κανείς δεν με δέχτηκε. Έκανα τα πάντα μόνη μου, ακόμη και το να μάθω γλώσσες. Όταν πήρα το καθεστώς του πρόσφυγα, η ΜΚΟ του διαμερίσματος μου έκοψε το επίδομά μου και μου έδωσε μόνο ένα μήνα προθεσμία για να φύγω. Είμαι χωρίς χρήματα 6 μήνες τώρα. Επίσης, μόνη μου έκλεισα μέσω email το ραντεβού, για να δώσω δακτυλικά αποτυπώματα ώστε να πάρω ταξιδιωτικά έγγραφα.

5) Σας παρέχονται επί του παρόντος κοινωνικές υπηρεσίες;

Δεν έχω κοινωνική υποστήριξη αυτή τη στιγμή. Ζω στο σπίτι κάποιων φίλων, αλλά θα φύγουν σύντομα και δεν ξέρω τι να κάνω. Ακόμα δεν έχω χρήματα.

6) Εάν ναι, ποια είναι η εμπειρία σας με αυτές τις υπηρεσίες;

7) Είχατε πρόσβαση σε αυτές τις υπηρεσίες πριν, κατά τη διάρκεια ή μετά την πανδημία / lockdown;

Στην αρχή με εξυπηρέτησε η Διοτίμα στη Θεσσαλονίκη. Ζούσα ενάμιση χρόνο σε διαμερίσματα (πρόγραμμα Εστία). Μετά τη Θεσσαλονίκη, μεταφέρθηκα στα Ιωάννινα, από το ένα διαμέρισμα στο άλλο. Επέστρεψα στη Θεσσαλονίκη πριν από 9 μήνες.

8) Θεωρήσατε αυτές τις υπηρεσίες δύσκολα ή εύκολα προσβάσιμες;

Αρχικά δεν μου έκλειναν ραντεβού. Έτσι, πήγα στα γραφεία τους, αλλά μου είπαν ότι δεν υπήρχε διερμηνεία. Μείναμε για 4 ημέρες χωρίς ηλεκτρικό ρεύμα στο διαμέρισμα. Υπήρχαν προβλήματα με την κλειδαριά στο σπίτι και έχασα πολλά από τα προσωπικά μου αντικείμενα. Δεν έλαβα την προσοχή που χρειαζόμουν και περίμενα ως μόνη και άρρωστη γυναίκα και ως επιζώσα έμφυλης βίας.

9) Αντιμετωπίσατε διαφορετικές μορφές παροχής υπηρεσιών (online, offline) λόγω του covid και πώς αυτό επηρέασε την ποιότητα της παρεχόμενης υπηρεσίας;

Προσπάθησα να διατηρήσω επαφή με φίλους και ανθρώπους που γνωρίζω μέσω διαδικτύου, αλλά αυτό δεν ήταν αρκετό. Το διαδίκτυο αντικατέστησε την επικοινωνία για τα πάντα. Είχα πληρώσει υπηρεσία διερμηνείας, αφού καμία άλλη υπηρεσία δεν με υποστήριζε και έκανα τα πάντα μόνη μου.

10) Λαμβάνετε νομική συνδρομή;

Αντιμετώπισα έμφυλη βία και εξακολουθώ να έχω ανοιχτή υπόθεση στο δικαστήριο. Με στηρίζει η Διοτίμα. Για θέματα ασύλου έπρεπε να πάρω βοήθεια από τον φορέα στέγασης. Αλλά δεν έλαβα καμία πραγματική υποστήριξη.

11) Εάν ναι, ποια είναι η εμπειρία σας με αυτήν την υπηρεσία και τι θα αλλάζατε αν μπορούσατε να τη βελτιώσετε;

Χρειάζομαι περισσότερη προσοχή για τα ιατρικά μου προβλήματα. Παρόλο που ξέρω ποια είναι η φαρμακευτική αγωγή που χρειάζομαι, μου είπαν «είσαι καλά». Χρειάζομαι περισσότερη προσοχή στην υπόθεση ασύλου μου. Ένωθα μόνη. Τώρα σκέφτομαι να φύγω από την Ελλάδα για να βρω καλύτερη υποστήριξη σε μια άλλη χώρα. Για παράδειγμα, η ημερομηνία συνέντευξής μου ήταν για το 2023. Ζήτησα από την κοινωνική λειτουργό και τον δικηγόρο να με βοηθήσουν να το κάνω νωρίτερα, καθώς ήμουν ευάλωτη ως περιστατικό έμφυλης βίας και είχα τα αποδεικτικά. Μου είπαν ότι δεν μπορούσε να γίνει τίποτα. Έτσι, το έκανα μόνη μου. Έδωσα τη συνέντευξή μου για το άσυλο νωρίτερα, αλλά στην Αθήνα. Και πήρα την απόφαση νωρίτερα από το 2023. Όταν κατάλαβα ότι είμαι μόνη, προσπάθησα να είμαι ανεξάρτητη. Δεν ήξερα τη γλώσσα και ήταν δύσκολο να το διαχειριστώ. Αλλά το έκανα. Οι ΜΚΟ επιλέγουν το άτομο που υποστηρίζουν ανάλογα με το αν τους αρέσει. Επίσης, όταν προσπάθησα να κάνω πράγματα μόνη μου, αντιμετώπισα άλλα προβλήματα. Για παράδειγμα, χρειάστηκε να μετακινηθώ πολλές φορές στην Αθήνα. Όταν επέστρεψα, το προσωπικό της οργάνωσης είχε πετάξει τα πράγματά μου, με κλείδωσε έξω και κάλεσε την αστυνομία. Είπαν ότι προσπάθησα να φύγω παράνομα από την Ελλάδα. Τελικά, με τη βοήθεια της Διοτίμας, κατάφερα να τους αποδείξω ότι ήμουν στην Αθήνα και τη Θεσσαλονίκη για το δικαστήριο, αλλά για δύο μέρες κοιμήθηκα έξω. Η Διοτίμα με βοήθησε να βρω ένα άλλο διαμέρισμα.

12) Πώς είναι η τρέχουσα σχέση σας με τους παρόχους υπηρεσιών που σας βοηθούν (ψυχοκοινωνικοί σύμβουλοι, κοινωνικοί λειτουργοί κ.λπ.); Άλλαξε αυτό κατά τη διάρκεια της πανδημίας;

Απαντήθηκε παραπάνω.

13) Αναλογιζόμενη την υποστήριξη που λάβατε, υπάρχει κάτι που θα αλλάζατε; Με ποιο τρόπο;

Ένα σημαντικό πράγμα είναι η ιατρική υποστήριξη και η διερμηνεία για ιατρικά ραντεβού. Επίσης, συνήθως βάζουν πολλούς ανθρώπους στο ίδιο διαμέρισμα. Είναι σημαντικό να καταλαβαίνουμε η μία την άλλη, να μιλάμε την ίδια γλώσσα, γιατί συμβαίνουν πολλές παρεξηγήσεις και καβγάδες. Επίσης, υποστήριξη μετά τη λήψη της απόφασης ασύλου, υποστήριξη για ένταξη (μαθήματα γλώσσας και εύρεση εργασίας). Δεν πρέπει να κόβουν τα πάντα αμέσως μετά τη λήψη της απόφασης, αλλά να δίνουν χρόνο στους ανθρώπους να διαχειριστούν τη ζωή τους. Πολλοί άνθρωποι θέλουν να πάρουν ταξιδιωτικά έγγραφα. Το πρόγραμμα στέγασης Helios (για αναγνωρισμένους πρόσφυγες) δεν δίνει χρήματα για τους πρώτους δύο μήνες. Έτσι, πρέπει κανείς να έχει χρήματα για να νοικιάσει σπίτι, χρήματα που δεν υπάρχουν.

3. Ανάλυση αναγκών

Περιγράψτε τις υπάρχουσες ανάγκες και κενά στη φροντίδα των επιζωσών έμφυλης βίας και των παιδιών τους που μπορούν να αντιμετωπιστούν μέσω πρωτοκόλλου και εκπαίδευσης

Όπως έχουμε ήδη περιγράψει, πολλά κενά και προκλήσεις προέκυψαν κατά τη διάρκεια της πανδημίας και της υποστήριξης των επιζωσών έμφυλης βίας, καθώς και των παιδιών τους, κυρίως όσον αφορά τη μη συστηματική ανταπόκριση του εθνικού συστήματος.

Το πρωτόκολλο θα μπορούσε να αφορά:

- Σε περίπτωση νέου lockdown, περιγραφή των τρόπων με τους οποίους θα πρέπει να κινητοποιηθεί η αστυνομία ώστε να διευκολυνθεί η μετακίνηση μιας επιζώσας, για να καλυφθούν οι ανάγκες της (μεταφορά σε άλλη πόλη, σε εξειδικευμένο προσωπικό, στο αστυνομικό τμήμα κ.λπ.).
- Περιγραφή των μέτρων που πρέπει να ληφθούν, ώστε να διευκολυνθεί η πρόσβαση στις υπηρεσίες δημόσιας υγείας για τις επιζώσες έμφυλης βίας και τα παιδιά τους, προτεραιοποιώντας τα ραντεβού και προσφέροντας συστηματικά δωρεάν διερμηνεία στον προσφυγικό πληθυσμό.
- Περιγραφή τρόπων διευκόλυνσης του εμβολιασμού του προσφυγικού πληθυσμού, ιδιαίτερα όσων δεν έχουν αριθμό κοινωνικής ασφάλισης.

- Λεπτομερής περιγραφή των προϋποθέσεων που πρέπει να πληρούνται, για να μεταφερθεί μια επιζώσα, εάν το επιθυμεί, σε πόλη εκτός της πόλης διαμονής της, προκειμένου να προστατευθεί αποτελεσματικά (για παράδειγμα έξοδα ταξιδιού).
- Συνέχιση της καλής πρακτικής της υπηρεσίας στέγασης έκτακτης ανάγκης που εισήγαγε ο Εθνικός Μηχανισμός κατά της Έμφυλης Βίας κατά τη διάρκεια του πρώτου lockdown.
- Δωρεάν τεστ covid για τον γενικό πληθυσμό.

Η εκπαίδευση θα μπορούσε να αφορά:

- Την ελλιπή γνώση του προσωπικού που εργάζεται σε δημόσιες ιατρικές δομές, σχετικά με θέματα έμφυλης βίας και τις ειδικές ανάγκες των επιζωσών (συμπεριλαμβανομένου του ακρωτηριασμού των γυναικείων γεννητικών οργάνων).
- Τα κενά στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του προσωπικού της αστυνομίας σε θέματα έμφυλης βίας.
- Τα κενά στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση για θέματα έμφυλης βίας των επαγγελματιών που εργάζονται στα δημόσια σχολεία (εκπαιδευτικοί, ψυχολόγοι, κοινωνικοί λειτουργοί).

Ιταλία

Ιταλία

1. Εισαγωγή: Έμφυλη βία στην Ιταλία

Η πρώτη Έκθεση Εμπειρογνομών της GREVIO για την Ιταλία, η οποία περιγράφει την κατάσταση εφαρμογής της Σύμβασης της Κωνσταντινούπολης στην Ιταλία και κάνει συστάσεις για την πλήρη εφαρμογή της, δημοσιεύθηκε στις 13 Ιανουαρίου 2020. Τα αποτελέσματα της παρακολούθησης που πραγματοποιήθηκε και οι συστάσεις της GREVIO προς την Ιταλία που παρουσιάζονται στην Έκθεση (προς το παρόν είναι διαθέσιμες μόνο στα αγγλικά) συνοψίζονται σε ένα δελτίο τύπου του Συμβουλίου της Ευρώπης στα Ιταλικά²⁸.

Παρά μια σειρά θετικών μέτρων και αλληπάλληλων νομοθετικών μεταρρυθμίσεων, οι βασικές ανησυχίες που εκφράζονται στην Έκθεση είναι οι εξής:

- Η έλλειψη συντονισμένης διυπηρεσιακής ανταντόκρισης στη βία κατά των γυναικών
- η άνιση εξάπλωση των εξειδικευμένων υπηρεσιών υποστήριξης σε ολόκληρη τη χώρα
- η εκτεταμένη δευτερογενής θυματοποίηση των γυναικών θυμάτων βίας
- οι ελλείψεις στον καθορισμό του δικαιώματος επιμέλειας και επικοινωνίας
- οι αναδυόμενες ενδείξεις μιας τάσης επανερμηνείας και επανεστίασης των πολιτικών για την ισότητα των φύλων με όρου πολιτικών για την οικογένεια και τη μητρότητα.

Θεωρούμε πως έχει ενδιαφέρον να αφιερώσουμε μερικές ακόμη αράδες σε αυτό το τελευταίο σημείο. Η Ιταλία βασίζεται στο λεγόμενο μεσογειακό ή νοτιοευρωπαϊκό μοντέλο πρόνοιας. Αυτό το μοντέλο αναθέτει στα οικογενειακά και γονικά δίκτυα την πρωταρχική ευθύνη της προστασίας. Το κράτος, από την πλευρά του, παρεμβαίνει μόνο με υπολειμματικούς τρόπους: η οικογένεια παίζει τον ρόλο του κοινωνικού αμορτισέρ. Το μοντέλο είναι ιδιαίτερα διαδεδομένο στην Ιταλία, την Ελλάδα, την Ισπανία και την Πορτογαλία.

Αυτές οι διαφορές στην Πρόνοια οδηγούν σε διαφορετικές κοινωνικές δαπάνες και κατά συνέπεια σε διαφορετικές κοινωνικές επιπτώσεις και ανόμοια συνδρομή ακόμη και στη σφαίρα των «οικιακών εργοδοτών». Η Μεσογειακή Πρόνοια, παρούσα στη χώρα μας, δεν παρέχει κίνητρα για υπηρεσίες που σχετίζονται με τη φροντίδα, αλλά παρεμβαίνει με χρηματοδοτικά εργαλεία (συντάξεις, επιδόματα αναπηρίας, συνοδεία) αφήνοντας την οικογένεια να διαχειριστεί τον τρόπο φροντίδας. Αυτό έχει συνέπειες όσον αφορά στις επιζώσες, οι οποίες συχνά, όπως θα εξηγηθεί λεπτομερέστερα παρακάτω, δεν διαθέτουν οικογενειακό δίκτυο.

²⁸ <https://rm.coe.int/grevio-report-italy-first-baseline-evaluation/168099724e>

1.1 Η ανισότητα των φύλων ως συνέπεια και αιτία

Η έκθεση εκφράζει ανησυχίες για την αντίσταση που αντιμετωπίζει το ζήτημα της ισότητας των φύλων στην Ιταλία και τις επιπτώσεις στα δικαιώματα των γυναικών και σε συναφή ζητήματα. Τονίζοντας ότι η βία κατά των γυναικών αποτελεί συνέπεια όσο και αιτία ανισότητας των φύλων, η έκθεση σημειώνει με ανησυχία ότι η Ιταλία κατατάσσεται στην 70η θέση στον παγκόσμιο δείκτη χάσματος μεταξύ των φύλων του Παγκόσμιου Οικονομικού Φόρουμ για το 2018 και έχει επιτύχει βαθμολογία 63 στα 100 σύμφωνα με τον δείκτη ισότητας των φύλων του EIGE για το 2019, ενώ ο μέσος όρος της ΕΕ είναι 67,4.

Αποφασίστηκε σε αυτήν την έκθεση να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στα οικονομικά δικαιώματα και την κοινωνικοοικονομική χειραφέτηση των γυναικών, διότι φαίνεται πως αυτό είναι το νήμα, το οποίο συνδέει τις διάφορες υπηρεσίες που συμβάλλουν στην έξοδο από τη βία. Η οικονομική ανεξαρτησία μιας γυναίκας αφενός λειτουργεί ως πρόληψη κατά της έμφυλης βίας και αφετέρου αποτελεί βασικό παράγοντα για την έξοδο από τη βία. Σίγουρα αυτό δεν έχει σκοπό να υποβιβάσει τη σημασία της ψυχολογικής υποστήριξης και μιας φεμινιστικής οδού βασισμένης στη σχέση μεταξύ των γυναικών, αλλά θέλουμε να επικεντρωθούμε εδώ στο πώς μπορούμε να βελτιώσουμε το δίκτυο υπηρεσιών που στο σύνολό τους μπορούν να βοηθήσουν τις γυναίκες.

Σύμφωνα με την GREVIO, ο τομέας των οικονομικών δικαιωμάτων είναι ιδιαίτερα ανησυχητικός: σύμφωνα με στοιχεία της Bankitalia, οι γυναίκες στην Ιταλία διαθέτουν κατά μέσο όρο 25% λιγότερους οικονομικούς πόρους σε σύγκριση με τους άνδρες και αυτό το χάσμα αυξάνεται στο 50% στα ζευγάρια. Το 40% των παντρεμένων γυναικών είναι άνεργες και όσες εργάζονται αμείβονται λιγότερο και εξακολουθούν να υφίστανται διακρίσεις στον χώρο εργασίας. Τα μέτρα λιτότητας που θεσπίστηκαν για την αντιμετώπιση της οικονομικής και χρηματοπιστωτικής κρίσης, φαίνεται να είχαν σοβαρό και δυσανάλογο αντίκτυπο στις γυναίκες, ιδίως στις γυναίκες με αναπηρία, στις ηλικιωμένες γυναίκες και στις οικιακές βοηθούς. Τα ποσοστά φτώχειας μεταξύ των γυναικών, ιδίως των ανύπαντρων μητέρων, είναι υψηλά.

Η GREVIO προτρέπει τις ιταλικές αρχές να συνεχίσουν τις προσπάθειές τους για να σχεδιάσουν και να εφαρμόσουν αποτελεσματικά πολιτικές ισότητας των φύλων και χειραφέτησης των γυναικών, καθώς και να διασφαλίσουν ότι τέτοιες προσπάθειες δεν υπονομεύονται από πολιτικές που παραβλέπουν ή υποβαθμίζουν τις ανισότητες μεταξύ των φύλων και την έμφυλη βία, παραλείποντας να αναγνωρίσουν τη δομική φύση της βίας κατά των γυναικών ως εκδήλωση ιστορικά άνισων σχέσεων εξουσίας μεταξύ γυναικών και ανδρών.

1.2 Μη αμειβόμενη εργασία φροντίδας

Σύμφωνα με τη ILO²⁹, η εργασία που οι γυναίκες κάνουν δωρεάν καθημερινά παγκοσμίως αντιπροσωπεύει το 76,2% του συνόλου της μη αμειβόμενης φροντίδας και της οικιακής εργασίας. Και, οι γυναίκες αφιερώνουν τρεις φορές περισσότερο χρόνο σε αυτή από ότι οι άνδρες. Η οικονομική της αξία έχει υπολογιστεί, με βάση έναν κατώτατο ημερομίσθιο, σε περίπου 9% του παγκόσμιου ΑΕΠ, στο 5% για την Ιταλία³⁰. Πρόκειται για τιμές, ωστόσο, οι οποίες ανάλογα με τη μεθοδολογία υπολογισμού που χρησιμοποιείται μπορούν να μεταφραστούν σε πολύ υψηλότερες εκτιμήσεις και στην περίπτωση της Ιταλίας μπορεί να φτάσουν το 25% του ΑΕΠ³¹. Το βάρος αυτής της άτυπης εργασίας που εκτελείται μέσα στο σπίτι επηρεάζει επίσης αρνητικά τη λεγόμενη παραγωγική εργασία.

Το χάσμα απασχόλησης και μισθών μεταξύ γυναικών και ανδρών στην αγορά εργασίας οφείλεται, ως επί το πλείστον, στο γεγονός ότι η εργασία φροντίδας εξακολουθεί να θεωρείται κάτι που συνήθως αναλαμβάνουν οι γυναίκες. Η εργασία και ταυτόχρονα η φροντίδα μικρού παιδιού/παιδιών

²⁹

https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_615594.pdf

³⁰

<https://www.iza.org/publications/dp/5771/use-of-time-and-value-of-unpaid-family-care-work-a-comparison-between-italy-and-poland>

³¹ https://www.oecd.org/education/education-at-a-glance/EAG2019_CN_ITA_Italian.pdf

ή εξαρτώμενων ηλικιωμένων συγγενών έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση ή την τροποποίηση του χρόνου που αφιερώνεται στην εργασία και την οικογένεια, γεγονός που προφανώς αντικατοπτρίζεται στην επαγγελματική σταδιοδρομία των γυναικών.

Πράγματι, το ποσοστό απασχόλησης των μητέρων ηλικίας 25-54 ετών που καταγράφηκε το 2019 ήταν στο 57%, συγκριτικά με εκείνο των γυναικών που δεν συμβιώνουν με παιδί/παιδιών που είναι στο 72,1%. Τα δεδομένα επιδεινώνονται στην περίπτωση μητέρων με παιδί/παιδιά προσχολικής ηλικίας που καταγράφουν ποσοστό απασχόλησης 53% στην περίπτωση παιδιού/παιδιών ηλικίας 0-2 ετών και 55,7% στην περίπτωση παιδιού/παιδιών ηλικίας 3-5 ετών³².

Αναφορικά με τις εργαζόμενες, ωστόσο, το 2019, το 38,3% των γυναικών 18-64 ετών με παιδί/παιδιά κάτω των 15 ετών αναγκάστηκαν να αλλάξουν επαγγελματική προοπτική, για να εξισορροπήσουν την εργασία και την οικογένεια, ενώ συγκριτικά στους άνδρες το ποσοστό είναι 11,9%. Αναλυτικά, 6 στις 10 γυναίκες έχουν μειώσει τις ώρες εργασίας τους, ενώ 2 στις 10 έχουν ζητήσει επαναπρογραμματισμό.

Σε αυτά τα στοιχεία που αφορούν τις μητέρες, θα πρέπει να προστεθούν κι εκείνα που αφορούν το μερίδιο της φροντίδας που παρέχεται σε άλλα εξαρτώμενα μέλη της οικογένειας, το 61% των οποίων στην Ιταλία πέφτει στους ώμους των γυναικών.

Τα στοιχεία που έχουν αναφερθεί μέχρι στιγμής αφορούν στην προ Covid κατάσταση· η πανδημία, όπως και σε άλλες περιπτώσεις, απλώς επιδείνωσε ένα ήδη υπάρχον πρόβλημα.

Το κλείσιμο των σχολείων όλων των βαθμίδων και της παιδικής φροντίδας που επιβλήθηκε κατά τη διάρκεια του πρώτου lockdown και ο επακόλουθος υποχρεωτικός εγκλεισμός στο σπίτι αύξησαν σημαντικά το βάρος της φροντίδας, ειδικά για τις γυναίκες. Πράγματι, μια μελέτη του Πανεπιστημίου Bicocca³³ κατέγραψε ότι κατά τη διάρκεια του lockdown οι γυναίκες αφιέρωναν κατά μέσο όρο 4 ώρες την ημέρα περισσότερο για να βοηθήσουν τις κόρες και τους γιους τους, προσπαθώντας να αντισταθμίσουν τον εκπαιδευτικό ρόλο των σχολείων. Ωστόσο, οι γυναίκες, οι οποίες απασχολούνταν περισσότερο σε βασικές υπηρεσίες (σχολεία, υγεία και δημόσια διοίκηση), ήταν επίσης εκείνες που στο 74% των περιπτώσεων συνέχισαν να εργάζονται εκτός σπιτιού (σε σύγκριση με το 66% των ανδρών).

Οι γυναίκες, επομένως, σε αντίθεση με τους άνδρες, υποφέρουν από ένα σημαντικό μειονέκτημα όταν είναι μητέρες. Και αυτό συμβαίνει όχι μόνο από την πλευρά της απασχόλησης, αλλά και της

³² <https://www.istat.it/it/files/2019/11/ConciliazioneCuraLavoro2019.pdf>

³³ Τα στοιχεία παρουσιάζονται στο "Donne e lavoro di cura durante la pandemia", <https://www.biblio.unimib.it/it/eventi/donne-e-lavoro-cura-durante-pandemia>

αμοιβής. Η βιβλιογραφία που διερευνά την έκταση αυτού που ονομάζεται «ποινή μητρότητας» (ή «χάσμα ποινής παιδιού») είναι πλέον εκτεταμένη, συμπεριλαμβανομένου της ιταλικής περίπτωσης³⁴.

Αρκετές έρευνες³⁵ έχουν δείξει ότι οι συνέπειες της οικονομικής ύφεσης που προκλήθηκε από τον Covid επηρέασαν περισσότερο τις γυναίκες, σε τέτοιο βαθμό που ονομάστηκε «shecession» λόγω των δυσανάλογα αρνητικών οικονομικών επιπτώσεων στις γυναίκες σε σύγκριση με τους άνδρες. Η έρευνα αυτή δείχνει ότι οι ώρες εργασίας και τα ποσοστά απασχόλησης των γυναικών μειώθηκαν με εντονότερο ρυθμό από ό,τι στους άνδρες, με μικρές μόνο διαφορές από χώρα σε χώρα.

Όσον αφορά στην Ιταλία, η Ισόρροπη Εκπροσώπηση του Γενικού Λογιστηρίου του Κράτους επιβεβαιώνει τον ευρωπαϊκό μέσο όρο: αναφορικά με τα στοιχεία του 2020, αναφέρει ότι «Ο αρνητικός αντίκτυπος της πανδημικής κρίσης ήταν, επιπλέον, πιο έντονος για τις γυναίκες με παιδιά, ιδίως για εκείνες με παιδιά προσχολικής ηλικίας. Η Ιταλία βρίσκεται και πάλι στις τελευταίες θέσεις της κατάταξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης όσον αφορά τα επίπεδα απασχόλησης των γυναικών και το χάσμα μεταξύ των φύλων στην αγορά εργασίας, ιδίως στην ηλικιακή ομάδα 25-49 ετών. Αυτή η κατάσταση στην αγορά εργασίας πρέπει να διαβαστεί σε συνδυασμό με τη «δίδυμη» κατάσταση όσον αφορά στις ευθύνες οικιακής και οικογενειακής φροντίδας, οι οποίες εξακολουθούν να χαρακτηρίζονται από μια έντονα ασύμμετρη κατανομή μεταξύ ανδρών και γυναικών, λόγω των καθιερωμένων στερεοτύπων που αποδίδουν τη σχεδόν αποκλειστική αρμοδιότητά της στις γυναίκες»³⁶.

1.3 Υπηρεσίες παιδικής μέριμνας

Το 2021 έγιναν πολλές προσπάθειες και επενδύσεις για την ενίσχυση και ανάπτυξη του δικτύου κοινωνικών και εκπαιδευτικών υπηρεσιών για την πρώιμη παιδική ηλικία και του ολοκληρωμένου συστήματος *zerosei* (0-6) (πρώην Ν.Δ. 65/2017).

π.χ., έχει δημιουργηθεί ένα έγγραφο που υποδεικνύει ένα βασικό επίπεδο επιδόσεων (OEL) που πρέπει να επιτευχθεί σταδιακά από φέτος έως το 2027. Σύμφωνα με αυτούς τους δείκτες, τουλάχιστον 33 στα 100 παιδιά ηλικίας 0-2 ετών θα πρέπει να φοιτήσουν σε νηπιαγωγείο του δήμου τους (ή σε κοντινή απόσταση) δημόσιο ή διαπιστευμένο ιδιωτικό.

³⁴ Casarico, A., Lattanzio, S, "Quanto mi costi: l'effetto maternità sulle donne", *lavoce.info*, 6 marzo 2020, <https://www.lavoce.info/archives/63987/figlio-mio-quanto-mi-costi-effetto-maternita-sul-lavoro-delle-donne/>

³⁵

[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/658227/IPOL_STU\(2020\)658227_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2020/658227/IPOL_STU(2020)658227_EN.pdf)

³⁶ Ragioneria Generale dello Stato, "Bilancio di genere 2020", agosto 2021, σελ. 5, https://www.rgs.mef.gov.it/_Documenti/VERSIONE-I/Attivit--i/Rendiconto/Bilancio-di-genere/2020/Bilancio-di-genere-2020_finale.pdf

Οι πόροι που προβλέπονται για αυτό, από τον Προϋπολογισμό του 2022 είναι 20 εκατομμύρια για το 2022, 25 εκατομμύρια για το 2023, 30 εκατομμύρια για το 2024, 50 εκατομμύρια για το 2025, 150 για το 2026 και 800 εκατομμύρια από το 2027 (με κονδύλια που έχουν ήδη προβλεφθεί βάσει νόμου στον προϋπολογισμό του 2021, για το 2022 είναι 120 εκατομμύρια διαθέσιμα, τα οποία θα αυξηθούν σε 450 εκατομμύρια για το 2026 και 1,1 δισεκατομμύρια ετησίως από το 2027). Η σταδιακή αύξηση της χρηματοδότησης αναμένεται να συμβαδίζει με τη σταδιακή αύξηση του αριθμού των διαθέσιμων θέσεων³⁷.

Οι υπηρεσίες προσχολικής εκπαίδευσης για παιδιά κάτω των 3 ετών περιλαμβάνουν κέντρα ημερήσιας φροντίδας, μεταβατικά τμήματα και συμπληρωματικές υπηρεσίες (παιδότοποι, κέντρα για παιδιά και οικογένειες, κατ' οίκον υπηρεσίες). Για άλλη μια φορά, το ζήτημα δεν είναι μόνο ποσοτικό αλλά και ποιοτικό: είναι σημαντικό οι υπηρεσίες αυτές να πληρούν υψηλά πρότυπα ποιότητας που περιγράφονται στις Παιδαγωγικές Κατευθυντήριες Γραμμές για το Ολοκληρωμένο Σύστημα zeroisei, που όρισε η Εθνική Επιτροπή τον Νοέμβριο του 2021.

Η ανισότητα στον κόσμο της εργασίας, η μη αμειβόμενη εργασία φροντίδας που παραδοσιακά αναλαμβάνουν οι γυναίκες, η έλλειψη υπηρεσιών παιδικής φροντίδας και η οικονομική κρίση μετά τον Covid που έχει επηρεάσει ιδιαίτερα τις γυναίκες είναι όλα ζητήματα που επηρεάζουν όλες τις γυναίκες, αλλά επηρεάζουν ακόμη πιο βαθιά τη ζωή των επιζωσών. Στην πραγματικότητα, η

³⁷<https://www.istruzione.it/sistema-integrato-06/allegati/Nota%20trasmissione%20Piano%20pluriennale.pdf>

οικονομική ανεξαρτησία είναι ένας από τους βασικούς παράγοντες που επιτρέπουν στις γυναίκες να βγουν από βίαιες καταστάσεις. Ωστόσο, η οικονομική ανεξαρτησία πρέπει να συνοδεύεται από ένα επαρκές σύστημα κοινωνικής πρόνοιας, διότι πολύ συχνά, ακριβώς λόγω της βίας, οι γυναίκες δεν διαθέτουν δίκτυο υποστήριξης και το ζήτημα των δημόσιων υπηρεσιών καθίσταται ακόμη πιο κρίσιμο.

2. Covid και ενδοοικογενειακή βία στην Ιταλία

2.1 Η αύξηση της έμφυλης βίας στην Ιταλία και τη Λομβαρδία

Η εμφάνιση του Covid-19 έχει επιδεινώσει πολλά διαρθρωτικά προβλήματα στην κοινωνία μας, συμπεριλαμβανομένης της έμφυλης βίας. Οι γυναίκες που ζούσαν με βίαιους συντρόφους κατά τη διάρκεια της φάσης του lockdown (στην Ιταλία ήταν ιδιαίτερα αυστηρό μεταξύ Μαρτίου και Μαΐου 2020) είχαν ως αποτέλεσμα μεγαλύτερο κίνδυνο απομόνωσης για τις γυναίκες, δυσκολίες στην αναζήτηση βοήθειας και επιδείνωση των καταστάσεων βίας που ήδη ισχύουν.

Στην Ιταλία, έγιναν 15.280 κλήσεις τόσο μέσω τηλεφώνου όσο και μέσω chat στην πρώτη φάση της πανδημίας, την περίοδο μεταξύ Μαρτίου και Ιουνίου 2020, στον εθνικό αριθμό χωρίς χρέωση 1522 που διατέθηκε από το Τμήμα Ίσων Ευκαιριών της Προεδρίας του Υπουργικού Συμβουλίου. Ο αριθμός υπερδιπλασιάστηκε σε σχέση με την ίδια περίοδο πέρυσι (+119,6%), από 6.956 σε 15.280 κλήσεις. Η αύξηση των αιτημάτων για βοήθεια μέσω chat πενταπλασιάστηκε από 417 σε 2.666 μηνύματα³⁸.

Κάλεσαν κυρίως Ιταλίδες (14.122, 92,4%) και λίγες μόνο αλλοδαπές (1.150, 7,5%). Αυτός ο αριθμός οφείλεται πιθανώς σε γλωσσικά εμπόδια και στον φόβο ότι θα πρέπει να ταυτοποιηθούν με κάποιο τρόπο, δίνοντας πληροφορίες για τον εαυτό τους σε ένα άγνωστο άτομο, ένας κίνδυνος που είναι μεγαλύτερος αν σκεφτούμε τις μετανάστριες που αγωνίζονται για έγγραφα και τη νομική τους αναγνώριση. Είναι ενδιαφέρον να συσχετίσουμε αυτό το εύρημα με ένα άλλο: οι αλλοδαπές γυναίκες, σε αντίθεση με τις Ιταλίδες, βιώνουν κυρίως βία (σωματική ή σεξουαλική) από συντρόφους ή πρώην συντρόφους (20,4% έναντι 12,9%) και λιγότερο από άλλους άνδρες (18,2% έναντι 25,3%). Οι αλλοδαπές γυναίκες που έχουν υποστεί βία από πρώην σύντροφο είναι 27,9%, αλλά για το 46,6% εξ αυτών, η σχέση έληξε πριν από την άφιξή τους στην Ιταλία. Αυτό επιβεβαιώνει το γεγονός ότι η έλλειψη κλήσεων δεν οφείλεται σε λιγότερη βία. Αυτά τα δεδομένα μας υποδεικνύουν επίσης ένα άλλο πρόβλημα ή τουλάχιστον μας δίνουν τη δυνατότητα να αναρωτηθούμε πόσο κατάλληλες είναι οι υπηρεσίες για τις μετανάστριες και πόσο οι υπηρεσίες έχουν διατομεακή προσέγγιση. Θα φανεί αργότερα στα αποτελέσματα της έρευνας και της συνέντευξης ότι οι υπηρεσίες έχουν κάποιες ελλείψεις σε σχέση με αυτό.

³⁸ https://www.istat.it/it/files/2021/11/EFFETTI_PANDEMIA_-VIOLENZA_D_GENERE.pdf

Η Λομβαρδία φαίνεται να είναι η ιταλική περιφέρεια με τον μεγαλύτερο αριθμό κλήσεων που πραγματοποιήθηκαν στον αριθμό 1522 κατά την υπό εξέταση περίοδο, με το 13,4% των συνολικών κλήσεων. Ακολουθούν το Λάτσιο (12,4%) και η Καμπανία (9,8%). Η Λομβαρδία σημείωσε επίσης σημαντική αύξηση των κλήσεων που πραγματοποιήθηκαν στο 1522 την περίοδο μεταξύ Μαρτίου και Ιουνίου (+118,8%), από 939 το 2019 σε 2.055 το 2020³⁹.

Η βία που περιγράφεται από γυναίκες που ζητούν βοήθεια και υποστήριξη από την τηλεφωνική γραμμή 1522 είναι κυρίως σωματική και ψυχολογική.

Επίσης, σημαντικά αυξημένος κατά την περίοδο του lockdown ήταν ο συνολικός αριθμός των παιδιών που έγιναν μάρτυρες βίας (αύξηση 85,6%) και, ελαφρώς, επίσης ο συνολικός αριθμός των παιδιών που βίωσαν μορφές βίας (αύξηση 2,6%).

Το 2020 στην Ιταλία, το 58,5% των επιζωσών (που ισοδυναμεί με 3.801 περιπτώσεις) που επικοινωνούν με το 1522 δηλώνουν ότι έχουν παιδιά. Λαμβάνοντας υπόψη την περίοδο αναφοράς Μαρτίου-Ιουνίου 2020 φαίνεται ότι σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος, ο αριθμός των θυμάτων με παιδιά έχει υπερδιπλασιαστεί από 1.882 σε 3.801 περιπτώσεις (αύξηση 102%).

2.2 Η απάντηση των εθνικών θεσμών: το Freedom Income

Το λεγόμενο «Freedom Income», που θεσπίστηκε από την ιταλική κυβέρνηση τον Μάιο του 2020 κατά το ξέσπασμα της πανδημίας, είναι ένα μέτρο στήριξης για την αντιμετώπιση των ειδικών οικονομικών αναγκών των επιζωσών ενδοσυντροφικής βίας. Χρηματοδοτούμενο με 3 εκατομμύρια ευρώ το 2020, το Freedom Income παρατάθηκε για το 2021 και το 2022 με ετήσιο προϋπολογισμό 2 εκατομμυρίων ευρώ, ο οποίος στη συνέχεια συμπληρώθηκε με άλλα 5 εκατομμύρια ευρώ. Το μέτρο που ενεργοποιήθηκε μόλις τον Νοέμβριο του 2021, προβλέπει στήριξη ύψους 400 ευρώ μηνιαίως, για μέγιστο διάστημα 12 μηνών, σε γυναίκες που ακολουθούν μια πορεία

39

https://www.polis.lombardia.it/wps/wcm/connect/630d58b2-90f9-4747-a1cc-8e07bb079109/La+violenza+di+genere+in+tempi+di+lockdown_nota+di+ricerca_++NOV20201.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-630d58b2-90f9-4747-a1cc-8e07bb079109-nnR.f-v

εξόδου από τη βία, η οποία πιστοποιείται από τις δημοτικές κοινωνικές υπηρεσίες και τα Κέντρα Καταπολέμησης της Βίας (στο εξής AVC).

Το μέτρο, το οποίο αρχικά επικροτήθηκε από τα ιταλικά AVC, λόγω των σταθερών δυσκολιών που αντιμετωπίζουν οι επιζώσες ενδοσυντροφικής βίας στην επίτευξη και τη διατήρηση της κοινωνικοοικονομικής ανεξαρτησίας, έχει εγείρει πολυάριθμες ανησυχίες:

- την ένδεια των πόρων για κάθε γυναίκα. Η οικονομική στήριξη που χορηγείται σε κάθε γυναίκα (400 ευρώ μηνιαίως για μέγιστο διάστημα 12 μηνών), παρά το γεγονός ότι είναι χρήσιμη, δύσκολα θα μπορέσει να συμβάλει ουσιαστικά στην οικονομική ή στεγαστική ανεξαρτησία των επιζωσών ενδοσυντροφικής βίας.
- τα 3 εκατομμύρια ευρώ που διατίθενται για το 2020 θα επιτρέψουν σε 625 γυναίκες κατ' ανώτατο όριο να επωφεληθούν από το μέτρο, σε σύγκριση με τις περίπου 50.000 γυναίκες που υποστηρίζονται από τα AVC ετησίως. Για παράδειγμα, για να ωφεληθεί το ένα πέμπτο των γυναικών που υποστηρίζονται από AVC, δηλαδή 10.000 γυναίκες, το μέτρο θα έπρεπε να είχε χρηματοδοτηθεί με τουλάχιστον 48 εκατομμύρια ευρώ ετησίως. Αυτό είναι ένα τεράστιο χάσμα μεταξύ των πραγματικών αναγκών και της λύσης που υιοθετήθηκε. Στο Μιλάνο καμία δεν μπόρεσε να το πάρει.
- τα κριτήρια που καθορίστηκαν για την πρόσβαση στο μέτρο. Παράλληλα με την πιστοποίηση από τα AVC, οι γυναίκες πρέπει να αποκτήσουν «πιστοποίηση» από τις δημοτικές κοινωνικές υπηρεσίες, αποκλείοντας έτσι εκείνες που δεν υποστηρίζονται ή δεν θέλουν να υποστηριχθούν από αυτές τις υπηρεσίες. Στη συνέχεια, οι δημοτικές κοινωνικές υπηρεσίες καλούνται να πιστοποιήσουν την «κατάσταση ανάγκης» των επιζωσών ενδοσυντροφικής βίας, προϋπόθεση που κινδυνεύει να καταλήξει σε «τυπικό» έλεγχο εισοδηματικής κατάστασης, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη η πραγματική προσβασιμότητα των επιζωσών στους πόρους τους, ειδικά σε περιπτώσεις οικονομικής βίας. Η πρόσβαση στο Freedom Income απαγορεύεται επίσης για τις επιζώσες που κατά τη στιγμή της αίτησης δεν μπορούν να δηλώσουν «τόπο διαμονής», προϋπόθεση που κινδυνεύει να δημιουργήσει διακρίσεις κατά των επιζωσών ενδοσυντροφικής βίας αλλοδαπής καταγωγής.
- Δεν λαμβάνει υπόψη τις διαφορές στην ιταλική επικράτεια.

Μεταξύ των θετικών στοιχείων που παρατηρούν τα AVC, αξίζει να σημειωθεί ότι η πρόσβαση στο Freedom Income δεν εξαρτάται από την προσκόμιση ενός ειδικού πιστοποιητικού που στην Ιταλία απαιτείται για την πρόσβαση σε όλες σχεδόν τις κοινωνικές παροχές (η λεγόμενη «οικογενειακή οικονομική κατάσταση»). Επιπλέον, το Freedom Income μπορεί να χορηγηθεί ανεξάρτητα από το «καθεστώς απασχόλησης» και, το σημαντικότερο, είναι συμβατό με άλλα εργαλεία εισοδηματικής στήριξης που εφαρμόζονται στην Ιταλία. Δεν απαιτεί αναφορά, που είναι μια δουλειά λιγότερη για τα AVC και δεν «κρίνει» τις δαπάνες που καλούνται να κάνουν οι γυναίκες.

2.3 Η δουλειά του Κέντρου κατά της Βίας κατά τη διάρκεια του Covid

Το lockdown έχει σίγουρα προκαλέσει μεγαλύτερες δυσκολίες στη διαχείριση της καθημερινής εργασίας των Κέντρων κατά της Βίας.

Αν και καλύπτει ολόκληρη την επικράτεια της περιφέρειας με τοπικές υπηρεσίες αφιερωμένες στην έμφυλη βία, υπηρεσίες που παρέμειναν ενεργές παρά τα μέτρα περιορισμού, η Λομβαρδία, όπως και άλλες περιφέρειες, έπρεπε να αντιμετωπίσει την κατάσταση έκτακτης ανάγκης στον τομέα της υγείας που συνδέεται με την επιδημία COVID-19, η οποία περιόρισε ουσιαστικά τη de facto προσβασιμότητα στα κέντρα, και επέβαλε τη χρήση διαφορετικών τρόπων εργασίας, όπως η εργασία από απόσταση, η οποία ωστόσο επηρέασε τον μέσο όρο των επαφών που είχαν οι γυναίκες με τα κέντρα⁴⁰.

Στις 31/12/2019, 5.098 γυναίκες εξακολουθούσαν να δέχονται τη φροντίδα των κέντρων κατά της βίας στην περιοχή.

Από τις 2.055 γυναίκες που έχουν επικοινωνήσει με το τηλεφωνικό κέντρο στη Λομβαρδία, το 82,5% (1.695 γυναίκες) δήλωσαν ότι δεν έχουν επικοινωνήσει ποτέ ξανά με τη γραμμή βοήθειας, μόνο το 17,5 τοις εκατό (360 χρήστες), είπαν ότι είχαν έρθει και προηγουμένως σε επαφή με αυτήν την υπηρεσία⁴¹.

Ο αριθμός των γυναικών που έχουν υποστεί βία έχει υπερδιπλασιαστεί κατά την υπό εξέταση περίοδο, καταγράφοντας μάλιστα αύξηση 120%, από 450 γυναίκες το 2019 σε 990 το 2020.

Κατά τη διάρκεια της άνοιξης του 2020, η ActionAid δημιούργησε ένα ταμείο που ονομάζεται #Closed4women για να επιτρέψει στα AVC να αντιμετωπίσουν απρόβλεπτα έξοδα και να εξακολουθήσουν να υποστηρίζουν γυναίκες σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης.

Έχουν γίνει δύο προσκλήσεις (21 Μαρτίου και 20 Νοεμβρίου) που έχουν σχεδιαστεί για την εκταμίευση μικρο-χρηματοδοτήσεων έως 3000 ευρώ για κάθε θέμα που κρίνεται επιλέξιμο, με γενικό σύνολο περίπου 140.000 ευρώ.

Υποβλήθηκαν 74 αιτήσεις από όλη την Ιταλία και οι 56 κρίθηκαν επιλέξιμες.

Οι χρηματοδοτήσεις χρησιμοποιήθηκαν για:

- Λειτουργικά έξοδα (επανάραξη εκστρατειών επικοινωνίας, λογαριασμοί και αγορά συσκευών τεχνολογίας).
- Έξοδα υγιεινής και αγορά μασκών, γαντιών και απολυμαντικών.
- Έξοδα στέγασης έκτακτης ανάγκης επειδή τα καταφύγια ήταν γεμάτα (μικρότερη δυναμικότητα λόγω κινδύνου μετάδοσης).

⁴⁰ A. Kustermann, A. Farina, *Le strutture socio-sanitarie: ruoli e competenze. Il ruolo del medico in presenza di una vittima di violenza domestica*, Corso di Formazione per MMG, PoliS-Lombardia, giugno 2019

⁴¹ https://www.polis.lombardia.it/wps/wcm/connect/630d58b2-90f9-4747-a1cc-8e07bb079109/La+violenza+di+genere+in+tempi+di+lockdown_nota+di+ricerca_++NOV20201.pdf;MOD=ΑΙΠΕΡΕΣ&ΚΡΥΦΟ ΑΠΕ=ΡΙΖΟΣ-630d58b2-90f9-4747-a1cc-8e07bb079109-nnR.f-v

- Άμεση στήριξη στις γυναίκες (τρόφιμα, λογαριασμοί, ενοίκιο).

Figura 1. Classe di età delle vittime di violenza. Marzo-giugno 2020. Valori percentuali.

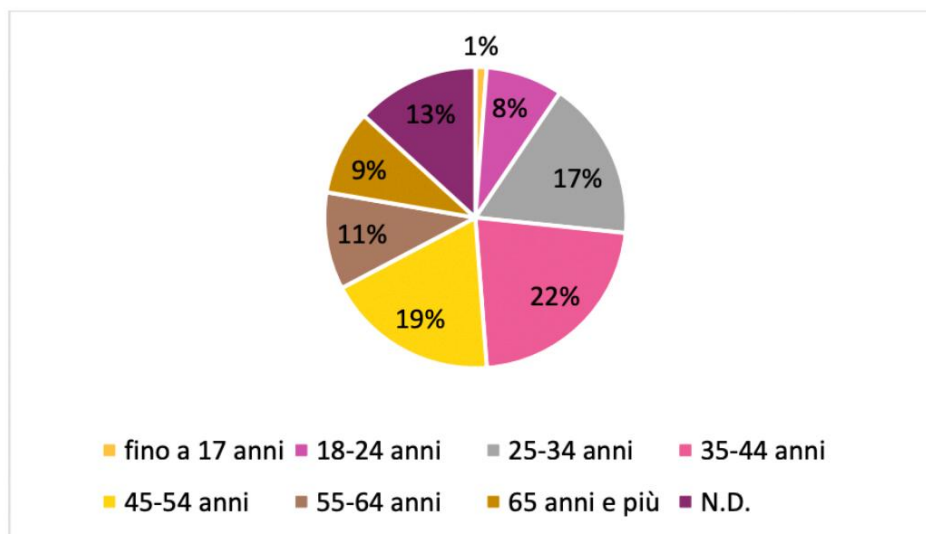

Tabella 3 - Tipo di violenza subita dalle vittime. Periodo di riferimento marzo-giugno. Anni 2017-2020. V.a.

Tipo di violenza	2017	2018	2019	2020
Fisica	1.050	1.527	1.331	3.004
Psicologica	856	1.270	1.141	2.285
Molestie sessuali	31	27	35	61
Non risponde	23	20	31	20
Sessuale	115	130	127	277
Economica	45	31	58	63
Mobbing	7	13	3	17
Minacce	119	136	106	216
N.D.	127	214	188	551

Fonte: elaborazioni Polis-Lombardia su dati Istat

3. Το πλαίσιο των AVC της Λομβαρδίας

Η περιφέρεια της Λομβαρδίας με την εφαρμογή του τετραετούς σχεδίου για την πρόληψη και την καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών 2015-2018 έχει καλύψει ολόκληρη την περιφερειακή επικράτεια με τοπικές υπηρεσίες αφιερωμένες στην έμφυλη βία.

Ήδη κατά τη διάρκεια του 2018, με εννέα νέα Δίκτυα (τρία στην επαρχία του Μπέργκαμο, τρία στην επαρχία της Μπρέσια και τρία στην επαρχία του Μιλάνου), οι Τοπικές Υπηρεσίες Καταπολέμησης της Βίας έχουν καλύψει ολόκληρη την επικράτεια της περιφέρειας. Υπάρχουν επί του παρόντος 27 τοπικά δίκτυα, εντός των οποίων λειτουργούν 50 κέντρα κατά της βίας, βάσει συμφωνίας με τις

τοπικές αρχές που ηγούνται των δικτύων στο πλαίσιο του τρέχοντος Προγράμματος 2020–2021 και 117 εγκαταστάσεις –καταφύγια και δομές φιλοξενίας (τις τελευταίες διαχειρίζονται 42 διαχειριστικοί φορείς βάσει συμφωνίας με την περιφέρεια).

Εκτός από τα κεντρικά γραφεία των κέντρων καταπολέμησης της βίας, υπάρχουν 49 αποκεντρωμένα υποκαταστήματα, με συνολικά 99 σημεία πρόσβασης σε υπηρεσίες για επιζώσες.

Σχεδόν το ένα τρίτο των κέντρων κατά της βίας της Λομβαρδίας (CAVs) (29,6%) άνοιξαν πριν από το 2000, τα περισσότερα ωστόσο (40,9%) ξεκίνησαν τις δραστηριότητές τους την περίοδο από το 2014 έως το 2018.

Πριν από την πανδημία, μια πρόσφατη έρευνα της Istat σχετικά με την αποδοτικότητα και τις υπηρεσίες που προσφέρονται από κέντρα και καταφύγια κατά της βίας στη χώρα τεκμηρίωσε ότι τα κέντρα της Λομβαρδίας είναι ανοιχτά κατά μέσο όρο 5,2 ημέρες την εβδομάδα για περίπου 5,4 ώρες την ημέρα. Οι περισσότερες εγκαταστάσεις στη Λομβαρδία (72,7%) έχουν ενεργοποιήσει τρόπους για να εξασφαλίσουν τη διαθεσιμότητα εφημερίας σε συνεχή βάση. Όλα τα AVC της Λομβαρδίας, λοιπόν, ακόμη και εκείνα που δεν μπορούν να εγγραφούν την 24ωρη εφημερία διατηρούν την υπηρεσία του τηλεφωνικού αριθμού 1522 κατά της βίας.

Στο 79,5% των περιπτώσεων υπάρχει υπηρεσία αυτόματου τηλεφωνητή, το 59,1% των περιπτώσεων αναφέρουν ύπαρξη τηλεφωνικής γραμμής για φορείς, ενώ μόνο το 6,8% των CAV της Λομβαρδίας έχουν τον δικό τους αριθμό χωρίς χρέωση. Πρόκειται για εκτεταμένη κάλυψη της επικράτειας, που συνοδεύεται από την ανάπτυξη με την πάροδο των ετών κέντρων και διόδων που απευθύνονται σε γυναίκες.

3.1 Το πλαίσιο του Δήμου του Μιλάνου

Συγκεκριμένα στην πόλη του Μιλάνου υπάρχει ένα *Δίκτυο Κέντρων Καταπολέμησης της Βίας* που συνεδριάζει τακτικά, υπό τον συντονισμό του Δήμου του Μιλάνου για να εργαστούν σε συνέργεια, να ανταλλάξουν πρακτικές, να συγκεντρώσουν τυχόν πόρους και να ενημερωθούν για τους διαθέσιμους δημόσιους πόρους.

Το δίκτυο περιλαμβάνει τα εξής μέλη:

Όνομασία	Εκτίμηση κινδύνου	Ψυχολογική συμβουλευτική	Νομική συμβουλευτική	Καταφύγιο	Ανήλικοι	Επαγγελματικός προσανατολισμός
CADMI	x	x	x	X		x
CeAS	x	x	x	X	x	x
C.A.S.D.	x	x				
CERCHI D'ACQUA	x	x	x			x
FONDAZIONE SOMASCHI	x	x	x	X	x	x
SeD e FARSI PROSSIMO	x	x	x	X	x	x
SVS DaD	x	x	x	X		x
SVSeD	x	x	x			
Telefono Donna	x	x				
LULE	x	x	x			x
LA GRANDE CASA	x	x	x	X	x	x
COOPERATIVA LOTTA CONTRO L'EMARGINAZIONE	x	x	x	X		x
LA STRADA	x	x	x	X	x	x

Άτυπες ομάδες και έργα που δημιουργήθηκαν για την αντιμετώπιση της έκτακτης ανάγκης Covid 19:

Brigata Lena Modotti

Η Brigata Lena Modotti είναι μια ένωση που ιδρύθηκε τον Μάρτιο του 2020 και αποτελείται από 400 εθελοντές για την αντιμετώπιση της κατάστασης έκτακτης ανάγκης λόγω του Covid 19. Ασχολήθηκε και εξακολουθεί να ασχολείται με τη μεταφορά ειδών παντοπωλείου σε ηλικιωμένους και άτομα με ειδικές ανάγκες και κουτιών με τρόφιμα σε οικογένειες που αντιμετωπίζουν οικονομικές δυσκολίες.

Φροντίζει επίσης άτομα με δυσκολίες στέγασης.

Κατά τη διάρκεια των πρώτων μηνών του lockdown, ενεργοποίησε ένα διαδικτυακό εκπαιδευτικό πρόγραμμα για όλους τους εθελοντές σε συνεργασία με τη φεμινιστική κολεκτίβα Ambrosia και το Κέντρο Κατά της Βίας Cadmi. Σκοπός των 2ωρων συναντήσεων σε μικρές ομάδες ήταν η ευαισθητοποίηση των εθελοντών σχετικά με την έμφυλη βία και η ενημέρωσή τους για πιθανά πρώιμα σημάδια ενδοοικογενειακής βίας που θα εντόπιζαν κατά τη διάρκεια των τηλεφωνικών κλήσεων που λάμβαναν στο τηλεφωνικό κέντρο για την παράδοση ειδών παντοπωλείου ή κατά την παράδοση των ειδών παντοπωλείου. Τους δόθηκαν επίσης όλες οι πληροφορίες σχετικά με τις διαθέσιμες υπηρεσίες που μπορούσαν να δώσουν κατά τη διάρκεια των τηλεφωνικών κλήσεων ή κατά την παράδοση των ειδών παντοπωλείου.

Επίσης, σε συνεργασία με το CADMi, οργανώθηκε η διανομή πόρων αλληλεγγύης σε καταφύγια με μυστικές διευθύνσεις που απαιτούσαν ειδική φροντίδα εκ μέρους των εθελοντών.

Έργο «Non sei sola»

Το «Δεν είστε μόνη» είναι ένα έργο αλληλεγγύης που γεννήθηκε στην κατάληψη Ri-make στα προάστια του Βόρειου Μιλάνου στις αρχές της δεκαετίας του 2020. Το έργο είναι μια απάντηση στις πολλές ανάγκες της γειτονιάς που δεν απαντώνται πάντα από τις δημόσιες υπηρεσίες. Το έργο αποτελείται από περίπου 20 εθελοντές που είναι υπεύθυνοι για τη μεταφορά ειδών παντοπωλείου σε όσους έχουν ανάγκη, τη λειτουργία γραφείου για θέματα στέγασης και συνδικάτων, και την οργάνωση κέντρου για παιδιά για μετά το σχολείο και για το καλοκαίρι. Στόχος δεν είναι η αντικατάσταση των δημόσιων υπηρεσιών, αλλά η δημιουργία ενός δικτύου αμοιβαίας βοήθειας. Ο χώρος στον οποίο γεννήθηκε αυτό το έργο είχε πάντα μια φεμινιστική προοπτική και μια εστίαση στην έμφυλη βία. Αυτό ίσχυσε επίσης και για ολόκληρη τη σχεδίαση αυτού του έργου, το οποίο επιδιώκει να διατηρήσει την εστίαση τόσο στην ενδοοικογενειακή βία (ευαισθητοποίηση όλων των υπηρεσιών στο Μιλάνο) όσο και στην έμφυλη βία στο χώρο εργασίας.

4. Η έρευνα

Προκειμένου να χαρτογραφηθούν οι υπηρεσίες που υπάρχουν στην περιοχή του Μιλάνου, οι κύριες ανάγκες των γυναικών και οι στρατηγικές εφαρμόζονται ήδη, στάλθηκε μια έρευνα σε όλα τα Κέντρα Κατά της Βίας του Δικτύου του Μιλάνου και στα Γραφεία Γυναικών. Έγινε επίσης επαφή με υπηρεσίες και ενώσεις που δεν αφορούν άμεσα γυναίκες που έχουν βιώσει βία, αλλά μπορούν με κάποιο τρόπο να τις παρακολουθήσουν, όπως ενώσεις που εργάζονται με μετανάστριες ή ευάλωτα άτομα. Συμμετείχαν επίσης δύο άτυπες ομάδες που δημιουργήθηκαν ακριβώς ως απάντηση στις μεγάλες δυσκολίες που αντιμετωπίστηκαν κατά τη διάρκεια του Covid 19: η *Brigata Lena Modotti* και η *Sportello Non Sei Sola*.

Έτσι, η έρευνα εστάλη σε συνολικά 27 ενώσεις/υπηρεσίες.

Ακολουθούν τα κύρια στοιχεία που προέκυψαν:

1) Υπηρεσίες που διατίθενται από τα AVC:

- πρώτη τηλεφωνική συνέντευξη (και για παραπομπή σε άλλες υπηρεσίες)
- ψυχολογική πρόσληψη και συμβουλευτική
- νομικές συμβουλές και συνδρομή σε αστικές και ποινικές υποθέσεις
- κατευθυντήριες γραμμές για την απασχόληση
- στήριξη της στεγαστικής αυτονομίας
- στήριξη των παιδιών
- υποδοχή σε προστατευμένη εγκατάσταση, δωμάτιο και τροφή
- εκπαιδευτική υποστήριξη
- υποστήριξη προσανατολισμού στις τοπικές υπηρεσίες
- υποστήριξη στην εκμάθηση της ιταλικής γλώσσας για αλλοδαπές γυναίκες

2) Υπηρεσίες για γυναίκες που έχουν βιώσει βία, με παιδιά:

- ακρόαση και ψυχολογική υποστήριξη για τις μητέρες
- αστικές και ποινικές νομικές συμβουλές
- ομάδα για μητέρες για την υποστήριξη του γονεϊκού ρόλου
- φιλοξενία σε καταφύγιο έκτακτης ανάγκης και καταφύγιο πρώτου και δεύτερου επιπέδου
- επικοινωνία και παραπομπή στο δίκτυο φορέων της περιοχής που ασχολούνται με ανηλίκους
- υποστήριξη (ψυχοκοινωνική και νομική) στα δίκτυα όπου υπάρχει παρουσία της Κοινωνικής Υπηρεσίας Προστασίας Ανηλίκων, για τις διαδρομές αξιολόγησης των γονέων και διαχείρισης των σχέσεων με τον θύτη για ό,τι αφορά την αναδοχή ανηλίκων.

3) Υπηρεσίες που παρασχέθηκαν κατά τη διάρκεια της πανδημίας:

- Εξ αποστάσεως ψυχολογική, κοινωνική και νομική υποστήριξη (τηλεφωνικές συνεντεύξεις ή Skype ή Teams)
- βοήθεια στην υποβολή αίτησης για επιδόματα και οικονομική στήριξη
- ενεργοποίηση διαδικτυακών μαθημάτων για την ενεργό αναζήτηση εργασίας και την κατάρτιση
- διαδικτυακές εκπαιδεύσεις
- διάθεση των υπολογιστών
- συνεργασία με οργανισμούς για μυστική παράδοση ειδών παντοπωλείου στο σπίτι κατά τη διάρκεια περιόδων εγκλεισμού
- εκπαίδευση οργανισμών για να είναι σε θέση να αναγνωρίζουν σημάδια βίας

- κοινωνικές εκστρατείες για την επικοινωνία τρόπων πρόσβασης στο κέντρο μας· διαδικτυακή ομάδα αυτοβοήθειας.

4) Κύριες δυσκολίες που αντιμετωπίστηκαν κατά τη διάρκεια της πανδημίας:

- μειωμένη πρόσβαση λόγω φόβου μετάβασης σε εγκαταστάσεις
- δυσκολία με τους υπολογιστές τόσο λόγω ανεπαρκούς εκπαίδευσης όσο και επειδή πολλές γυναίκες δεν διαθέτουν υπολογιστή/ tablet
- δυσκολία να γίνουν συνομιλίες με τις γυναίκες επειδή είναι ακόμα στο σπίτι με τον κακοποιητή
- δυσκολία για ορισμένες γυναίκες να μετακινηθούν/να έχουν πρόσβαση σε εγκαταστάσεις επειδή δεν είχαν άδεια
- δυσκολία στην αξιολόγηση καταστάσεων βίας, επειδή οι τηλεφωνικές κλήσεις συχνά διακόπτονταν από την παρουσία παιδιών ή συντρόφων
- δυσκολία στη φιλοξενία λόγω του lockdown και υποχρεωτικής μείωσης δυναμικότητας
- προσαρμογή των χώρων για τη διασφάλιση των μέτρων υγειονομικής ασφάλειας
- δυσκολίες στη διαχείριση νέων ρυθμών της ζωής των γυναικών (περνούν χρόνο με τον κακοποιητή, διευθετούν δραστηριότητες φροντίδας των παιδιών)
- μείωση των ιδιωτικών κεφαλαίων λόγω προσανατολισμού της χρηματοδότησης σε έργα για την υγεία.

5) Στρατηγικές μετριασμού:

- υλοποίηση δραστηριοτήτων εξ αποστάσεως
- διανομή tablet τόσο στις γυναίκες όσο και στα παιδιά τους
- διανομή ειδών πρώτης ανάγκης
- εσωτερική αυτομόρφωση σχετικά με τους νέους τρόπους εργασίας
- συνεργασία με άλλα Κέντρα του Δικτύου
- πρωτοβουλία για συγκέντρωση κεφαλαίων

6) Οι νέοι παράγοντες κινδύνου για τις γυναίκες:

- αναγκαστική συγκατοίκηση με τον θύτη
- μεγαλύτερη οικονομική επισφάλεια
- μεγαλύτερη δυσκολία στην αναζήτηση βοήθειας λόγω απομόνωσης
- μείωση των θεσμικών υπηρεσιών (κοινωνικές και νομικές υπηρεσίες)

7) Επιπτώσεις στη διυπηρεσιακή συνεργασία:

- περισσότερες δυσκολίες λόγω υπερβολικού φόρτου εργασίας
- τρόπος εργασίας και διαδικτυακές συναντήσεις
- το Δίκτυο κατά της Βίας υπήρξε πολύ χρήσιμο και συνέχισε να συνεργάζεται

- ήταν δύσκολη η επικοινωνία με άλλες δημόσιες υπηρεσίες, ενώ ήταν ευκολότερη με τις ιδιωτικές κοινωνικές υπηρεσίες

8) Δυσκολίες στην παροχή υπηρεσιών πριν από τον Covid:

- έλλειψη οικονομικών πόρων
- έλλειψη γνώσης των υπηρεσιών/ προκαταλήψεις
- υπηρεσίες ακατάλληλες για μετανάστριες (επίσης έλλειψη γλωσσικής διαμεσολάβησης)
- δικτύωση με υπηρεσίες με διαφορετικές προσεγγίσεις
- δυσκολίες στις συνδιαλλαγές με θεσμικούς φορείς και υπηρεσίες ανεπαρκώς

9) Δυσκολίες στην παροχή υπηρεσιών πριν από την πανδημία:

- έλλειψη οικονομικών πόρων
- έλλειψη γνώσης των υπηρεσιών/ προκαταλήψεις
- υπηρεσίες ακατάλληλες για μετανάστριες (επίσης έλλειψη γλωσσικής διαμεσολάβησης)
- δικτύωση με υπηρεσίες με διαφορετικές προσεγγίσεις
- δυσκολίες στις συνδιαλλαγές με θεσμικούς φορείς και υπηρεσίες ανεπαρκώς εκπαιδευμένες σε θέματα έμφυλης βίας

10) Δυσκολίες στην παροχή υπηρεσιών «μετά» τον Covid:

- Μεγαλύτερη έλλειψη διαθέσιμων οικονομικών πόρων, εργαζομένων και εγκαταστάσεων
- μεγαλύτερες δυσκολίες στην απόκτηση εγγράφων για τις μετανάστριες
- η διαδικτυακή λειτουργία δεν είναι πολύ χρήσιμη για αλλοδαπές γυναίκες
- έχει επιμηκυνθεί ο χρόνος στην έξοδο των γυναικών από τη βία
- ελάχιστη επικοινωνία από τα θεσμικά όργανα σχετικά με τις προσβάσιμες υπηρεσίες και τα κονδύλια

5. Αποτελέσματα των συνεντεύξεων

Πραγματοποιήθηκαν τέσσερις συνεντεύξεις για την περαιτέρω διερεύνηση των στοιχείων που προέκυψαν από την έρευνα: 2 με εργαζόμενους στο Κέντρο Καταπολέμησης της Βίας, 1 με έναν διαχειριστή έργου σχετικά με τη διαχείριση της κατάστασης έκτακτης ανάγκης λόγω του Covid από τα AVC και 1 με έναν εθελοντή του άτυπου έργου *Non sei sola* που αναφέρθηκε παραπάνω.

Οι συνεντεύξεις επιβεβαίωσαν κυρίως όσα προέκυψαν από την έρευνα. Ωστόσο, προέκυψαν και πρόσθετα στοιχεία που μπορούν να μας βοηθήσουν να αρχίσουμε να σκεφτόμαστε, αν όχι κατευθυντήριες γραμμές, τουλάχιστον κατευθύνσεις προς τις οποίες πρέπει να πάμε.

Επιβεβαιωμένα προβλήματα:

- Διαρθρωτική έλλειψη κεφαλαίων (τα τακτικά δημόσια κονδύλια είναι σπάνια, οι προσκλήσεις είναι δύσκολο να βρεθούν και η συγκέντρωση χρημάτων από ιδιώτες ήταν πιο περίπλοκη κατά τη διάρκεια του Covid). Υπάρχει ανάγκη για τακτικά κονδύλια που να διατίθενται μακροπρόθεσμα.
- έλλειψη κλινών σε καταφύγια και δυσκολία εύρεσης σπιτιών με προσιτά ενοίκια μόλις βγουν από τα καταφύγια. Θα πρέπει να εφαρμοστούν πολιτικές στέγασης στην πόλη του Μιλάνου, να προτείνεται προτεραιότητα στην κατάταξη για κοινωνική κατοικία, υπό την προϋπόθεση μιας περιόδου ημι-αυτονομίας.
- μη προσβάσιμες δημόσιες υπηρεσίες (ειδικά κατά τη διάρκεια του Covid) και ανεπαρκώς προετοιμασμένες για να δεχτούν επιζώσες
- η σημασία της δικτύωσης μεταξύ των AVC και του δήμου του Μιλάνου
- ελάχιστη επικοινωνία σχετικά με τις υπηρεσίες που υπάρχουν στο πεδίο, και επιπλέον δεν υπάρχει πλατφόρμα που να ενοποιεί όλες τις υπάρχουσες δυνατότητες· η πληροφορία είναι κατακερματισμένη
- ανεπαρκώς προσαρμοσμένες υπηρεσίες για τις μετανάστριες
- λίγες υπηρεσίες για παιδιά
- αντικρουόμενες απόψεις σχετικά με τη χρήση της τεχνολογίας: ενώ έχει επιτρέψει τη συνέχιση των συνεντεύξεων με γυναίκες σε κατάσταση έκτακτης ανάγκης, οι γυναίκες που εργάζονται με τα περιστατικά πιστεύουν ότι οι διαδικτυακές συνεντεύξεις δεν μπορούν να αντικαταστήσουν τις προσωπικές συνεντεύξεις επειδή δεν δημιουργείται η σχέση με τη γυναίκα, δεν υπάρχει η ιδιωτικότητα του AVC και αφαιρούν από τη συνεδρία τη σημασία που έχει ως χρόνος που αφιερώνει η γυναίκα στον εαυτό της.

Η συνέντευξη με τον project manager της ActionAid μας επέτρεψε να εμβαθύνουμε σε μια σημαντική πτυχή αυτών των κρίσιμων ζητημάτων: την έλλειψη διαρθρωτικών ταμείων. Στην πραγματικότητα, η ActionAid Italia δημιούργησε ένα έκτακτο ταμείο για να ανταποκριθεί στις ανάγκες που είχαν τα AVC σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης. Σε αντίθεση με τους δημόσιους πόρους, ήταν ευκολότερο να βρεθούν, ήταν απλούστερη η διαδικασία αναφοράς και κάλυπταν μια άμεση ανάγκη.

Αποφασίστηκε να συμπεριληφθούν ανεπίσημες δραστηριότητες και οργανώσεις σε αυτή την έρευνα επειδή, ιδιαίτερα σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης, η συμβολή τους ήταν εμφανής.

Οι συνεντεύξεις δείχνουν πώς αυτό οφείλεται σε διάφορους παράγοντες:

- η ταχύτητα ανταπόκρισης στις ανάγκες (έναντι μιας πολύ σύνθετης δημοτικής διοίκησης)
- εγγύτητα γειτονιάς (έναντι της κεντρικότητας των δημοτικών υπηρεσιών)
- προσοχή στην ιδιαιτερότητα των ανθρώπων και στη διατομεακή προσέγγιση
- μια ολιστική προσέγγιση των αναγκών των ανθρώπων.

Αυτή η συνέντευξη, ωστόσο, έδειξε ένα άλλο πολύ σημαντικό πράγμα: το έργο *Non sei sola* δεν θεωρείται υποκατάστατο μιας δημόσιας υπηρεσίας αλλά έργο αμοιβαίας βοήθειας.

Στην πράξη, οι γυναίκες που, για παράδειγμα, πηγαίνουν τα παιδιά τους στις καλοκαιρινές δραστηριότητες δωρεάν προσφέρονται να μαγειρέψουν μεσημεριανό γεύμα, εκείνες που μαθαίνουν

πώς να συμπληρώνουν αιτήσεις, στη συνέχεια προσφέρονται να βοηθήσουν άλλες. Με αυτόν τον τρόπο δεν αντικαθιστούμε μια υπηρεσία αλλά δημιουργούμε μια ενάρετη αλυσίδα. Από τη σκοπιά της έμφυλης βίας, αυτός ο μηχανισμός μπορεί να εξεταστεί από την άποψη της πρόληψης, διότι πρώτον οι γυναίκες δεν είναι απομονωμένες στο σπίτι και, δεύτερον, βιώνουν την αξία της κοινωνικής και οικονομικής ανεξαρτησίας. Τελικά παρευρίσκονται σε έναν χώρο όπου μπορούν να βρουν ενημερωτικό υλικό σχετικά με τα AVC και να παραπεμφθούν σε άλλες υπηρεσίες που μπορεί να χρειαστούν. Το τελευταίο σημείο ειδικότερα μπορεί να αναπτυχθεί με μια ολιστική προσέγγιση των υπηρεσιών και την εφαρμογή δικτύωσης μεταξύ διαφορετικών ενδιαφερόμενων μερών.

Το περιεχόμενο αυτής της έκθεσης αντιπροσωπεύει μόνο τη γνώμη του συγγραφέα και αυτό είναι και η αποκλειστική του ευθύνη. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή δέχεται κανένας από αυτούς δεν αναλαμβάνει την ευθύνη για τη χρήση που μπορεί να γίνει των πληροφοριών που περιέχονται σε αυτό.

Έργο χρηματοδοτούμενο από την Ευρωπαϊκή Ένωση 101049286

101049286 - LILA - CERV-2021-DAPHNE

<https://lilaproject.eu/>

Funded by the
European Union

Supporting GBV
survivors

*For the world
we want!*

